

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Internet a autorské právo

Diplomová práce

Lenka Bernklauová

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Irena Holcová

Praha 2013

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne.....

Podpis

Na tomto místě bych chtěla poděkovat JUDr. Ireně Holcové za odborné vedení a pomoc při zpracování práce. Dále své rodině za podporu, kterou mi poskytli nejen během sepisování této práce, ale i během celého studia.

Obsah

1.	Autorské právo.....	10
1.1	Tvůrčí činnost jako autorskoprávní pojem.....	12
1.1.1	Pojem „autor“, „autorství“.....	14
1.1.2	Pojetí autorství v českém právním řádu.....	15
1.2	Autorské dílo.....	16
1.2.1	Multimedia = Multilegia.....	17
1.2.2	Audiovizuální oblasti a instituce kulturního dědictví.....	19
1.3	Zásada teritoriality.....	20
2.	Prameny práva v oblasti autorského práva a Internetu.....	21
2.1	Mezinárodní úmluvy týkající se autorského práva.....	21
2.2	Úprava autorského práva v EU.....	23
2.3	Úprava autorského práva v ČR.....	24
2.4	Určení odpovědnosti na Internetu (odpovědný subjekt, rozhodné právo).....	26
3.	Internet.....	31
3.2	Uživatelé Internetu.....	35
3.3	Právo na přístup k Internetu.....	36
3.4	Internet a informace.....	44
3.5	Internet a svoboda projevu.....	46
3.6	Právo na přístup k Internetu jako lidské právo.....	48
3.7	Digital divide.....	50
3.8	Internet a etika.....	53
4.	Výměnné sítě.....	54
4.1	Centralizované sítě (také uzlové sítě).....	55
4.2	Decentralizované neboli Peer-to-Peer sítě (také distribuované sítě).....	56
5.	Sdílení souborů – on demand.....	60
5.1	Soubor jako předmět autorského práva.....	60
5.2	Zpřístupňování jako jedna složka sdílení souboru na Internetu.....	60
6.	Ochrana autorského práva na Internetu.....	62
6.1	Nástroje ochrany autorského díla obecně.....	62
6.2	Veřejné licence – Creative Commons.....	63
7.	Kolektivní správa v oblasti Internetu.....	66
7.1	Kolektivní správa.....	66
7.2	Možné způsoby kolektivní správy v oblasti Internetu.....	68
8.	Digitalizace knih.....	70
9.	Sociální média.....	77
9.1	Vymezení pojmu sociální média.....	77
9.2	Pojmové znaky sociálních médií.....	77
9.3	Sociální sítě.....	79
9.4	Modelový případ – Facebook.....	83
10.	Závěr.....	88
	Abstrakt.....	108
	Abstract.....	109
	Klíčová slova.....	110

I. Úvod

Dnešní dobu můžeme charakterizovat pomocí mnoha znaků a údajů. Druhá polovina 20. století a počátek století 21. je dobou téměř nelimitované svobody a volnosti, také nejdelší dobou míru v moderní historii lidstva, ale také především dobou téměř neomezeného přístupu k informacím. Samozřejmě všechny tyto charakteristiky nejsou distribuovány rovnoměrně po všech kontinentech, stále v některých státech vládnou diktátoři, stále mezi některými státy probíhají konflikty a stále v některých státech je přístup k informacím podrobován přísné kontrole. I když tedy vezmeme v potaz všechny tyto dílčí výjimky, můžeme bez větších potíží přijmout hypotézu, že se lidstvo nachází v době informační. Informace jako nehmotný statek získávají stále větší moc a více a více ovlivňují lidské jednání a chování.

Informace je velmi nejasný a mnohoznačný pojem, zjednodušeně bychom ji mohli popsat jako určitou jednotku poznání. Informace popisuje jevy a zprostředkovává nám kontakt s okolním světem. V poslední době se informace staly cenným statkem, který ač nemusí nabývat žádného hmotného vyjádření, se stává samostatným předmětem závazkových vztahů. Podrobná úprava je obsažena v zákoně o svobodném přístupu k informacím.

Lze říci, že ve většině případů jsou informacemi počítačové programy nebo digitální data ve formě zvuku, obrazu, textu apod. Na většinu těchto informací se vztahuje nějaká ochrana, a to především ochrana jakožto duševního vlastnictví, která vyplývá z nehmotné podstaty informace.¹

Informace by postrádaly smysl, kdyby nebyla umožněna jejich výměna a jejich šíření. V současnosti je zcela běžné posílat e-maily, vyměňovat si poznatky na diskusních fórech či stahovat data z Peer-to-Peer sítí.²

¹ RÁMEŠ, Ivan. *Právní aspekty informační výměny v síti Internet*. Brno, 2006/2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/73182/pravf_m/diplomova_prace.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

² tamtéž

Zásadní otázkou je určení odpovědnosti za sdílení autorských děl na Internetu. S příchodem Internetu došlo nejen ke globalizaci informací, zrušení geografických hranic, ale také k nárůstu anonymity. Je proto náročné, často až nemožné nalézt subjekt, který porušení autorského práva způsobil. K tomu, abychom mohli odpovědnost za porušení uplatňovat, je nutné vyřešit dva teoretické okruhy – za prvé, který subjekt působící na Internetu je za zveřejnění odpovědný, a zadruhé, kterému právu podléhá. Právo, převážně evropské, se na tuto problematiku snaží reagovat, ale souzení případů s prvkem Internetu je stále velmi komplikované. V této práci se pokusím rozebrat právní úpravu odpovědnosti subjektů na Internetu za porušení autorského práva.

Zároveň se s příchodem Internetu rozsah porušování práva duševního vlastnictví mnohonásobně zvýšil. Mezi první díla, která byla nelegálně sdílena patřila hlavně hudba, tedy díla hudební a filmy coby díla audiovizuální. Tato díla však za sebou většinou měla silné korporace, které se sice nedokázaly efektivně nelegálnímu šíření bránit, ale snažily se proti tomuto problému bojovat za pomoci svých značných finančních prostředků. V poslední době však nedochází ke sdílení či stahování jen takto velkých a komerčně zajímavých děl, porušování autorského práva se přesunulo i na díla autorů, kteří je netvoří s komerčním záměrem, ale například zveřejní na svůj blog svou fotku nebo napíše příspěvek na Twitter. I tato drobná díla, která mají minimální finanční hodnotu (subjektivní hodnotu díla pro konkrétního autora zde nebudeme brát v potaz), jsou v poslední době předmětem porušování autorského práva, tento vývoj se stal ještě více zřetelným zvláště po rozmachu sociálních sítích, které jsou na sdílení fotografií, textů či grafik založené.

V druhé části práce se budu věnovat dvěma tématům, která se objevila až s příchodem Internetu a která jsou velmi aktuální, jedná se o digitalizaci knih a sociální sítě.

Oblast práva Internetu se neustále vyvíjí, avšak technologické změny se ve většině případů uplatňují rychleji, než vzniká konkrétní právní úprava. Není proto od věci využít i prostředky neprávní – ať už se jedná o výuku dětí ve školách, či vytváření nevynutitelných kodexů etických pravidel upravujících chování na Internetu (netiquette).

II. Obsah práce

Problematika autorských práv v oblasti Internetu je velmi rozsáhlá a z velké části stále právně neupravená. Hlavním z důvodů je neustálá dynamika vývoje Internetových sítí a možností, které tyto sítě nabízejí. Každá právní kodifikace s cílem upravit alespoň dílčí problematiku Internetu je téměř nevyhnutelně překonaná a neaktuální již v době vydání právního předpisu. Zároveň díky mnohosti forem, kterých může chování subjektů na Internetových sítích nabývat, by právní úprava musela být velmi konkrétní a obsahovat velké množství taxativních i demonstrativních výčtů, nebo naopak by právní předpisy musely být velmi obecné, až vágní a veškerá právní síla by spočívala v kazuistických a ad hoc řešeních.

S ohledem na výše zmíněné obtíže se tato práce nebude pokoušet detailně zmapovat roztržštěnou právní úpravu dané problematiky, ale na základě jejího obecného přehledu se bude snažit poukázat na možné příležitosti či naopak hrozby, které má právo v této oblasti, respektive kterým může čelit.

Velkou roli ve snaze o alespoň částečnou úpravu autorského práva v oblasti Internetu hraje Evropská unie, která se pomocí svých právních předpisů (převážně směrnic) snaží harmonizovat nebo přinejmenším koordinovat národní úpravy v jednotlivých členských státech. Tento přístup je obzvláště důležitý v době, kdy se díky Internetu prakticky ztrácí hranice a bariéry mezi jednotlivými státy po celém světě. Princip teritoriality je zásadním přístupem k problematice ochrany autorského práva na Internetu.

Jak bylo řečeno výše právní úprava je značně roztržštěná, česká autorskoprávní úprava je v zásadě harmonizována s právní úpravou evropskou.

Značnou roli v oblasti porušování autorského práva hrají Peer-to-Peer sítě, jimiž se budu zabývat v jedné části práce.

V závěrečné části práce se budu zabývat konkrétně dvěma tématy, která demonstrují vztah autorského práva a Internetu – digitalizace knih a sociální média.

III. Terminologie použitá v této práci

V této práci se objeví několik pojmů, které mají přesně definovaný význam. Pro větší přehlednost jejich definice uvedu již v této části.

Data jsou jakékoli vyjádření (reprezentace) skutečnosti, schopné přenosu, interpretace či zpracování. Účelem dat je přenášet a dále zpracovávat odraz skutečnosti. Jsou to jakékoli zaznamenané poznatky či fakta.

Informace je tedy definována pomocí dat a znalostí: Jsou to data, která mají smysl (význam). Jsou sdělitelné (komunikovatelné) znalosti. Je to údaj, ke kterému si člověk přiřadí význam.³

V oblasti Internetu a autorských práv se setkáváme s několika pojmy, které znějí podobně, ale definice jejich významu je zásadní pro aplikaci autorskoprávní ochrany. *Zveřejnění díla* je právní skutečností rozhodnou pro rozsah a obsah autorskoprávní ochrany a možnosti mimosmluvního užití díla včetně doby trvání majetkových práv, které upravuje § 4 autorského zákona: „*Prvním oprávněným veřejným přednesením, provedením, předvedením, vystavením, vydáním či jiným zpřístupněním veřejnosti je dílo zveřejněno*“. Právo na zveřejnění díla patří mezi osobnostní práva autora.

Dalším pojmem je *sdílení* souboru, resp. díla na Internetu. Sdílením rozumíme poskytnutí díla dalším uživatelům Internetu, tedy sdělování díla ve smyslu § 18 odst. 1 autorského zákona. Během sdílení se jedná o zpřístupnění informace dalším uživatelům.

Rozmnožování díla je jedním ze způsobů užití autorského díla; právo na rozmnožování díla náleží do majetkových práv autora, které k dílu může vykonávat, konkrétně je jedním z práv dílo užit ve smyslu ustanovení § 12 autorského zákona (zákon č. 121/2001 Sb., dále AutZ.). Co si pod rozmnožováním můžeme představit je upraveno v § 13 AutZ.:

- (1) *Rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a jakékoli formě.*
- (2) *Dílo se rozmnožuje zejména ve formě rozmnoženiny tiskové, fotografické, zvukové, obrazové nebo zvukově obrazové, stavbou architektonického díla nebo*

³ Definice informace. *Web.sks.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://web.sks.cz/users/ku/ZIZ/inform1.htm>

ve formě jiné trojrozměrné rozmnoženiny anebo ve formě elektronické zahrnující vyjádření analogové i digitální.

1. Autorské právo

Autorské právo patří do skupiny práv absolutních, podobně jako právo vlastnické nebo osobnostní. Do této skupiny práv je zasahováno pouze výjimečně, z konkrétně stanovených důvodů. Autorské právo lze dokonce podle některých názorů přirovnat k právu vlastnickému, neboť se jedná o vlastnictví duševní. Je upraveno autorským zákonem. V tomto místě je nutné zmínit nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.), který nabude účinnosti k 1. 1. 2014. Tento předpis aktualizuje definici věcí jako předmětů vlastnického práva a nově vymezuje přístup ke statkům nehmotným (mezi které patří právě předměty duševní vlastnictví či autorská díla). Podle § 489 nového občanského zákoníku *„Věc v právním smyslu ... je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“* Tento zákon tedy pojem věc chápe velmi široce, v dalších ustanoveních upravuje, co si zákonodárce představuje pod pojmy hmotná a nehmotná věc. V § 496 odst. 1 NOZ je uvedena definice hmotné věci: *„Hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu“*, hned v druhém odstavci stejného paragrafu je vymezena věc nehmotná: *„Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty“*. Nehmotné věci jsou tedy zbytkovou kategorií a nehmotné statky musí splnit dvě podmínky uvedené v daném odstavci, aby mohly podléhat statutu nehmotných věcí podle tohoto zákona. Mohlo by se zdát, že NOZ změní pohled na autorská práva a podřadí je pod režim nehmotných věcí podle výše zmíněných pravidel. Podle některých názorů to však není tak jednoznačné. Autorské právo se totiž skládá ze dvou složek – práv osobnostních a práv majetkových. *A právě existence těchto osobnostních práv autora vedle jeho majetkových autorských práv má za následek, že duševní výtvor autora v podobě autorského díla, které je předmětem autorského práva, není možné podřadit pod definici věci podle Nového OZ.*⁴

Zde je třeba zmínit, že existují i opačné názory, které autorské dílo podřazují pod nehmotnou věc, jak je upravena v NOZ, avšak jejíž režim je odlišný.

⁴ Věc v právním smyslu ve vztahu k autorskému právu. *Www.epravo.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/vec-v-pravnim-smyslu-ve-vztahu-k-autorskemu-pravu-82470.html>

Jelikož se jedná o novou problematiku, není zcela jasné, k jakému názoru se praxe přikloní. Podle mého názoru by mělo být autorské dílo podřazeno pod definici díla nehmotného. Myslím, že námitka existence osobnostních práv zde neobstojí, i když se v tomto ohledu autorské dílo liší od jiných nehmotných věcí, není zde důvod vyčlenit autorská díla z definice. Osobnostní práva budou znamenat jen odlišný režim, který byl dosud upraven v autorském zákoně. V tomto názoru mě utvrzuje také to, že NOZ upravuje některé aspekty licenčních smluv.

Podle Listiny lidských práv a svobod je autorské právo součástí práv „*k výsledkům tvůrčí duševní činnosti*“.⁵

Autorský zákon v § 2 odst. 1 upravuje, na která díla se vztahuje ochrana autorského práva: *literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické.*⁶

Zákon také stanoví, od kterého okamžiku se na dílo vztahuje autorskoprávní ochrana (§ 9, odst. 1 AutZ): *Právo autorské k dílu vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.*⁷

Autorské právo zahrnuje „*výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková.*“⁸ Výlučná osobnostní práva autora jsou svázána s jeho osobou, autor je za svého života nemůže na nikoho převést ani se jich vzdát, zanikají až jeho smrtí. Majetková práva jsou předmětem dědictví; jak stanoví AutZ v § 29, odst. 1) tato práva trvají během autorova života a 70 let po jeho smrti.⁹

⁵ Listina lidských práv a svobod. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. Článek 34, odst. 1.

⁶ Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

⁷ Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

⁸ Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

⁹ *Mezi osobnostní práva autora patří právo rozhodovat o zveřejnění svého díla, právo rozhodovat, zda a jak má být jeho autorství uváděno, právo na nedotknutelnost díla (svolení k zásahům do díla) atd. Majetkové právo autora je právo na užití díla v podobě původní či změněné a právo udělit jiné osobě oprávnění k užití díla.* Zákon č. 121/2000 Sb. Zákon

1.1 Tvůrčí činnost jako autorskoprávní pojem

Aby mohlo vůbec autorské dílo vzniknout, je nutné, aby toto konkrétní dílo bylo konkrétním subjektem vytvořeno. Pro autorské dílo je zásadní, aby bylo vytvořeno tvůrčím způsobem. Tvůrčí činnost, jako autorskoprávní pojem, lze charakterizovat jako činnost spočívající ve „vytvoření“ něčeho nehmotného s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvar (duševní plod tvůrčí povahy literární, jiné umělecké nebo vědecké) nebyl vůbec dosažen. Právě z povahy „zvláštních osobních vlastností“ vyplývá, že duševní plod tvorby, k níž byly tyto zvláštní osobní vlastnosti člověka využity, je povahově (a pojmově) neoddelitelným tvůrčím projevem individualizovaného lidského ducha, formujícího samu osobnost. Proto je i samo „vytvoření“, resp. tvorba, díla tvůrčí činností nezaměnitelného osobitého rázu, z čehož vyplývá autorskoprávní individualita díla, chápaná ve smyslu statistické pravděpodobnosti jedinečnosti díla.¹⁰

Za „zvláštní osobní vlastnosti“ autora se považuje jeho schopnost tvorby, což je jeho duševní schopnost (dovednost), ať už se týká jakékoliv oblasti lidského života (umění, věda apod.).

Na tyto výplody lidské fantazie a schopností se samozřejmě také vztahují ustanovení zákonů, která je chrání a upravují jejich použití. (Přičemž pojem jedinečnost díla se vztahuje na provedení díla, ne nutně na originalitu myšlenky.¹¹)

Autorské právo jako odvětví práva, které se specializuje na ochranu specifické části duševního vlastnictví (jako jsou autorská díla), upravuje vztahy mezi tvůrci a uživateli díla.

¹⁰ Viz *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 4924/2007, ze dne 10.11.2009* – *Pramen: Tvůrčí činnost, jako autorskoprávní pojem. Www.epravo.cz [online]. 2010 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/tvurci-cinnost-jako-autorskopravni-pojem-63177.html>*

¹¹ Viz tamtéž.

Odvětví autorského práva je poměrně nové; ve starověku a středověku nebyla díla a jejich autoři nijak chráněni, tehdejší společnost nespatovala v uměleckých dílech či vynálezech žádnou mimořádnou hodnotu. Jedinečnost takových děl byla jaksi samozřejmá, často daná také tím, že nebylo v tehdejších silách a možnostech „vyrobit“ obratem větší množství kopií, ať už se to týkalo např. obrazů nebo různých mechanismů.

Za jeden z prvních pokusů o nastolení autorského práva bylo roku 1709 sepsání tzv. Statute of Anne (někdy také Act of Ann či Copyright Act of 1709), který poskytoval autorům jejich práva, převážně na úkor tiskáren.¹²

V Rakousko-Uhersku nebyla tato otázka dlouho řešena vůbec, až do poloviny 19. století. Dne 19. 10. 1846 vešel v platnost císařský patent, které upravoval ochranu některých děl proti jejich svévolnému dalšímu užívání.¹³

Dalším právním krokem v oblasti autorského práva byl císařský zákon č. 14 z 16. 2. 1887. Kromě jiného taxativně vymezoval, jaká díla spadají do kategorie „literární a umělecká díla“, a to na území všech národnostních celků, které do Rakouska-Uherska spadaly.¹⁴ Nyní je toto rozdělení už překonané, s ohledem na současné pojetí kategorií a forem umění.

Během 20. století se chápání autorského díla začalo měnit, protože s rozvojem společnosti se začal zvětšovat i okruh děl a produktů, které bylo potřeba chránit

¹² Do té doby totiž byl (převážně v Anglii) pro tiskárny zaručen určitý monopol, kdy autorovi byl vyplacen honorář ve spíše symbolické výši a jeho dílo se stalo majetkem tiskárny, která s ním mohla disponovat podle svého.

¹³ Viz císařský patent ze dne 19. 10. 1846 č. 992 sb. z. s., k ochraně literárního a uměleckého vlastnictví proti nedovolenému uveřejnění, patisku a paděláním. Tento dekret určil, že práva autora literárního nebo uměleckého díla byla chráněna po dobu jeho života a 30 let po jeho smrti a zahrnoval dekrety z r. 1840, 1841 a 1845. KOUKAL, Pavel. Souběh ochrany průmyslových vzorů s ochranou. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/13672/pravf_d/Pavel_Koukal_disertace_soubeh_ochrany__prumyslovych_vzor_u_s_ochranou_autorskopravni_a_znamkopravni.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita, str. 21, pozn. č. 19.

¹⁴ Podle tohoto zákona se pod „*pojem 'díla literatury a umění'* rozumí knihy, brožury nebo ostatní písemná díla; dramatická díla, hudební kompozice, dramaticko-muzikální díla, geologické a geografické mapy, geografické, topografické, přírodovědné, geometrické, architektonické a ostatní technické výkresy, plány, skici a znázornění, plastické umění, stejně jako všeobecně každý výrobek z oblasti vědy, literatury nebo umění.“ ONB-ALEX-Reichsgesetzblatt 1849-1918. *Alex.onb.ac.at* [online]. 2011 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rgb&datum=1887&page=169&size=45>

zákonem (např. díla z oblasti kinematografie). Už nehrálo prvořadou roli, aby dílo sloužilo k obohacení a rozvoji duše; společnost začala respektovat také díla sloužící např. k zábavě či pobavení širších vrstev obyvatelstva.

Začaly se také snižovat požadavky na unikátnost díla, čímž bylo možné chránit i užité umění. Tento trend pokračuje dodnes, kdy ochraně autorského práva podléhají i např. počítačové programy a aplikace.¹⁵

1.1.1 Pojem „autor“, „autorství“

Úprava autorského práva se vztahuje nejen na právo k autorskému dílu, ale také na práva související s právem autorským a právo pořizovatele k jím pořízené databázi, které je právem *sui generis*.¹⁶

Autorské právo k dílu vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, jak stanoví AutZ v § 9, odst. 1. Jak také vyplývá ze zmíněného ustanovení, k vzniku díla není třeba, aby bylo zveřejněno. České autorské právo, stejně jako autorské právo většiny jiných zemí tak stojí na zásadě neformálnosti, jak co se týče vzniku, tak i trvání autorského práva. Autorské dílo může, ale nemusí být vyjádřeno na hmotném substrátu (to je zvláště důležité při zkoumání autorského práva na Internetu, kdy díla ve velkém množství případů nemají fyzickou podobu). I v případech, kdy je autorské dílo vyjádřeno prostřednictvím určité věci, není osud díla svázán s osudem hmotného substrátu. Podle § 9 odst. 2) AutZ. zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, autorské právo nezaniká. Nabytím vlastnictví nebo jiného věcného práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, se nenabývá oprávnění k výkonu práva dílo užít, není-li dohodnuto či nevyplývá-li ze zákona jinak. Vlastník či

¹⁵KOUKAL, Pavel. *Souběh ochrany průmyslových vzorů s ochranou*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/13672/pravf_d/Pavel_Koukal_disertace_soubeh_ochrany__prumyslovych_vzoru_s_ochranou_autorskopravni_a_znamkopravni.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita, str. 101.

¹⁶Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

jiný uživatel věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, obecně není povinen tuto věc udržovat a chránit před zničením.

Práva k duševnímu vlastnictví slouží jako podnět pro uměleckou tvorbu, pro investice do nových děl a jiných počinů chráněných autorským právem (např. hudba, film, tištěná média, software, divadlo, televizní pořady) a jejich využití. Tím současně přispívají k větší konkurenceschopnosti, zaměstnanosti a inovaci. Autorské právo má významné kulturní, sociální a technické aspekty, které musí být v této oblasti zohledněny.¹⁷

Autorský zákon stanoví v § 5, odst. 1, 2, kdo je autorem autorského díla: *„Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila. Autorem díla souborného jako celku je fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala, čímž nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených. Jiné osobě nikdy nemůže být autorství přiznáno.“*

Podle tzv. *zákonné domněnky autorství* se za autora považuje fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku vedeném příslušným kolektivním správcem, není-li prokázán opak. Tato domněnka má důkazní význam v případě určování autorství, tuto domněnku musí potvrdit ten, kdo autorství díla napadá. Autorský zákon v § 6 řeší i situace, kdy autor není uveden či je dílo vytvořeno pod pseudonymem.¹⁸

1.1.2 Pojetí autorství v českém právním řádu

V pojetí českého právního řádu, jako ve velké části zemí s kontinentálním pojetím práva, je autorem c fyzická osoba. pojetí na zásadě pravdivosti Za autorské dílo pak AutZ v § 2 odst. 1 považuje takové, které je vytvořeno jako jedinečné a neopakovatelné.

¹⁷ Urheberrecht und verwandte Schutzrechte. *Www.ec.europa.eu* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/index_de.htm

¹⁸ Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Kontinentální právo je zaměřeno více na ochranu osobnosti autora, zatímco angloamerické pojetí se zabývá spíše užitím díla, s ohledem na jeho ekonomické využití.

Český autorský zákon (s ohledem na Bernskou úmluvu, která je zmíněna v další části) rozlišuje autorská díla podle kategorie jako literární, a jiná umělecká nebo vědecká. Podle formy (způsobu vyjádření) lze díla rozlišovat jako dramatická, hudební, výtvarná, architektonická, atd.¹⁹ Přičemž kontinentální zákonodárství – na rozdíl od angloamerického pojetí - respektuje i ochranu tzv. *efemérního díla*, tj. takového, které není fixně zhmotněné, resp. jeho zhmotnění není trvalé. Za taková díla se označují např. přednášky, improvizace.²⁰

1.2 Autorské dílo

Autorské dílo je předmětem ochrany autorského práva Autorský zákon v § 2 odst. 1 podává demonstrativní výčet autorských děl:

„(1) Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a

¹⁹ Srov. Vyhláška 133/1980 Sb. ministra zahraničních věcí ze dne 8. července 1980 o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914 a revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971. Změna: 19/1985 Sb. In: <http://www.culturenet.cz/res/data/004/000504.txt>. Institut umění - Divadelní ústav, Praha. Článek 2, odstavec 1.

²⁰ HRABÁNEK, Jiří: *Film z hlediska autorského práva - otázky a odpovědi*. EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo. 20. 3. 2009. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/film-z-hlediska-autorskeho-prava-otazky-a-odpovedi-55613.html>

sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

(2) Za dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvorem. Za dílo souborné se považuje databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvorem. Fotografie, která je původní ve smyslu věty první, je chráněna jako dílo fotografické.“²¹

Formy děl se neustále vyvíjejí, autorským dílem se stávají díla, která dříve za autorská díla považována nebyla. Zároveň se u některých autorských děl snižují požadavky na jejich originalitu, např. u počítačových programů postačuje již jejich původnost a není nutné tvůrčí, jedinečné zpracování.

1.2.1 Multimedia = Multilegia

Thomas Hoeren formuloval před lety památnou formuli Multimedia = Multilegia. Podle svých slov tím chtěl vyjádřit, že pro jednotný produkt (multimédia) platí nespočet různých předpisů.²²

Digitální hospodářství bylo v uplynulých dvou desetiletích důležitým růstovým faktorem; v následujících letech by mělo růst sedmkrát rychleji než HDP Evropské unie. Online svět ukazuje nové možnosti, jak nabízet a vytvářet obsahy, a nové možnosti vytváření hodnot.²³

V roce 2010 se komise se svou digitální agendou pokusila zpřístupnit obsahy, a formulovala několik opatření v oblasti autorského práva. O rok později komise

²¹ Srov. Zákon 121/2000 Sb. ze dne 7. dubna 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Hlava I – Právo autorské, díl 1 – Předmět práva autorského. §2, odst. 1 a 2.

²² Thomas Hoeren (* 22. 8. 1961 v Dinslaken) je německý právní vědec se zaměřením na informační a mediální právo. Viz <http://ig.cs.tu-berlin.de/oldstatic/s98/13321506/vl06.html>

²³ Vyjádření komise k obsahům digitálního vnitřního trhu. Europäische Kommission, Brusel, 18. 12. 2012, COM(2012) 789 final, str. 2. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/copyright-info/121218_communication-online-content_de.pdf

zdůraznila (ve své strategii pro duševní vlastnictví „Jednotný trh práv duševního vlastnictví“) strategický význam autorského práva pro rozvoj jednotného digitálního trhu.²⁴

Ve svém paktu pro růst a zaměstnanost z června 2012 pak šéfové vlád a států požadují, aby kromě dalších nutných opatření vedoucích k tomu, aby do r. 2015 byl vytvořen fungující jednotný digitální trh, bylo dosaženo modernizace evropského autorského práva a zjednodušení udílení licencí. Samozřejmě to vše při zachování ochrany práv duševního vlastnictví a respektování kulturní rozmanitosti.²⁵

Jakkoliv bylo dosaženo jistého pokroku v oblasti strategie duševního vlastnictví, je nutno ještě vyřešit několik věcí, než budeme moci hovořit o skutečně jednotném trhu. Komise se proto chce zaměřit na dva souběžné problémy – na jedné straně to je již probíhající práce na přepracování a modernizaci evropských právních rámců autorského práva; na straně druhé se komise musí zabývat celou řadou otázek, v nichž jsou možné a nutné rychlé pokroky. Tím bude umožněn dialog se zúčastněnými stranami, vedoucí k legislativním reformám, kterou budou zároveň odpověďmi na praktická, na průmysl zaměřená řešení.

Tento proces by - pod názvem „Licence pro celou Evropu“ – měl využít stávající potenciál a pokusit se vyřešit, do jaké míry by inovativní udílení licencí a jakési technické řešení autorského práva v Evropské unii mohly vést až do digitální doby.²⁶

²⁴ Vyjádření komise k obsahům digitálního vnitřního trhu. Europäische Kommission, Brusel, 18. 12. 2012, COM(2012) 789 final, str. 2. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/copyright-info/121218_communication-online-content_de.pdf

²⁵ Vyjádření komise k obsahům digitálního vnitřního trhu. Europäische Kommission, Brusel, 18. 12. 2012, COM(2012) 789 final, str. 2. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/copyright-info/121218_communication-online-content_de.pdf

²⁶ Vyjádření komise k obsahům digitálního vnitřního trhu. Europäische Kommission, Brusel, 18. 12. 2012, COM(2012) 789 final, str. 3. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/copyright-info/121218_communication-online-content_de.pdf

1.2.2 Audiovizuální oblasti a instituce kulturního dědictví

Evropská komise chce zjednodušit ukládání a online přístup k filmům v rámci EU, stejně jako v oblasti obchodu a nekomerční kulturní a pedagogické sféře. Už tak je pro poskytovatele online služeb dost obtížné sestavovat např. katalogy evropských filmů, které jsou k dispozici online, zvláště v případě, kdy držitelé autorských práv nejsou ochotni či schopni tato díla zhodnotit či zpřístupnit.

Tato forma užití autorského díla je upravena v § 18 AutZ, je také známá jako užití on demand – uživatel díla má možnost zvolit si podmínky, jak dílo užije (čas, místo).²⁷ Právě oblast užití díla on demand souvisí s rozmachem Internetu a počítačových sítí.

Zjištění existence filmů může být poměrně obtížné, stejně jako vyjasnění autorských práv a jejich lhůty. Instituce, které jsou činné v oblasti filmového dědictví, jsou toho názoru, že aktuální situace v některých členských státech EU jim znemožňuje plnit jejich úlohu ve veřejném zájmu.

K řešení tohoto problému je potřeba nalézt řešení, která by mohla pomoci zlepšit „dohledatelnost“ a možnost online poskytnutí audiovizuálního díla, zvláště v případě, kdy dílo už nebude nabízeno dobrovolně. Budou se hledat konkrétní možnosti pro rozšiřování osvědčených metod v celé EU – a to jak pro komerční, tak i nekomerční účely.

Mělo by být doporučeno, jak zajistit, aby členské státy nabídly institucím aktivním v oblasti filmových práv možnosti „reprodukovat“ archivovaná díla či nabídnout formát, jak umožnit digitalizaci při současném zachování ochrany.²⁸

²⁷ Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

²⁸ Vyjádření komise k obsahům digitálního vnitřního trhu. Europäische Kommission, Brusel, 18. 12. 2012, COM(2012) 789 final, str. 4. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/copyright-info/121218_communication-online-content_de.pdf

1.3 Zásada teritoriality

Princip teritoriality je obecná zásada, která stanoví, že právo určitého státu se vztahuje na všechny, kteří v daném okamžiku pobývají na jeho území. Princip teritoriality se uplatňuje samozřejmě také v oblasti autorského práva. Podle Bernské úmluvy se na autorské dílo aplikuje právo toho státu, na jehož území se uplatňuje ochrana díla. Tento princip lze aplikovat ovšem pouze v případě, že daný stát respektuje Bernskou úmluvu.²⁹

S nástupem Internetu však tato definice získává vážné trhliny, zvláště proto, je často velmi složité až nemožné dohledat provozovatele Internetových stránek, kde k porušování autorského práva dochází. Proto došlo k modifikaci zásady teritoriality, která se vztahuje k autorskoprávní ochraně na Internetu – *zpravidla tak aplikujeme právo země, v níž se daná služba poskytuje*.³⁰

I když takto zní zásada teritoriality velmi jednoduše, samotná její aplikace už tak snadná není – Internet je globálním médiem, ale právní úpravy zůstávají převážně národní.

Ani přesun k právní úpravě podle sídla poskytovatele by nevedl k důslednější právní ochraně, jak naznačuje Jan Diblík ve své publikaci, došlo by k následující situaci – pro poskytovatele by bylo jednoduché vyhnout se odpovědnosti tím, že by zaregistroval své sídlo v zemi postrádající účinné soudnictví.³¹

²⁹ ČERMÁK Jiří: Internet a autorské právo - otázka určení rozhodného práva a jiné autorskoprávní aspekty Internetu. In: ITprávo. Server o Internetovém a počítačovém právu, 9. 1. 2000. <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=45621>

³⁰ DIBLÍK, Jan a Francois VEIT. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*. Praha: Linde, 2012, 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5.

³¹ DIBLÍK, Jan a Francois VEIT. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*. Praha: Linde, 2012, 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5.

2. Prameny práva v oblasti autorského práva a Internetu

2.1 Mezinárodní úmluvy týkající se autorského práva

Oblast autorského práva je ošetřena několika mezinárodně platnými normami. Zmíním ty hlavní:

Všeobecná deklarace lidských práv

Obecná lidsko-právní úmluva, která se sice nezabývá primárně autorským právem, ale i zde nalezneme zakotvené právo na ochranu tvůrčí činnosti autorů. Čl. 27 Všeobecné deklarace stanoví: „Každý má právo na ochranu morálních a materiálních zájmu, které vyplývají z jeho vědecké, literární nebo umělecké tvorby.“³²

Bernská úmluva

Základní mezinárodní úmluva, na jejímž základě vznikaly další podklady v oblasti ochrany autorských práv, se nazývá *Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl*. Vznikl 9. září 1886³³ a stanoví povinnost států, které se touto smlouvou zavázaly, aspoň minimální ochrany autorských práv. Do té doby totiž státy obvykle uznávaly autorská práva pouze vlastních státních příslušníků. Státy, které ratifikovaly Bernskou úmluvu, tvoří unii pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům.³⁴ Ve státech této unie mají autoři garantována práva, která zákony přiznávají občanům té které země. Tím je stvrzena teritorialita ochrany autorských práv. Kromě toho Bernská úmluva přímo zahrnuje práva,

³² Všeobecná deklarace lidských práv. *Www.osn.cz* [online]. 1948 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>

³³ Bernská úmluva byla doplněná v Paříži 4. 5. 1896, revidovaná v Berlíně 13. 11. 1908, doplněná v Bernu 20. 3. 1914, revidovaná v Římě 2. 6. 1928, v Bruselu 26. 6. 1948, ve Stockholmu 14. 7. 1967, v Paříži 24. 7. 1971, doplněné 28. 9. 1979. S revizí, provedenou v Paříži r. 1971, vyslovilo souhlas Federální shromáždění ČSSR a podepsal ji prezident republiky. Na základě toho vznikla Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 133/1980 Sb. Ratifikace úmluvy ČSSR. Revidovaná Bernská smlouva vstoupila v ČSSR v platnost 11. 4. 1980.

³⁴ Srov. *Vyhláška 133/1980 Sb. ministra zahraničních věcí ze dne 8. července 1980 o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914 a revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971. Změna: 19/1985 Sb.* In: <http://www.culturenet.cz/res/data/004/000504.txt>. Institut umění - Divadelní ústav, Praha.

kteřá by členské státy měly autorům zaručovat, jako právo na autorství, na minimální ochrannou lhůtu, na rozmnořování díla apod. Tato práva, označovaná jako *iura ex conventione*, lze uplatňovat v rámci unie, ovšem mimo stát původu díla.³⁵

WCT (WIPO Copyright Treaty) je další mezinárodní úmluva, která vychází z Bernské, ale upravuje dvě témata, která se v úmluvě neobjevila – jedná se o autorskoprávní ochranu počítačových programů a databází.³⁶

Nesmím zapomenout zmínit také dohodu **TRIPS** (Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví). Tato dohoda upravuje princip národního zacházení a zakotvuje dolořku nejvyšších výhod.³⁷

Všeobecná úmluva o autorském právu

Jedná se o další významnou mezinárodní úmluvu vztahující se k autorským právům, která byla uzavřena r. 1952 ve švýcarské Ženevě. Její znění odráží velkou měrou zásady teritoriality a asimilace. Od Bernské úmluvy se podstatněji liší v zakotvení tzv. *copyrightové výhrady* (podle některých pramenů *copyrightové dolořky*).

Pro vznik autorského práva není podstatné, zda je dílo označeno autorem a symbolem pro copyright ©. Výše zmíněná výhrada se uplatňuje pouze v těch členských státech unie, jeř podle svého zákonodárství vyžadují pro autorskoprávní ochranu další, většinou administrativní, kroky.³⁸

³⁵ Srov. ČERMÁK, Karel jr., KOPLÍKOVÁ, Eva, LORENC, Lukáš: *Metodika a postupy prosazování práv z duševního vlastnictví u jednotlivých orgánů veřejné správy České republiky, v jejichž působnosti je prosazování práv z duševního vlastnictví*. Str. 35. Praha: Elso Group, 2007.

³⁶ Summary of the WIPO Copyright Treaty (WCT). World Intellectual Property Organization [online]. 1996 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/summary_wct.html.

³⁷ Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. Úřad průmyslového vlastnictví [online]. 1995 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/mez_smlouvy/trips_cze/TRIPS_CZE.pdf.

³⁸ Srov. ČERMÁK, Karel jr., KOPLÍKOVÁ, Eva, LORENC, Lukáš: *Metodika a postupy prosazování práv z duševního vlastnictví u jednotlivých orgánů veřejné správy České republiky, v jejichž působnosti je prosazování práv z duševního vlastnictví*. Str. 23. Praha: Elso Group, 2007.

2.2 Úprava autorského práva v EU

Po vstupu České republiky do Evropské unie muselo nevyhnutelně dojít k harmonizaci národního autorského práva s unijním právem. Česká republika implementovala celou řadu ustanovení (převážně směrnic), které se dotýkají duševního vlastnictví. Z hlediska mé práce zmíním jen ty nejdůležitější, které danou oblast upravují. Všechny tyto směrnice byly transponovány do české právní úpravy.

Zásadním předpisem je směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Tato směrnice upravuje zásady platné pro právo informační společnosti v době počátku 21. století, zároveň ale vytyčuje mantinely pro úpravu ustanovení pod vlivem budoucího vývoje informační společnosti: *Technologický rozvoj znásobil a zpestřil možnosti tvorby, výroby a využívání. I když není třeba nových způsobů pojetí ochrany duševního vlastnictví, je třeba přizpůsobit a doplnit současné právní předpisy týkající se autorského práva a práv s ním souvisejících tak, aby vhodně reagovaly na hospodářské skutečnosti, například na nové způsoby využívání.*³⁹

Další významnou směrnicí je směrnice Evropského parlamentu a Rady o elektronickém obchodu 2000/31/ES, jejíž jednotlivá ustanovení byla přejata do české vnitrostátní úpravy zákonem č. 480/2004 Sb.

Evropská komise dále připravuje právní předpisy, které by měly usnadnit vznik jednotného trhu i pro oblast autorského práva, jedním z posledních významných kroků v této oblasti je návrh směrnice o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu, o které se zmíním v další části práce.

³⁹ EUR-Lex - 32001L0029. *Eur-lex.europa.eu* [online]. 2001 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0029:CS:HTML>

2.3 Úprava autorského práva v ČR

České právo je právem kontinentálním, tudíž právem psaným. Komplexní úprava autorského práva je obsažena v autorském zákoně (121/2000 Sb.). *Autorským zákonem byla implementována řada směrnic Evropské unie a české právo tak je v současnosti v zásadě v souladu s právem Evropské unie, jakož i s příslušnými mezinárodními dohodami.*⁴⁰ Právě právo EU hraje stále větší úlohu v oblasti autorskoprávní ochrany hlavně z důvodu stále se zvyšující propustnosti národních limitů. S příchodem Internetu muselo právo začít reagovat na skutečnosti, které dříve nebyly téměř myslitelné. Internet změnil lokální skutečnosti ve skutečnosti ryze globální, které nejsou omezené časem ani prostorem. Velké vzdálenosti či národní hranice již nehrají žádnou roli, právě tato prostorová a časová neohraničenost přinesla problémy, které se týkají hlavně právní odpovědnosti.⁴¹

Dalším významným právním předpisem pro oblast autorského práva na Internetu je zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti. Tento zákon platí od roku 2004 a transponoval některá ustanovení evropské směrnice o elektronickém obchodu. Přináší úpravu nevyžádaných sdělení na Internetu (tzv. spamy) a také spotřebitelských smluv. Z našeho pohledu je však nejdůležitější, že upravuje právní odpovědnost poskytovatele služeb na Internetu.⁴² Některá ustanovení směrnice nebyla do české úpravy recipována, jedná se především o povinnost obecného dohledu, který zavazoval poskytovatele služby k dohledu nad obsahem. Tato část nebyla do zákona 480/2004 Sb. přejata, hlavně z důvodů vysokých nároků (hl. finančních) na poskytovatele. Podle tohoto

⁴⁰ DIBLÍK, Jan a Francois VEIT. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*. Praha: Linde, 2012, 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5.

⁴¹ Internet a autorské právo - otázka určení rozhodného práva a jiné autorskoprávní aspekty Internetu. *Www.epravo.cz* [online]. 2000 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=45621>.

⁴² Zákon o některých službách informační společnosti - co přináší telemarketingovým společnostem a v oblasti spotřebitelských smluv. *Www.epravo.cz* [online]. 2004 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zakon-o-nekterych-sluzbach-informacni-spolecnosti-co-prinasi-telemarketingovym-spolecnostem-a-v-oblasti-spotrebitelskych-smluv-28373.html>.

zákonu nejsou poskytovatelé automaticky odpovědní za zveřejněný obsah. Co se dohledu nad obsahem týče, zákonodárce uznal, že obecný dohled nad obsahem by vyžadoval přílišnou námahu poskytovatele služby, a proto poskytovatel služby není povinen aktivně kontrolovat obsah poskytnutý uživateli. Podle § 6 zákona 480/2004 *poskytovatelé služeb ... nejsou povinni*

- a) *dohlížet na obsah jimi přenášených nebo ukládaných informací,*
- b) *aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace.*

Dále také zákon přesně vymezuje podmínky, za kterých může být odpovědnost za obsah aplikována. Tyto podmínky nalezneme v § 5: *Poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen*

- a) *mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo*
- b) *dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací.*

(2) Poskytovatel služby uvedený v odstavci 1 odpovídá vždy za obsah uložených informací v případě, že vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na činnost uživatele.

V jistých případech je však poskytovatel odpovědný bezvýjimečně, jak stanoví § 3, který se týká odpovědnosti poskytovatele služby za obsah přenášených informací

(1) Poskytovatel služby, jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem prostřednictvím sítí elektronických komunikací nebo ve zprostředkování přístupu k sítím elektronických komunikací za účelem přenosu informací, odpovídá za obsah přenášených informací, jen pokud

- a) *přenos sám iniciuje,*

b) zvolí uživatele přenášené informace, nebo

c) zvolí nebo změní obsah přenášené informace.

(2) Přenos informací a zprostředkování přístupu podle odstavce 1 zahrnuje také automatické krátkodobě dočasné ukládání přenášených informací.

Dalším přepisem, který zde zmíním, je zákon č. 127/2005 o elektronických komunikacích. Tento zákon ve svém § 7 definuje pojem komunikační činnosti a co k nim řadíme: (1) *Komunikačními činnostmi jsou*

a) *zajišťování sítí elektronických komunikací,*

b) *poskytování služeb elektronických komunikací,*

c) *provozování přístrojů (§ 73).*

(2) *Zajišťování veřejné komunikační sítě, poskytování veřejně dostupné služby elektronických komunikací a zajišťování sítí elektronických komunikací pro účely bezpečnosti státu se uskutečňují ve veřejném zájmu.*

2.4 Určení odpovědnosti na Internetu (odpovědný subjekt, rozhodné právo)

Na úvod bych zde ráda zmínila tři nejdůležitější dohody, které se zabývají určením rozhodného práva v oblasti smluvní i mimosmluvní, na celosvětové i evropské úrovni.

Rozhodné právo pro smluvní závazkové vztahy upravuje Římská úmluva, která upravuje závazky ze smluv z práva občanského, obchodního a pracovního. Úmluva se použije pro spory, kde se neužije úmluva Řím I.⁴³

⁴³ Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980. EURLex [online]. 2005 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:169:0010:0022:CS:PDF>.

Řím I. je nařízení Evropského parlamentu a rady č. 593/2008, které upravuje totožnou problematiku jako Římská úmluva, avšak použije se pro spory mezi členskými státy EU.⁴⁴

Vedle této dohody platí úmluva Řím II., Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007, která upravuje rozhodné právo pro mimosmluvní závazkové vztahy.⁴⁵

Spolu s přenosem informací přes hranice států, ať již digitálně nebo analogově, ať již po síti Internet nebo jinak, nastává zásadní problém, který zní: podle jakého právního řádu chránit díla, když dopad následků jejich užití přesahuje hranice jednoho státu?

*Kolizní problematika vzniká u závazkových smluv vztahujících se k těmto autorským dílům, zejména u licenčních smluv s cizím prvkem, protože je u nich nutné, stejně jako u všech závazkových vztahů, určit tzv. obligační statut, tedy právní řád, kterým se tento vztah bude řídit.*⁴⁶

Na území České republiky se vztahy s mezinárodním prvkem řeší podle zákona č. 97/1963 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním. Tento zákon definuje pravidla, podle kterých se určí jurisdikce pro konkrétní spor. Pro určení rozhodného práva nabízí zvláštní „nástroje“ – hraniční určovatele – které slouží k nalezení příslušné jurisdikce. Zároveň také zákon umožňuje účastníkům sporu, aby se dohodli na určení rozhodného práva.

Určení rozhodného práva není podstatné jen pro vymezení odpovědnosti za porušení autorských práv na Internetu, ale velmi důležité je to i v případě trestní odpovědnosti. Na Internetu dochází ke specifickým trestným činům, které se

⁴⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008. EURLex [online]. 2008 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:CS:PDF>.

⁴⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). EURLex [online]. 2007 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007R0864:cs:HTML>.

⁴⁶ Teritorialita a kolizní problematika licenčních smluv v IT. [online]. 2009 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/teritorialita-a-kolizni-problematika-licencnich-smluv-v-it-58148.html>

vyznačují velkou společenskou nebezpečností a útočí převážně na jedince, kteří nejsou počítačově gramotní (šíření pornografie, podvod, kyberkriminalita...).

Internet v tomto případě umožňuje velmi efektivně skrýt pachatele a téměř až znemožnit jeho nalezení. Z hlediska generální i konkrétní prevence je důležité, aby pachatelé těchto trestných činů i osoby odpovědné za porušení jiných právních norem byly vyhledány a sankcionovány. Zde se však dostáváme k velmi náročné teoretické otázce, u koho odpovědnost můžeme uplatňovat.

Na Internetu najdeme několik subjektů, všichni se mohou nějakým způsobem setkat s nelegálním obsahem– od poskytovatelů Internetového připojení přes poskytovatele hostingu (poskytovatel služby podle zákona 480/2004 Sb.) až po provozovatele konkrétních webových stránek. Kdo z nich tedy bude odpovědný za nelegální obsah či se bude aplikovat sdílená odpovědnost všech subjektů? Z těchto možností by bylo nejméně efektivní a v mnoha případech prakticky nemožné uplatňovat spoluodpovědnost výše zmíněných subjektů. Na tuto oblast reagovalo právo Evropské unie vydáním směrnice č. 2000/31/ES o elektronickém obchodu, která byla do českého práva implementována zákonem 480/2004 Sb. jak jsem již výše uvedla. *Principem úpravy odpovědnosti poskytovatelů tzv. zprostředkovatelských služeb je jejich privilegované postavení, které vychází ze skutečnosti, že ačkoliv může prostřednictvím jimi nabízených služeb docházet k rozšiřování nelegálního obsahu či sdělení, není fakticky možné, aby sledovali činnost každého uživatele.*⁴⁷

Problematika portálů, které šíří autorsky chráněná díla, je poměrně jasná. *K provozování portálů určených k rozšiřování děl chráněných autorským právem musí mít provozovatel souhlas autora nebo nabyvatele autorských majetkových práv, jinak půjde o zásah do práva autora, kterému vzniká nejen nárok na zdržení se takového jednání, ale také na majetkové sankce.*⁴⁸ Sankce a právo na náhradu škody jsou upraveny v § 40, odst. 4 AutZ.

⁴⁷ Odpovědnost za obsah na Internetu. www.pravoit.cz. [online]. 3.9.2007 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://www.pravoit.cz/article/odpovednost-za-obsah-na-Internetu-3-dil>

⁴⁸ Odpovědnost za obsah na Internetu. www.pravoit.cz. [online]. 3.9.2007 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://www.pravoit.cz/article/odpovednost-za-obsah-na-Internetu-1-dil>

Abychom však byli schopni určit, kam se se svým nárokem obrátit (tzn. určit jurisdikci), musíme se vrátit znovu k již zmíněnému principu teritoriality. Právě tento princip je rozhodující pro určení rozhodného práva - *tedy že rozhodným právem je vždy právo země, kde je příslušná služba poskytována. V oblasti kontinentálního práva je tím myšleno především místo poskytovatele příslušné služby, respektive místo umístění daného serveru. Naopak dle angloamerické doktríny je stěžejním pro určení rozhodného práva země, kde sídlí příjemce dané služby. Soudy Spojených států amerických v některých případech postupují podle tzv. pravidla minimálního vztahu, což v praxi znamená, že soud zjišťuje, jestli chování daného subjektu mělo alespoň účinky na území, kde daný soud vykonává svou jurisdikci.*⁴⁹

Abychom tedy byli se svým nárokem úspěšní musíme vyřešit dva problémy – určit odpovědný subjekt a zjistit jaké jurisdikci bude podléhat. Určit odpovědný subjekt je náročné, protože poskytovatel služby je z odpovědnosti až na přesně vymezené podmínky vyloučen a konkrétní rušitel autorského práva je nedohledatelný. Naopak co se určení rozhodného práva týče, můžeme se v této oblasti spolehnout na princip teritoriality –tzn. poškozený by mohl uplatnit svůj nárok u orgánu země, kde je služba poskytována, jinak řečeno, kde došlo k zásahu do autorského práva. Přitom není podstatné, kde má poškozený sídlo či bydliště nebo, kde je sídlo poskytovatele služby. V případě Internetu, jehož dosah je geograficky neomezený, může poškozený uplatňovat nárok v kterémkoliv státě, kde je služba dostupná. Výsledkem je, že poškozený bude nárokovat svá práva v zemi svého bydliště, resp. sídla u národních soudů.

Určení odpovědnosti na Internetu je klíčovou, avšak, jak vyplývá z výše uvedeného, problematickou oblastí, proto není divu, že soudy často řeší spory týkající se odpovědnosti. Ty nejvýznamnější spory se dostávají až před Soudní dvůr EU. Jedním nejznámějších případů je spor SABAM vs. Scarlet, který se dostal před Evropský soudní dvůr (dřívější označení pro Soudní dvůr EU) v roce 2004. Belgická společnost SABAM (společnost, která zastupovala autory hudebních děl) požadovala, aby Scarlet (poskytovatel informační služby, Peer-to-

⁴⁹ BERÁNEK, Vít. *Právo a Internet*. Brno, 2008/2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

Peer síť) přijala opatření, aby již nadále nedocházelo k porušování autorských práv. Soud tento požadavek uznal za oprávněný a nařídil společnosti Scarlet, aby do své struktury implementovala filtrovací nástroj, který by zabránil nelegálnímu šíření autorskoprávně chráněných děl. Ač společnost Scarlet namítala technickou náročnost filtrování, Soud tuto námitku odmítl. Tento rozsudek však nebyl konečný, protože společnost Scarlet se odvolala. Belgický odvolací soud položil Soudnímu dvoru EU následující předběžné otázky, o nichž Soudní dvůr dne 24.11. 2011 rozhodl. Odvolací soud se dotazoval, zda je možné, aby vnitrostátní soud nařídil společnosti zavést vůči všem zákazníkům obecně, preventivně, výlučně a bez časového omezení systém filtrování všech příchozích i odchozích elektronických sdělení přenášených prostřednictvím jeho služeb. Druhá otázka směřuje k uplatnění principu proporcionality. V novém rozhodnutí Soudní dvůr vyjádřil názor, že vnitrostátní soud by vydáním příkazu, který by poskytovateli informační služby ukládal povinnost zavést sporný systém filtrování, nedodržel požadavek zajistit spravedlivou rovnováhu mezi právem duševního vlastnictví na straně jedné a svobodou podnikání, právem na ochranu osobních údajů a svobodou přijímat a rozšiřovat informace na straně druhé.⁵⁰

⁵⁰ Rozsudek Soudního dvora C-70/10. *Curia* [online]. 2011 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30db0b6d843b87964d0faa81c8b524f1dc9c.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuLbhf0?text=&docid=115202&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=515541>.

3. Internet

Stejně jako všechny převratné změny, které utvářely naši minulost, ať to byla zemědělská a sídelní revoluce, které následovaly po vynálezu kola a pluhu, či průmyslová revoluce, která vzešla z osvícenské vědy, i tato revoluce uvedla do pohybu síly dalekosáhlé společenské proměny. Otřásají institucemi a přetvářejí prostředí, ve kterém žijeme. Vytvářejí nové příležitosti a uzavírají některé z těch starých. Jejich působení nebude vždy vítáno s jásotem, nebude jenom pozitivní a nebude se šířit rovnoměrně, ale nelze je ignorovat.

Mitchell, William J., E-topia: život ve městě trochu jinak

Internet je celosvětový systém navzájem propojených počítačových sítí („sítí sítí“), ve kterých mezi sebou počítače komunikují pomocí rodiny protokolů TCP/IP. Společným cílem všech lidí využívajících Internet je bezproblémová komunikace (výměna dat).⁵¹

Internet je médium, v doslovném překladu tedy jistý prostředník. Internet se za velmi krátkou dobu své existence stal nejkomplexnějším typem média, se kterým jsme se dosud setkali.

Internet (international network) je celosvětová decentralizovaná síť vzájemně propojených počítačových sítí. Její původ se zasazuje do USA, které v 60. letech řešily teoretickou otázku způsobu komunikace po případném nukleárním konfliktu, který by všechny dosavadní komunikační strategie a postupy samozřejmě zcela narušil.

S ohledem na možné problémy bylo od počátku jasné, že síť nemůže být centrálně řízená a spravovaná, všechny komunikační body budou na stejné úrovni a budou disponovat stejnými možnostmi předávání a přijímání zpráv.

⁵¹ Internet. *Www.wikipedia.cz* [online]. 2014 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Internet>

Poté, co byl systém vyvinut a testován vojenskými agenturami a univerzitními pracovišti, rozhodlo se americké ministerstvo obrany (vojenská agentura ARPA) r. 1969 zřídit tzv. ARPANET (Advanced Research Projects Agency). Počet uzlů sítě se postupně rozrůstal z původních čtyř na patnáct, přičemž síť zpočátku sloužila k výměně výzkumných poznatků jednotlivých vědeckých pracovišť. Časem došlo samozřejmě k tomu, že síť začala být používána také jako komunikační prostředek.

S rozmachem techniky a rozšiřováním počítačů do domácností rostl počet uživatelů připojených k jednotlivým uzlům ARPANETu, i proto, že základní software byl volně přístupný. S rozmachem počtu připojení se tato síť začala stále častěji nazývat Internet.

V polovině 80. let byla vyvinuta nová síť, tzv. NSFNET (National Science Foundation-NET). Umožnila připojování většího množství rychlejších počítačů díky kvalitnějším linkám, které byly navíc neustále zdokonalovány. Tato síť je dodnes v USA zcela funkční a slouží jako hlavní linka komunikačních služeb.

Po úspěchu těchto sítí se začaly přidávat další společnosti, aby napomohly rozšíření Internetové sítě a tím získaly kontrolu nad částí tohoto území. Internet se stal velmi výhodným komerčním prostředím, a to nejen v USA, ale také v Evropě.

Podle posledních výzkumů má na celém světě přístup na Internet cca 580 miliónů lidí.⁵²

Vývoj Internetu v ČR

Co se tehdejšího Československa týče, s Internetovou sítí se začalo seznamovat počátkem r. 1990. Připojení na Internet probíhalo pomocí pevných telefonních linek. Ještě téhož roku byly do Československa zavedeny sítě, které umožňovaly pevné Internetové připojení mimo telefonní linky (FIDO, EUNET,

⁵² BARTOŠEK, M.. Krátce z historie Internetu. Zpravodaj ÚVT MU. ISSN 1212-0901, 1995, roč. V, č. 3, s. 10-13. – novější citace!

EARN).⁵³ Až v r. 1992 byla v ČSFR vybudována síť odpovídající zahraniční úrovni; její provoz byl zahájen na ČVUT.⁵⁴

Rozvoj Internetu v tehdejší ČSFR byl poněkud pomalejší, i z toho důvodu, že jeho komerční využívání nastoupilo až v r. 1995, kdy skončil monopol Eurotelu, který se vztahoval na přenos dat.⁵⁵

3.1 Internet jako celosvětová s – „síť sítí“

Internet je naše moře.

Česká pirátská strana

V souvislosti s využíváním Internetu někoho možná napadne otázka, kdo je majitelem Internetové sítě. Jak vyplynulo z předchozího textu, původním majitelem byla agentura ARPA (viz ARPANET). Ostatní sítě s jasnými vlastníky se k této prvořadí síti připojovaly, ovšem vlastníkem Internetu není nikdo, pouze jeho jednotlivé části mají své majitele, což je dáno jejich financováním.⁵⁶ (Není to ovšem nic mimořádného, stejné je to i s vlastnictvím telefonní sítě.) V této souvislosti je třeba si uvědomit, že Internet fyzicky neexistuje, je to virtuální síť, která propojuje jednotlivé počítače. Proto když mluvím o Internetu, tak tím mám na mysli Internet jako fenomén.

S tím také souvisí i otázka poplatku za užívání Internetu. Jak z výše uvedeného vyplývá, Internet jako takový je poskytován zdarma. Náklady spojené s jeho užíváním se ovšem platí firmám, které zajišťují připojení k této síti.

Internet je médium poskytující několik druhů služeb – e-mailovou korespondenci, vyhledávání informací, umožňování nakupování apod. Problémem často bývá sporná kvalita těchto služeb, konkrétně neověřená správnost informací.

⁵³ Srov. Historie Internetu. *Www.cmsps.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.cmsps.cz/~marlib/Internet/Internet_historie.htm

⁵⁴ Srov. Historie Internetu. *Www.cmsps.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.cmsps.cz/~marlib/Internet/Internet_historie.htm

⁵⁵ Srov. Historie Internetu v České republice. *Www.fi.muni.cz* [online]. 2000 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>

⁵⁶ Srov. Historie Internetu. *Www.cmsps.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.cmsps.cz/~marlib/Internet/Internet_historie.htm

V počátcích této sítě se na správnost údajů kladl velký význam, jednalo se totiž především o výměnu vědeckých informací a údajů. Vzhledem k masivnímu rozšíření počtu uživatelů je ovšem kvalita neověřitelná a často zpochybňovaná. Každý uživatel má možnost zveřejnit jakékoliv údaje a je zcela na jeho zvážení, zda si jejich věrohodnost nechá ověřit. Podle některých platí, že „*Internet jen zvyšuje osobní nedisciplinovanost prakticky ve všech (nejen publikačních) oblastech.*“⁵⁷

Na druhou stranu, maximální otevřenost Internetu je jeho velkým pozitivem, neboť je možné zveřejnit informace, jejichž publikování např. tiskem je proti zájmu některých významných skupin či jednotlivců.

Co je pro Internet i další počítačové sítě problematické je to, že digitální informace jsou volně šířitelné, bez ohledu na souhlas jejich autora či držitele, čímž je také poměrně obtížně zjistitelný jejich původ.⁵⁸

Jak už bylo řečeno, díky Internetu je možné velmi rychle rozšířit jakoukoliv informaci mezi značné množství dalších uživatelů. Jakákoliv takto zveřejněná informace je ovšem dále naprosto neuchopitelná a stává se v podstatě veřejným majetkem.

Pro počítače připojené na Internet obecně platí, že se tím jejich majitel vystavuje jistému riziku, neboť sebelepší program nezaručí, že počítač nebude napaden hackerem a data z něj získaná nebudou zneužita.

⁵⁷ Srov. MATYSKS, Luděk: Je Internet opravdu k ničemu?. Zpravodaj ÚVT MU. ISSN 1212-0901, 1997, roč. VII, č. 5, s. 9-16. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/100.html>

⁵⁸ Srov. MATYSKA, Luděk: Je Internet opravdu k ničemu?. Zpravodaj ÚVT MU. ISSN 1212-0901, 1997, roč. VII, č. 5, s. 9-16. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/100.html>

3.2 Uživatelé Internetu⁵⁹

Internet využívají různé skupiny lidí, jejich definování je spíše akademickou disciplínou, která z velké části nemá právní nebo např. ekonomické důsledky. V rámci studia Internetu jako celosvětového fenoménu je tato kategorizace jistě přínosem. V této části práce uvádím jednu z novějších kategorizací. Německá pracovní skupina s názvem InitiativeD21 zveřejňuje už třetím rokem studii „Digitální společnost v Německu“. Studie za rok 2011 uvádí šest typů uživatelů Internetu podle jejich přístupu k tomuto médiu a jejich zastoupení v německé populaci:

1. Digitální outsider: v r. 2011 byl tento typ zastoupen v německé populaci 26 procenty, což je o 2 % méně než v r. 2010. Jeho průměrný věk se odhaduje na 62,5 roku. Na používání digitálních médií dosud nenašel žádné pozitivum a děsí se jejich mnohostranné nabídky. Od technických novinek obecně si drží velký odstup.

2. Příležitostný uživatel: jeho procentuální podíl ve společnosti je v r. 2011 stejný jako v r. 2010 – 28 procent. Digitální možnosti využívá jen částečně. Zvládá základní kompetence, které usnadňují jeho každodenní život (80% této skupiny ovládá jednoduché vyhledávání a editaci textu). Zpravidla mívají přístup k Internetu.

3. Profesionální uživatel: tato 7% skupina se vyznačuje velmi dobrou schopností ovládat Internet a digitální prostředí obecně. Větší část této skupiny tráví ovládáním počítače obecně více než 2 hodiny každého pracovního dne. Jejich schopnosti, byť jsou na úrovni, se vesměs omezují pouze na e-mailovou poštu, zpracování textů či vyhledávání na Internetu.

4. Trendový uživatel: r. 2011 cca 21% skupina (r. 2010 pak 20%) postupem času narůstá. Její příslušníci mají i v soukromí velmi dobré digitální vybavení a schopnosti se v této sféře orientovat. Kromě toho, cca 60% členů této skupiny využívá přístup na Internet také přes telefon.

⁵⁹ Digitale Gesellschaft: Erhebung zur (kompetenten) Nutzung des Internet. *Sechs Nutzertypen und deren Verteilung in der Bevölkerung*. InitiativeD21 e. V.: Berlín, 19. 2. 2013. Dostupné z: <http://www.initiatived21.de/portfolio/digitale-gesellschaft>

5. Digitální profesionál: skupina čítající r. 2010 i 2011 celkem 12% německé populace využívá digitální technologie především pracovně. Její příslušníci mají velmi vysoké digitální kompetence, podobně jako vzdělání a nejnovější informace. S následující skupinou uživatelů tvoří tito digitální profesionálové cca 70 procent uživatelů Internetu přes mobilní telefony.

6. Digitální avantgarda: pouhých 5 procent obyvatel (stejně jako rok předtím) lze zahrnout do této skupiny. Počítače a Internet tvoří velkou část jejich denního rozvrhu – podle odhadů tito lidé stráví denně kolem 8 hodin u počítače a až 9 hodin na Internetu. Profesionálně se uplatňují často jako poradci či technici.

3.3 Právo na přístup k Internetu

Právo na přístup k Internetu se za poslední roky probojovalo až mezi občanská práva, některé státy přiznávají právu na přístup k Internetu statut základních občanských práv (např. Finsko). Podobný názor vyslovil na jaře 2009 také poslanec Evropského parlamentu Malcolm Harbour v rámci projednávání agendy tzv. telekomunikačního balíčku.

Je pravda, že na počátku rozvoje Internetu byla část jeho tehdejších uživatelů (či vývojových pracovníků) přesvědčena, že se podílí na vzniku nové, zcela nezávislé komunikační sítě. S ohledem na rozvoj Internetu ovšem byly přijímány kroky k jeho aspoň minimální kontrole a revizi publikovaného obsahu. V USA byl r. 1996 přijat zákon o reformě komunikací, který obsahoval pasáže povolující kontrolu obsahu Internetu s ohledem na děti a osoby mladší 18 let (jednalo se jak o nevhodnou komunikaci, tak i o obrazové materiály s nevhodným poselstvím). Reakcí na přijetí tohoto zákona byla *Deklarace nezávislosti Kyberprostoru*, v níž, jejíž autor, americký básník a aktivista John Perry Barlow, mj. uvádí: „*Vlády průmyslového světa, vy strhaní obři z masa a oceli, přicházím z Kyberprostoru, nového domova myslí. (...) Nejste mezi námi vítáni. Nemáte svrchovanost nad místy, kde se scházíme. (...) Na panování nad námi nemáte ani morální právo, ani donucovací prostředky, kterých by mělo smysl se bát. (...) Kyberprostor neleží*

uvnitř vašich hranic. Nemyslete si, že ho můžete postavit, jako by to byl veřejný stavební projekt. (...) Vytváříme svět, do něhož smí vstoupit každý bez ohledu na přednosti či předsudky založené na rase, hospodářské síle, vojenské moci nebo místě původu. (...) Vaše právní pojmy pro majetek, vyjadřování, identitu, hnutí a souvislosti se na nás nevztahují. Jsou založeny na hmotě. Tady žádná hmota není. (...) Váš čím dál tím zastaralejší informační průmysl se chce zvěčnit tím, že v Americe a všude jinde navrhuje zákony, které si nárokují vlastnictví samotného jazyka na celém světě. **Tyto zákony by prohlásily myšlenku za další průmyslový výrobek, která vznešeností nepřesahuje surové železo. V našem světě lze cokoliv, co lidská mysl vytvoří, neomezeně šířit a kopírovat bez jakýchkoliv nákladů. Globální sdílení myšlenek už k tomu nevyžaduje vaše továrny.** (...) ⁶⁰

O rok později Nejvyšší soud prohlásil, že zmíněný zákon je v rozporu s dodatkem ústavy o svobodě projevu a mj. vyjádřil, že poskytovatelé Internetu nejsou odpovědni za obsah svých serverů.

Tohoto rozhodnutí pak využily i mnohé obchodní společnosti. Za nejznámější kauzu se považuje žaloba na společnost Yahoo z r. 2000, kdy Francouz Knobel našel na stránkách provozovaných Yahoo aukci nacistických upomínkových předmětů. Apeloval na společnost Yahoo, aby obsah odstranila, ovšem neuspěl. Žaloval tedy společnost u francouzských soudů z důvodu dovozu předmětů s nacistickou symbolikou do Francie, což je zakázané. Společnost se žalobě bránila, ovšem po mnoha soudních sporech obsah stránek upravila. ⁶¹

Sporů s podobnou tématikou se objevuje celá řada. Vyplývá z nich, že některá práva může garantovat pouze stát, ovšem s rizikem, že jeho zásahy budou masivnější, než si provozovatelé i uživatelé přejí, viz dlouhodobé cenzurní zásahy do obsahu Internetu a mailové komunikace v Číně či Bělorusku.

Není sporu o tom, že na Internetu se čas od času objeví informace, jejichž zveřejnění je nežádoucím ať už s ohledem na mravní ohrožení nezletilých, nebo i z hlediska ohrožení rasové, národnostní či náboženské svobody. V tomto případě

⁶⁰ Srov. BARLOW, John Perry: *Deklarace nezávislosti Kyberprostoru*. Davos, Švýcarsko 8. 2. 1996. Dostupné z: http://www.pirati.cz/zo/docs/decl_cyb

⁶¹ HERCZEG, Jiří, Doc. JUDr. Ph.D., GRIVNA, Tomáš, JUDr. Ph.D.: *Právo na přístup k Internetu, blokáce stránek a digitální gilovina*. Článek byl publikován v časopise *Trestněprávní revue*, 2010, č. 5. Vydává Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o., ISSN 1213-5313. Dostupné na http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_7107/pravo-na-pristup-k-Internetu-blokace-stranek-a-digitalni-gilotina.aspx# dne 21. 1. 2011.

je zásah státu naopak žádoucí. V jeho možnostech je uvalení sankcí buď na původce obsahu (autora), příjemce obsahu (adresáta) či poskytovatele připojení (majitele serveru). Sankce uvalené na autora jsou poměrně obtížně vymahatelné, protože ten se může nacházet mimo jurisdikci státu. Častější je postihování příjemce informace, např. v oblasti dětské pornografie, ačkoliv i zde je někdy obtížné adresáta identifikovat. Třetí možností je postih poskytovatelů připojení k Internetu. Ten je ovšem omezený, protože provider nemůže kontrolovat obsah přenášených dat a je tudíž postižitelný pouze v případech, kdy o závadném obsahu prokazatelně věděl a nepodnikl žádné kroky k jeho odstranění.⁶²

Rovný a co nejširší přístup k Internetu je zásadní oblastí, kterou se zabývá Evropská unie. V roce 2011 bylo vydáno usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. listopadu 2011 o otevřeném internetu a neutralitě sítí v Evropě. Usnesení klade velký důraz na otevřenost Internetu, kterou chápe jako nezbytnou podmínku k fungování celosvětového hospodářství. Ač usnesení zdůrazňuje převážně ekonomickou stránku věci, Evropský parlament zde uvedl několik zásadních informací – vyzývá Komisi, aby zajistila dodržování zásady neutrality a otevřenosti internetu a prosazovala možnost přístupu koncových uživatelů k informacím, jejich šíření a používání aplikací a služeb dle jejich výběru, uznává Internet jako celosvětový nástroj a také akcentuje jeho úlohu jako motoru neomezeného šíření znalostí, myšlenek a informací, a to i v zemích, v nichž je přístup k nezávislým sdělovacím prostředkům omezen.⁶³

Dne 16. 5. 2011 zveřejnila Rada pro lidská práva OSN zprávu, v níž se říká, že Internet ze své podstaty umožňuje naplňovat právo na svobodu slova (k tématu přístupu k internetu a právo na svobodu projevu se vrátím v dalších částech

⁶² HERCZEG, Jiří, Doc. JUDr. Ph.D., GRIVNA, Tomáš, JUDr. Ph.D.: *Právo na přístup k Internetu, blokáce stránek a digitální gilotina*. Článek byl publikován v časopise *Trestněprávní revue*, 2010, č. 5. Vydává Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o., ISSN 1213-5313. Dostupné na http://www.ippravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_7107/pravo-na-pristup-k-Internetu-blokace-stranek-a-digitalni-gilotina.aspx# dne 21. 1. 2011.

⁶³ Otevřený internet a neutralita sítí v Evropě Usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. listopadu 2011 o otevřeném internetu a neutralitě sítí v Evropě. EURLex [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:153:0128:01:CS:HTML>.

práce). Postoj jednotlivých států se v oblasti přístupu k Internetu liší – od např. České republiky, která přístup k Internetu v podstatě neomezuje, až po např. Čínu, která naopak k přístupu k Internetu přistupuje restriktivně.

Zvláštní zpravodaj pro lidská práva, který zprávu OSN vypracoval, je názoru, že státy by měly zajistit volný přístup občanů k Internetu, což údajně přispívá k rozvoji každé společnosti. Zpráva samozřejmě kritizuje pokusy o cenzuru Internetu, který je podle ní chráněn Všeobecnou deklarací lidských práv (čl. 19): „Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.“⁶⁴

Zpráva ovšem nezastává názor naprosto svobodného Internetu, bez jakýchkoliv regulací. Upozorňuje pouze na riziko, že omezovat přístup k Internetu z důvodu ochrany autorských práv lze poměrně snadno zneužít k cenzuře.⁶⁵

Podle názorů velké části odborníků je potřeba Internet nějakým způsobem regulovat. Obvykle se uvádí tři možnosti: lze postihnout autora „závadné“ informace, jejího příjemce nebo toho, kdo přenos této informace umožňuje. (Za závadnou a nevhodnou informaci se obvykle považuje např. dětská pornografie, rasistický obsah) Vymáhat odpovědnost na autorovi takové informace je poměrně nesnadné, protože často žije na území jiného státu. Trochu snazší je to s adresátem (příjemcem), a objevují se i snahy postihovat poskytovatele Internetu, což je ovšem sporné, protože po nich nelze vyžadovat, aby kontrolovali obsah přenášených dat.⁶⁶ O této problematice se podrobněji zmíním v dalších částech

⁶⁴ OSN: Všeobecná deklarace lidských práv. New York, 10. 12. 1948. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf> . V čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (New York, 16. 12. 1966) se dodává: „ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle vlastní volby.“ Viz http://www.lidskaprava.cz/uploads/03_dokumenty/04_uvod/01_ICCPR.pdf

⁶⁵ ČIČÁK, Matěj: OSN: Mezi lidská práva patří i přístup k Internetu. www.zive.cz – online magazín MfDnes. 21. 6. 2011. Dostupné z: <http://www.zive.cz/bleskovky/osn-mezi-lidska-prava-patri-i-pristup-k-Internetu/sc-4-a-157568/default.aspx>.

⁶⁶ HERCZEG, Jiří, Doc. JUDr. Ph.D., GŘIVNA, Tomáš, JUDr., Ph.D.: Právo na přístup k Internetu, blokáce stránek a digitální gilotina. 21.01.2011. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_7107/pravo-na-pristup-k-Internetu-blokace-stranek-a-digitalni-gilotina.aspx. Kapitola II.: Od počátku do současnosti

práce, jelikož tato oblast je upravena zákonem č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti.

S problémem postihů za nevhodné využívání Internetu se potýká celá řada zemí. Ve Francii byl před několika lety navržen tzv. protipirátský zákon, který by poskytovateli Internetu umožnil odpojit zákazníka, který by byl třikrát varován, že se podílí na přenášení obsahu chráněného autorským právem (tato procedura je známá pod názvem třikrát a dost nebo také jako HADOPI). Takovému zákazníkovi by pak nebylo po určitou dobu umožněno sjednat si připojení u jiného poskytovatele. Tento zákon však byl shledán jako protiústavní, protože o vině může rozhodovat pouze soud. Návrh zákona byl tedy přepracován do podoby, která byla r. 2009 schválena – o odpojení zákazníka od Internetu rozhoduje řádný soud na základě mimořádného zrychleného řízení. Za povšimnutí stojí ta pasáž zákona, kde se praví, že pokud se nepodaří zjistit konkrétní osobu, která porušovala autorská práva, bude postihován majitel přípojky, ovšem za to, že zařízení dostatečně nezabezpečil.⁶⁷

Také Německo se pokusilo o regulaci používání Internetu, a to v souvislosti s výše zmíněnou dětskou pornografií. R. 2009 byl přijat zákon, který omezuje přístup na webové stránky s tímto obsahem, v případě, že zrušení této stránky není možné. Postižen bude podle zákona ten, kdo dětskou pornografii vyrábí, šíří a drží.⁶⁸

System „třikrát a dost“, který byl ve Francii uzákoněn, inspiroval Evropský parlament (EP) k jednání, zda ho aplikovat plošně ve všech členských státech. Návrh byl několikrát odmítnut s poukazem, že přístup k Internetu je součástí práva na informace. Nakonec bylo dosaženo dohody a návrh byl přijat, s přesnou

⁶⁷ HERCZEG, Jiří, Doc. JUDr. Ph.D., GRIVNA, Tomáš, JUDr. Ph.D.: Právo na přístup k Internetu, blokáce stránek a digitální gilotina. 21.01.2011. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_7107/pravo-na-pristup-k-Internetu-blokace-stranek-a-digitalni-gilotina.aspx. Kapitola III.: Francouzská digitální gilotina

⁶⁸HERCZEG, Jiří, Doc. JUDr. Ph.D., GRIVNA, Tomáš, JUDr. Ph.D.: Právo na přístup k Internetu, blokáce stránek a digitální gilotina. 21.01.2011. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_7107/pravo-na-pristup-k-Internetu-blokace-stranek-a-digitalni-gilotina.aspx. Kapitola IV.: Německo: blokáce stránek s dětskou pornografií

specifikací, kdy lze přístup k Internetu zamezit, aniž by to porušovalo základní lidská práva a svobody.⁶⁹

I české zákonodárství se problémem závadného obsahu či chování na Internetu zabývalo. Blokovány jsou stránky s dětskou pornografií, s rasistickým či nacionalistickým obsahem apod. Blokaci provádí poskytovatelé stránek na základě informací některých zahraničních subjektů a ve spolupráci s Policií ČR. I v našem právním řádu je zakotvena možnost odpojení uživatele od Internetu (viz novela zákona o loteriích, zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů), přičemž je v intencích poskytovatele připojení zamezit uživateli k přístupu k závadným stránkám.⁷⁰

Při omezování přístupu k Internetu z nejrůznějších důvodů (ať už se jedná o závadný obsah či dochází k porušování autorských práv) se střetávají dva principy – právo na informace a právo na ochranu osobnosti, vlastnictví nebo mravnosti. Veřejnost má zájem na co nejširším přístupu k informacím, k omezení musí proto docházet jen, když převáží jiný veřejný zájem. Tento střet je často nemožné řešit generálně, ale je třeba přistupovat k případům individuálně. Jak je však již zmíněno výše, zákony upravují některé informace, které nesmí být šířeny a u nichž existuje větší veřejný zájem na jejich utajení. Pokud by tedy docházelo neodůvodněně k omezování přístupu k Internetu, mohlo by se jednat o omezení svobodného přístupu k informacím, tak jak je zaručuje Listina základních práv a svobod v článku 17.

Ohledně přístupu k informacím se vedou dlouhé diskuze. Proti sobě stojí zastánci volného, nijak neomezovaného přístupu, a ti, kteří upozorňují na rizika porušování autorské ochrany. Do debaty se vložila také Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí (IFLA - International Federation of Library Associations and Institutions). Její řídicí výbor vyhlásil 1. 5. 2002 tzv. Manifest

⁶⁹ HERCZEG, Jiří, Doc. JUDr. Ph.D., GRIVNA, Tomáš, JUDr. Ph.D.: Právo na přístup k Internetu, blokace stránek a digitální gilotina. 21.01.2011. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_7107/pravo-na-pristup-k-Internetu-blokace-stranek-a-digitalni-gilotina.aspx. Kapitola V. Možnost odpojování v evropském právu

⁷⁰ HERCZEG, Jiří, Doc. JUDr. Ph.D., GRIVNA, Tomáš, JUDr. Ph.D.: Právo na přístup k Internetu, blokace stránek a digitální gilotina. 21.01.2011. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_7107/pravo-na-pristup-k-Internetu-blokace-stranek-a-digitalni-gilotina.aspx. Kapitola VI. Právní úprava v ČR

IFLA o přístupu k Internetu, kde se mj. uvádí, že Internet svým celosvětovým dosahem poskytuje informace každému člověku a tudíž by omezení k němu nemělo být „*předmětem ani ideologické, politické nebo náboženské cenzury, ani ekonomických omezení.*“⁷¹

Knihovny ze své podstaty shromažďují obrovské množství informací různého druhu. Moderní technologie zde přinášejí další možnosti, jak tyto informace dostat k většímu množství uživatelů, než bylo kdy dříve možné. K této problematice se vztahuje digitalizace knih, kterou se budu zabývat v další části práce.

Podle Manifestu se knihovny cítí zodpovědné za poskytování informačních služeb všem bez rozdílu a chtějí napomáhat při vyhledávání informací zcela dle výběru uživatelů, protože přístup k Internetu považují za „*podstatu svobody, rovnosti, všeobecného porozumění a míru...*“⁷²

S ohledem na své informační a vzdělávací poslání se IFLA domnívá, že přístup k Internetu, jakožto další služby v knihovnách, by měly být bezplatné. Vyzývá proto k podpoře rozšiřování Internetu všude, zvláště v rozvojových zemích, aby získané informace mohly sloužit k prospěchu všech. Zároveň apeluje na všechny vlády, aby podporovaly Internet a přístup k němu a ostře se postavily proti pokusům o cenzuru.⁷³

Subjekty na Internetu můžeme dělit ještě podle jiných kritérií, v tomto dělení se subjekty rozdělují podle toho, jak se nalézají v procesu šíření informace na Internetu.

⁷¹ Bulletin SKIP – elektronická verze. 2/2002: Manifest IFLA o přístupu k Internetu. Dostupné z: http://www.wold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/Bull02_23.htm. Vydává Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR. On-line vydání ISSN 1213 - 5828

⁷² Bulletin SKIP – elektronická verze. 2/2002: Manifest IFLA o přístupu k Internetu. Dostupné z: http://www.wold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/Bull02_23.htm. Vydává Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR. On-line vydání ISSN 1213 - 5828

⁷³ Bulletin SKIP – elektronická verze. 2/2002: Manifest IFLA o přístupu k Internetu. Viz: http://www.wold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/Bull02_23.htm. Vydává Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR. On-line vydání ISSN 1213 - 5828

Poskytovatel služby (service provider) je „každá fyzická nebo právnická osoba, která poskytuje některou ze služeb informační společnosti.“⁷⁴ Zákon ovšem neurčuje, zda služba má být bezplatná či na úplatu, rozhodující je pouze fakt poskytování služby. Poskytovatel odpovídá za obsah přenášených informací pouze tehdy, pokud „a) přenos sám iniciuje, b) zvolí uživatele přenášené informace, nebo c) zvolí nebo změní obsah přenášené informace.“⁷⁵

Zákon o některých službách informační společnosti (480/2004 Sb.) upravuje v podstatě 3 oblasti, ve kterých se uplatňuje odpovědnost poskytovatele služby: za obsah přenášených informací, za obsah automaticky dočasně mezi-ukládaných informací (caching) a za ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem (hosting).⁷⁶

Uživatel služby (user of service) je podle téhož zákona „každá fyzická nebo právnická osoba, která využívá službu informační společnosti, zejména za účelem vyhledávání či zpřístupňování informací.“⁷⁷

Coby „**služba informační společnosti**“ se rozumí „jakákoliv služba poskytovaná elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele podanou elektronickými prostředky, poskytovaná zpravidla za úplatu; služba je poskytnuta elektronickými prostředky, pokud je odeslána prostřednictvím sítě elektronických komunikací a vyzvednuta uživatelem z elektronického zařízení pro ukládání dat.“⁷⁸

⁷⁴ Srov. Zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti). §2, písmeno d).

⁷⁵ Srov. Zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti). §3, odst. 1.

⁷⁶ Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti působících na Internetu. IT právo [online]. 2009 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/?x=2149387>.

⁷⁷ Srov. Zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti). §2, písmeno e).

⁷⁸ Srov. Zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti). §2, písmeno a).

3.4 Internet a informace

V této části se budu krátce věnovat dvěma aspektům, které jsou pro informace na Internetu příznačné – jedná se o dostupnost informací a jejich mnohost (tím pádem i verifikovatelnost).

Dostupnost informací (Univerzálnost – změna dosahu)

V historii byly informace relativně obtížně dostupné – ať už s ohledem na malou skupinu osob, které dosáhly určitého vzdělání, či na nákladnost jejich získání (cena knih před vynálezem knihtisku). Informace byly přístupné pouze určité sociální vrstvě, jejíž privilegia tím ještě narůstala. Se zpřístupněním vzdělání širším vrstvám a s rozvojem knihtisku se přístup k informacím otevřel (skoro) všem, což ještě narůstalo s rozvojem dalších technologií a vědy.

Naše společnost nakonec dospěla do dnešní, globální fáze. Lidé jsou si tak blízko, jako dosud nikdy nebyli. Informace jakéhokoliv druhu jsou velmi snadno dostupné, a to především díky Internetu a mobilním sítím. Globalizace s sebou na druhé straně přinesla střety mezi kulturami a náboženstvími. Paradoxně se v určitých oblastech světa prohloubila propast mezi chudými a bohatými, vzdělanými a lidmi bez vzdělání. (V jiných oblastech naopak dostupnost Internetu pomohla zachovat tradice a původní osídlenost; to když začalo být možné dosáhnout vzdělání pomocí e-learningových kurzů a nebylo nutné posílat mladé do velkých měst, odkud se jich vrátila jen malá část).⁷⁹

Informace jsou dnes velmi ceněným artiklem. Díky technickému pokroku je lze archivovat mnoha způsoby a vlastně neomezeně dlouhou dobu; také jejich přenos se velmi zjednodušil. Podle Eugene Garfielda je dnešní společnost informační, „*system, pro nějž je typický fakt, že rychlé a spolehlivé uspokojování potřebnými informacemi je normální stav.*“⁸⁰

⁷⁹ ČINČERA, Jan: Kulturní globalizace. České nezávislé zpravodajství. 1. 12. 2011. Zelená země s.r.o., Praha. ISSN 1803-3806. Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/zona-kultura/jan-cincera-kulturni-globalizace.html>

⁸⁰ CEJPEK, Jiří: Co je informační věda. *Knihovnictvi.wz.cz* [online]. 1993 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://knihovnictvi.wz.cz/clanky/Cejpek-Co-je-informacni-veda.pdf>

Jak už bylo řečeno, dnes není problém získat v podstatě jakoukoliv informaci. Je ovšem potřeba podrobit dalšímu zkoumání její věrohodnost a kvalitu.

Mnohost informací

„Bez výjimky každá informace dochází k nám nějak zdeformovaná a zubožená.“

Norbert Wiener

Internet, původně využívaný jako komunikační síť v akademické sféře, se stal masově rozšířeným médiem, s využitím spíše komerčním. Pro uživatele se stal nejen zdrojem informací, ale také prostředníkem např. při nakupování, sjednávání půjček.

Úměrně zvyšujícímu se počtu uživatelů majících přístup k Internetu se rapidně navyšuje také objem informací, které jsou na Internetu k nalezení. S ohledem na jeho anonymitu se ovšem často jedná o informace neověřené, zavádějící či záměrně zkreslené. Vzhledem k tomu, že není žádný majitel Internetu, není také nikdo, kdo by mohl ověřovat informace zde uvedené, co se jejich správnosti týče (nehledě k tomu, že by se na jeho počínání dalo nahlížet také jako na cenzuru či omezování osobní svobody).

S ohledem na svobodu slova a vyjádření je v podstatě na každém uživateli, zda bude na svém webu či blogu uvádět informace ověřené a správné či takové, o jejichž správnosti je pouze přesvědčen. Odborníci soudí, že jakkoliv je na Internetu k nalezení obrovské množství informací, jejich kvalita (věrohodnost) je poměrně nízká. Jistou vyšší kvalitu informací lze nalézt na webech, jejichž obsah je zpoplatněn; i v tomto případě totiž platí, že bezplatné poskytování informací uživatele nijak nenutí, aby se obtěžoval s jejich ověřováním.⁸¹

Podle odborných pramenů existuje několik kritérií pro posuzování kvality materiálů publikovaných na Internetu. Uživatel by se měl zajímat především o osobu a odbornou kvalifikaci autora informace, o kvalitu vydavatele (pověst v odborných

⁸¹ Viz PETERKA, Jiří: Internet jako informační zdroj. Archiv.cz – archiv článků a přednášek Jiřího Peterky. Vyšlo v časopise Telekomunikační revue, č. 3/1998. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/arevue/a803r200.php3>

kruzích), samozřejmě datum vydání informace (z důvodu její aktuálnosti) a objektivitu, s níž jsou informace poskytovány.⁸²

Zde zmíním jeden z fenoménů poslední doby s názvem Web 2.0, který velmi úzce souvisí s kvalitou a relevancí informací na Internetu. Nejedná se o nový systém, jde spíše o změnu přístupu k Internetu, z dříve pasivních uživatelů Internetu se stali aktivní tvůrci obsahu Internetových stránek. Zatím nejvíce se tato změna projevila nástupem sociálních digitálních médií – osobní blogy, diskusní fóra, sociální sítě, apod.

3.5 Internet a svoboda projevu

K veškerému jednání ve společnosti dochází skrze lidskou komunikaci, komunikace je verbální, neverbální, mluvená, psaná... Lidská komunikace má svá jasná pravidla, aby bylo možné fungování společnosti. Nedodržování pravidel by vedlo k nedorozuměním v sociálních interakcích mezi jednotlivci.

S rozvojem Internetu došlo ke změně paradigmatu lidské komunikace, která nutně musela mít svůj dopad i na vztah svobody projevu a autorského práva.⁸³

Internet přináší nové nástroje a formy komunikace, které dosud nebyly známé (instant messaging, sociální sítě, videohovory...). Lidská komunikace se přesunula ze slov a vět k vyjadřování pomocí obrazů (resp. videí).

I státy, které se prezentují jako otevřené a demokratické, se v některých případech uchylují k regulaci, resp. omezování Internetu. Přístupu jednotlivých vlád k Internetu se průběžně věnuje také světová nevládní organizace „Human Rights Watch“⁸⁴. Podle ní jsou změny, nastolené zavedením Internetu, tak převratné, že

⁸² Viz Kritické hodnocení informací na Internetu. Ústřední knihovna Vysoké školy báňské-Technické univerzity Ostrava. 29. 7. 2011. Dostupné z: <http://knihovna.vsb.cz/Internet/kriticke-hodnoceni.htm>

⁸³ HECZKO, Tomasz. *Omezení svobody projevu na Internetu z důvodu ochrany autorských práv*. Brno, 2011/2012. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/206464/pravf_m/DP_tomasz_heccko.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita

⁸⁴ Human Rights Watch se zabývá ochranou lidských práv a svobod. Upozorňuje mezinárodní veřejnost na jejich porušování a dává prostor obětem bezpráví. Už 30 let se snaží vytvořit právní a morální základ pro nastolení spravedlnosti a bezpečnosti pro lidi na celém světě bez rozdílu. In: <http://www.hrw.org/de/about>

vlády některých států je neumí regulovat jinak než zákazem. Dnes se v této souvislosti zmiňuje především Čína a Rusko, dále pak Saudská Arábie či Vietnam; ovšem v dobách nedávno minulých se jednalo i o Německo a USA. Podle některých odborníků je argumentace vládních představitelů, tedy že jedná o ochranu před šířením (dětské) pornografie, za pouhou záminku; např. v Německu byly blokovány i servery s homosexuální tematikou.⁸⁵

Svoboda projevu a právo na informace jsou v ČR zakotveny v čl. 17 Listiny základních práv a svobod, který uvádí:

„1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.

2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

3) Cenzura je nepřípustná.

4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.“⁸⁶

Právo na svobodu projevu a na informace má každá fyzická i právnická osoba, a to jak občan, tak i cizinec.

Právo na svobodu projevu garantovala už tzv. Ústavní listina z r. 1920:

„(1) Každý může v mezích zákona projevovati mínění slovem, písmem, tiskem, obrazem apod.

(2) Totéž platí o právnických osobách v mezích jejich působnosti.

(3) Výkon tohoto práva nesmí nikomu býti na újmu v jeho pracovním nebo zaměstnaneckém poměru.“⁸⁷

⁸⁵ Srov. ZLATUŠKA, Jiří: *Internet a svoboda projevu. Zpravodaj ÚVT MU. ISSN 1212-0901, 1996, roč. VI, č. 5, s. 1-3.* Dostupný z: <http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/70.html>

⁸⁶ Listina základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku ČR. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Na jiném místě se dále praví, že „*Jest proto v zásadě nedovolené podrobovat tisk předběžné cenzuře.*“⁸⁸

Rozvoj společnosti v minulých letech je neoddělitelně spjat s rozvojem informačních technologií. Díky němu jsou možné tak rychlé a masivní změny, o kterých si lidstvo mohlo dosud nechat jen zdát. Nové technologie napomáhají mj. snáze uplatňovat právo člověka na svobodný přístup k informacím, jejichž šíření je v dnešní době mimořádně jednoduché a bezproblémové.

Tento pozitivní jev s sebou ovšem přináší i aspekty negativní: pokud omezíme přístup člověka k informačním technologiím, ohrožujeme naplnění jeho základních lidských práv a svobod.⁸⁹

Přístup k informacím jako součást lidských práv a svobod samozřejmě nebyl garantován vždy; na území někdejšího Rakouska-Uherska ani v počátcích československého státu nebylo toto privilegium nijak garantováno ani aplikováno. Na území našeho státu byl v praxi aplikován až po politické změně r. 1989.⁹⁰

3.6 Právo na přístup k Internetu jako lidské právo

Jak v posledních letech mnohokrát zaznělo z úst odborníků a aktivistů zaměřených v boji za lidská práva a jejich prosazování, přístup k Internetu údajně patří k základním lidským právům coby právo na přístup k vzdělání a k informacím.

Američan Vinton Cerf, který byl v 60. letech minulého století členem týmu vyvíjejícího síť ARPANET, se vůči podobným požadavkům ohradil, s tím, že Internet nelze považovat za lidské právo, ale pouze za prostředek pro vykonávání

⁸⁷ Ústavní listina ČR, 29. 2. 1920, uvozená zákonem 121/1920 Sb. Kapitola Svoboda učení a svědomí. Svoboda projevu mínění, § 117, čl. 1-3.

⁸⁸ Ústavní listina ČR, 29. 2. 1920, uvozená zákonem 121/1920 Sb. Kapitola Svoboda tisku, právo shromažďovací a spolkové, § 113, bod 1.

⁸⁹ ČINČERA, J., Informační etika, 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 63.

⁹⁰ Toto právo bylo ošetřeno ústavním zákonem Federálního shromáždění České a Slovenské federativní republiky č. 23/1991 Sb. z 9. 1. 1991, kterým byla uvozena Listina základních práv a svobod. In: <http://www.rrtv.cz/cz/static/cim-se-ridime/stavajici-pravni-predpisy/pdf/23-1991.pdf>

lidských práv. Technologie podle něho nemůže být cílem, ale je pouze prostředkem.⁹¹

K významu Internetu se několikrát vyslovil také Evropský parlament. Např. ve své zprávě ze 7. června 2010 *o řízení Internetu: další kroky* (2009/2229(INI)), kterou jménem Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku přednesl jako zpravodaj Francisco Sosa Wagner, uvádí, že *„že Internet se stal nepostradatelným nástrojem pro podporu demokratických iniciativ, politické diskuse, digitální gramotnosti a šíření vědomostí; připomíná, že přístup k Internetu jednak závisí na vykonávání řady klíčových základních práv, jako je např. respektování soukromého života, ochrana údajů, svoboda projevu, slova a sdružování, svoboda tisku, politického vyjádření a účasti, nediskriminace, vzdělání a kulturní a jazyková odlišnost, a na druhé straně tato práva zaručuje; zdůrazňuje, že orgány a zúčastněné strany na všech úrovních proto mají obecnou povinnost napomáhat zajišťování toho, aby všichni mohli vykonávat své právo na účast v rámci informační společnosti se zvláštním důrazem na starší uživatele, kteří se potýkají s většími problémy při seznamování s novými technologiemi, a zároveň bojovat proti dvěma souvisejícím problémům elektronického věku – Internetové negramotnosti a vyloučení z demokratické účasti.“*⁹²

Dále pak zpráva *„zdůrazňuje potřebu chránit a podporovat evropské kulturní dědictví, a to i pomocí Internetu; zastává názor, že Internet hraje zásadní úlohu při stimulaci inovací a zmenšování digitální, sociální a kulturní propasti v Evropě ve srovnání s ostatními částmi světa; vítá skutečnost, že Komise chápe význam překlenutí digitální propasti a otázek vývoje, které jsou součástí řízení Internetu; domnívá se však, že je třeba se zaměřit na mnoho starších občanů ve vyspělých i rozvojových zemích, kteří se často cítí v novém „online“ světě opuštěni; konstatuje, že Internet může představovat účinný nástroj sociálního začlenění a že je nutné sem zahrnout naše starší občany; naléhavě vyzývá, aby byla přijata opatření na podporu*

⁹¹ Srov. VÁCLAVÍK, Lukáš: *Otec Internetu Vint Cerf: „Internet není lidským právem“*. In Cnews.cz, 6. 1. 2012. Dostupné na: <http://www.cnews.cz/otec-Internetu-vint-cerf-Internet-neni-lidskym-pravem>. Extra Publishing, s.r.o., 2007-2012, ISSN1804-9826.

⁹² Zpráva *o řízení Internetu: další kroky* (2009/2229(INI)), Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku, zpravodaj Francisco Sosa Wagner. Evropský parlament, 7. června 2010, 2009-2014. A7-0185/2010. Bod I, odst.3.

vzdělávání o využívání zdrojů nabízených Internetem a výběru kritérií pro využívání těchto zdrojů.“⁹³

Návrh usnesení dále uvádí, že je potřeba, aby se „vlády zdržely omezování přístupu k Internetu formou cenzury, blokování, filtrování či dalších postupů a nepožadovaly to ani po soukromých subjektech; trvá na zaručení otevřeného Internetu, v rámci něhož mají uživatelé přístup k informacím a mohou je šířit nebo mohou využívat aplikace a služby dle svého výběru, jak stanovuje přepracovaný předpisový rámec pro elektronické komunikace;⁹⁴ zdůrazňuje, že veškerá omezení, která jsou považována za nevyhnutelná, by měla být omezena na minimum nezbytné v demokratické společnosti, měla by vycházet ze zákona a být účinná a přiměřená; zdůrazňuje, že je nutné zaručit ochranu nezletilých, a vyzývá členské státy, aby taktéž učinily opatření, (...) jež nezletilým umožní odpovědně používat Internet a informační služby online a zvýší úroveň povědomí o potenciálních hrozbách, jež s sebou mohou nové služby přinášet.“⁹⁵

3.7 Digital divide

Úspěšnost jedince ve společnosti je v současné době, ..., stále více podmíněna přístupem k relevantním informacím či znalostním zdrojům, které je možné využívat v různých životních situacích. Jiří Zounek

S rozvojem Internetu, který dnes považujeme za médium spíše sjednocující a spojující lidi bez rozdílu, se vyvinul fenomén nazvaný jako „digital divide“

⁹³ Zpráva o řízení Internetu: další kroky (2009/2229(INI)), Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku, zpravodaj Francisco Sosa Wagner. Evropský parlament, 7. června 2010, 2009-2014. A7-0185/2010. Bod I, odst. 5.

⁹⁴ Zpráva o řízení Internetu: další kroky (2009/2229(INI)), Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku, zpravodaj Francisco Sosa Wagner. Evropský parlament, 7. června 2010, 2009-2014. A7-0185/2010. Bod I, odst.12.

⁹⁵ Zpráva o řízení Internetu: další kroky (2009/2229(INI)), Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku, zpravodaj Francisco Sosa Wagner. Evropský parlament, 7. června 2010, 2009-2014. A7-0185/2010. Bod I, odst.14.

(„digitální propast“). Tento termín nemá jednotnou definici, označuje se jím obvykle rozdíl mezi lidmi, kteří jsou připojeni na Internet a využívají jeho výhody, a mezi těmi, kteří přístup k Internetu nemají. Ti pak bývají považováni v dnešní společnosti za handicapované, protože nemohou požívat stejných výhod, jako ostatní, čímž se vytváří další sociální nerovnosti ve společnosti.⁹⁶ Je samozřejmé, že se tím zvyšuje i jejich sociální a společenské vyloučení.⁹⁷

Že je přístup k Internetu považován v dnešní době za klíčový, ilustruje výrok někdejšího amerického prezidenta Billa Clintona: „*Uzavřít digitální propast je jedna z nejdůležitějších věcí, kterou můžeme udělat pro odstranění toho druhu chudoby, která je neomluvitelná v takové ekonomice, jakou máme dnes.*“⁹⁸

Podle některých je digitální propast „multidimenzionálním fenoménem“, který postihuje tři oblasti: globální (nerovnost mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi, co se přístupu k technologiím týče), sociální (rozdíly mezi informovanými a neinformovanými v rámci jednoho státu) a demokratickou (rozdíly mezi společenskou angažovaností uživatelů Internetu a těch, kteří k němu nemají přístup).⁹⁹

Podle Evropské komise (zpráva z r. 2005) je fenomén digitální propasti určován pěti faktory: úroveň vzdělání, dosaženého věku, výše příjmu, pohlaví a místo pobytu (město-venkov). Komise se této problematice nadále věnuje, avšak aktuálnější data se mi nepodařilo najít. Je ale vysoce pravděpodobné, že nedošlo

⁹⁶ ZOUNEK, Jiří: ICT, digitální propast a vzdělávání dospělých: socioekonomické a vzdělávací aspekty digitální propasti v České republice. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, Studia Paedagogica*, U 11, Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 101– 1118. ISBN 80–210–4143–9. ISSN 1211-6971. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/wupv/home/Documents/sbornik-u11-mpsv-projekt/08Zounek%20U11.pdf>

⁹⁷ Přístupem k Internetu není v tomto případě myšlena pouze možnost připojení k síti; řadí se sem i situace, kdy lidé přístup k Internetu mají, ale z nejrůznějších důvodů ho nevyužívají. Podle různých sociologických výzkumů se sem řadí lidé s nižšími příjmy a vzděláním, s nižší společenskou pozicí, spíše ženy než muži, více senioři než děti a mládež apod. Tomuto dělení napomáhají také statistiky, podle nichž se vyspělost společnosti pozná také podle počtu lidí využívajících Internet.

⁹⁸ SLÁDEK, Jan, LUPAČ, Petr: *Digital Divide v České republice*. Internet & technologie, Praha, 20. 5. 2008. Filozofická fakulta UK, Centrum globálních studií při FF UK a FÚ AV. Dostupné z: http://www.nic.cz/files/nic/doc/it08/Jan_Sladek_IT08.pdf

⁹⁹ ZOUNEK, Jiří: ICT, digitální propast a vzdělávání dospělých: socioekonomické a vzdělávací aspekty digitální propasti v České republice. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, Studia Paedagogica*, U 11, Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 101– 1118. ISBN 80–210–4143–9. ISSN 1211-6971. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/wupv/home/Documents/sbornik-u11-mpsv-projekt/08Zounek%20U11.pdf>

ke zlepšení, a tedy zmírnění rozdílů mezi různými skupinami obyvatel. Tato problematika bude pravděpodobně kopírovat ekonomickou situaci, kdy dochází k stále větší polarizaci společnosti – můžeme tedy říci, že ti, kdo mají přístup k Internetu, mají stále širší možnosti, jak ho užít (různé nové prostředky přístupu), naopak se bude stále zvyšovat počet lidí, jejichž přístup k Internetu je z nejrůznějších (hl. ekonomických) důvodů omezován. Ti, kdo mají přístup k Internetu (a využívají ho) jsou zvýhodněni v porovnání s těmi, kteří tuto možnost nemají. (Ke skupině znevýhodněných se řadí i členové etnických a kulturních menšin.)

Problém digitální propasti se samozřejmě vyskytuje i v ČR a přináší s sebou také negativní sociální dopady. Ohledně digitální propasti byly v ČR provedeny výzkumy, které stanoví:

- čtvrtina počítačově „negramotných“ žije v obci do 2000 obyvatel, nejméně (7%) jich žije ve městech nad 100 tis. obyvatel;
- počítačově nejzdatnější (31%) je kategorie lidí ve věku 20-29 let, cca 53% počítačově nezdatných je ve věku nad 50 let;
- počítačově zdatnou skupinu tvoří muži a ženy poměrně vyrovnaně (55% muži), 45 % ženy), v kategorii počítačově nezdatní převažují ženy (60%);
- nezdatní uživatelé (58%) jsou vyučení bez maturity (celkem pak 73%, pokud připočteme i lidi bez ukončeného vzdělání).
- počítačově nezdatní vydělávají do 10.000 Kč (63%)¹⁰⁰

¹⁰⁰ tamtéž

3.8 Internet a etika

Jak jsem již na několika místech v této práci uvedla, příchod Internetu s sebou přinesl také nové prostředí, kde dochází ke střetávání jednotlivců. Jako každé prostředí i Internet je potřeba regulovat, aby nedocházelo k negativním jednáním, která by mohla působit újmu účastníkům. Právní regulace v této oblasti zatím není zcela propracovaná a týká se převážně velmi závažných porušení, proto se objevují teoretické mimoprávní koncepty, které se snaží definovat určité obecné zásady, jak se v oblasti Internetu chovat. Tyto teorie však apelují pouze na dobrovolnost uživatelů a jejich nedodržování nepřináší porušitelům žádné sankce.

Jednou z těchto teorií je tzv. zásada síťové etikety (netiquette), kterou ve své práci představil Jan Činčera.

Základními principy jsou:

1. *Informace by měly být volně šířeny.*
2. *Šíření informací by nemělo znamenat pro nikoho újmu.*
3. *Nepravdivé informace by neměly být šířeny.*
4. *Generovat nové informace je žádoucí.*
5. *Každý je odpovědný za důsledky svého jednání v informační oblasti.*¹⁰¹

Jak je vidět, ne všechny principy jsou účastníky během jejich fungování na Internetu uplatňovány.

I na Internetové síti by měla platit základní lidská práva, která jsou upravena v českém právu. Mezi těmito právy jsou nejpodstatnější:

- *Právo na informace.*
- *Právo na soukromí.*
- *Ochrana obchodního tajemství.*
- *Ochrana duševního vlastnictví.*
- *Svoboda projevu.*¹⁰²

¹⁰¹ ČINČERA, Jan: Kulturní globalizace. České nezávislé zpravodajství. 1. 12. 2011. Zelená země s.r.o., Praha. ISSN 1803-3806. Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/zona-kultura/jan-cincera-kulturni-globalizace.html>

¹⁰² tamtéž

4. Výměnné sítě

Nedílnou součástí Internetu se před několika lety staly tzv. *výměnné sítě*. Jedná se o jednoduchý způsob sdílení převážně multimediálních dat mezi (několika) uživateli. Výměnné sítě umožňují šíření (tedy poskytování obsahu nehmotnou formou) informací. Výměnné sítě rozdělujeme na dva typy – centralizované a decentralizované. Centralizované sítě jsou vývojově starší, vedle nich se ale nezávisle vyvíjely sítě decentralizované – tedy Peer-to-Peer sítě.

Ačkoliv byly zpočátku vyvíjeny pro nekomerční účely a měly sloužit pouze ke snazšímu přístupu k informacím, i zde se bohužel časem vyvinula i nelegální cesta, jak tyto sítě využívat. Výměnné sítě jsou často používány za účelem získávání (nebo poskytování) nelegálního, resp. autorsky chráněného obsahu. Vzhledem k jejich podstatě se na porušování autorského zákona podílí v zásadě každý z uživatelů této sítě, neboť porušuje majetková práva nositele práv k autorskému dílu, neboť šíří jeho dílu bez předchozího souhlasu či licence.

Na tento jev se můžeme podívat i z druhé strany. Podle některých je autorské právo nástroj omezující svobodné vyjadřování a projevy. Některé výklady šíření autorských děl v P2P sítích uvádějí, že vzhledem k tomu, že ono šíření probíhá bezplatně, pouze za účelem získání nových informací a poznatků, je toto v souladu s Listinou základních práv a svobod.

Právní úprava je taková, že pokud si uživatel z Internetu stáhne film či hudbu pro svou osobní potřebu, není sankcionován, veškerou odpovědnost nese ten, kdo obsah na Internet umístil. Autorský zákon upravuje užití pro vlastní potřebu v § 30, kde stanoví limity, za kterých je užití informace legální – jedná se o tzv. třístupňový test, kterému se dané užití podrobuje. Podle některých názorů může být však jednání uživatele sporné mravně, neboť si musí být vědom, že bezplatně získává cosi, zač by měl autorovi (majiteli autorských práv) zaplatit.¹⁰³

¹⁰³ TELEEC, Ivo: ACTA nejsou akta ani akty. *Www.jinepravo.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2012/02/ivo-telec-acta-nejsou-akta-ani-akty.html>

4.1 Centralizované sítě (také uzlové sítě)

Centralizované sítě jsou původním typem počítačových sítí. Vyznačují se centrálním uzlem (serverem), který je nadřazený dalším jednotkám v síti.

Ostatní uzly sítě (klienti) se dotazují konkrétního serveru na požadované informace. Server může následně různými způsoby ověřit, zda klientovi data poskytne či nikoliv.

I tento typ sítí měl své výhody a nevýhody. Mezi nevýhody můžeme řadit to, že server musí být neustále spravován a kontrolován. Další nevýhodou je také to, že server jako jediná jednotka obsahuje velké množství informací a také dochází k vysokému množství přístupů ze strany klientů i naráz, proto potřebuje velkou kapacitu. Tato velkokapacitní zařízení jsou velmi finančně náročná a také vyžadují speciální prostředí. V poslední době se také ukázalo, že centralizované sítě jsou velmi náchylné k hackerským útokům – v současnosti médií často citovaný D(D)os útok, který zahltí server tím, že se k němu připojuje najednou obrovské množství klientů a způsobí tedy výpadek služby, kterou server poskytuje.

Mezi výhody naopak patří, že server sdružuje informace na jednom místě, tudíž je snazší tato data kontrolovat a opravovat. Výhodou je také to, že server fyzicky existuje na konkrétním místě, což je důležité z hlediska odpovědnosti za sdílení nelegální obsahu.

Centralizované sítě stále fungují, avšak více a více se svět přiklání k Peer-to-Peer sítím.

Mezi nejznámější zástupce centralizovaných sítí patří ve světě například Megaupload (na základě nelegálního šíření autorských děl byl jeho provoz soudně ukončen) nebo RapidShare a v České republice potom Uloz.to.

4.2 Decentralizované neboli Peer-to-Peer sítě (také distribuované sítě)

Peer-to-Peer sítě (nebo také peer2peer, P2P) jsou jedním ze způsobů zprostředkování autorského díla na Internetové síti. Toto zprostředkování probíhá mezi rovnými účastníky procesu. Naproti tomu bylo před zavedením způsobu Peer-to-Peer typické, že „na jednom z počítačů připojených do sítě Internet (serveru), který je pevně identifikován svou IP adresou, jsou zpřístupněna určitá data a koncový uživatel pak tato data stahuje do svého počítače“¹⁰⁴. Tento centralizovaný systém byl postupem času překonán a nahrazen právě výše zmíněnou metodou Peer-to-Peer, pro kterou je typické rovné postavení všech uživatelů sítě a sdílení probíhá mezi všemi účastníky bez hierarchizace a omezení.

Za první síť tohoto druhu bývá označován Napster, z něhož jsou všechny další odvozeny a vyvinuty. Výhodou těchto sítí je podle jejich příznivců možnost svobodného předávání informací, což údajně podporuje rozvoj demokracie i v nedemokratických systémech, neboť účastníci této informační výměny zůstávají v anonymitě. Ta se primárně týká utajení totožnosti poskytovatele a příjemce informací a znemožnění prokázání jejich kontaktu.

Právě tyto aspekty nahrávají kritikům těchto sítí (označovaných jako *Peer-to-Peer*, zkráceně *P2P*, nebo *friend-to-friend*) – podle nich je díky anonymitě možné šíření (dětské) pornografie, šíření kriminality a masivní porušování autorských práv, což se děje sdílením autorských děl bez patřičných povolení.¹⁰⁵

Zmapovat dění na těchto sítích je poměrně obtížné, neboť P2P systémy umožňují výměnu informací prostřednictvím sítě tzv. prostředníků, které neumožňují identifikovat jejich provozovatele. Každý uživatel zapojený v tomto procesu zná pouze dva další uživatele – toho, který mu obsah poskytl, a toho,

¹⁰⁴ Právní aspekty P2P. *Wwww.ifpi.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.ifpi.cz/pravni-aspekty-p2p/>

¹⁰⁵ SATRAPA, Pavel: *Anonymní P2P sítě - uživatelé vrací úder*. 9. 3. 2006. Lupa.cz (www.lupa.cz), server o českém Internetu. ISSN 1213-0702. In: <http://www.lupa.cz/clanky/anonymni-Peer-to-Peer-site/#ic=articles-related&icc=vymenne-site-od-a-do-z-mute-nodezilla-a-zepp-22957>.

kterému ho postupuje on sám. Další účastníci jsou nezjistitelní, mj. také díky několika šifrovacím systémům.

Tento způsob očividně nabízí mnoho výhod, hlavní z nich je, že dílo nemusí být zpřístupněno na jednom určitém serveru, aby se mohlo dostat k dalším uživatelům sítě. Nebo také jinak řečeno, centrální uzlové počítače ztrácejí na významu a libovolná stanice (například počítač koncového uživatele) není pouze pasivním příjemcem dat a služeb (jak je tomu v případě klasického modelu Internetu), ale vystupuje zároveň aktivně v roli serveru a tedy poskytuje dalším uživatelům sítě (byť třeba jen v určitou dobu, kdy je připojen k síti) svá data (například hudební soubory).¹⁰⁶

Co však je na Peer-to-Peer sítích nejvíce problematické z hlediska autorského práva je skutečnost, že jakmile osoba ze sítě dílo stáhne (downloading), dílo se uloží na jeho jednotce, a pokud osoba explicitně nezakáže další šíření díla, umožní sdílení dalším uživatelům. Tímto dochází ke sdělování díla veřejnosti, ale zároveň také k rozmnožování díla podle autorského zákona. Pokud je tedy sdělováno dílo bez souhlasu autora, jedná se o nelegální sdílení, a tudíž porušení autorského práva.

Struktura Peer-to-Peer sítí je znázorněna na diagramu v příloze č. II.

Charakteristické znaky Peer-to-Peer sítí:

Decentralizace – akcentuje odlišnost od centralizovaných sítí, kde je jasně daná hierarchie mezi centrálním uzlem a klienty. U Peer-to-Peer sítí tato jasně daná struktura chybí.

Samostatnost – všechny uzly Peer-to-Peer sítě jsou na stejné úrovni. Neexistuje zde nadřazený systém, který by řídil a monitoroval fungování sítě.

¹⁰⁶ Právní aspekty P2P. *Wwww.ifpi.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.ifpi.cz/pravni-aspekty-p2p/>

Přímá komunikace – pro Peer-to-Peer sítě je typické, že jednotlivé uzly spolu mohou komunikovat napřímo, není zde nutný žádný prostředník a každý uzel má přístup ke kterémukoliv dalšímu.

Zařízení v síti Peer-to-Peer mohou být různého charakteru, proto bylo nutné stanovit jisté standardy, díky nimž by byla možná komunikace mezi jednotlivými uzly. Tyto standardy jsou zakotveny v globálním protokolu BitTorrent, který musí jednotlivá zařízení implementovat, aby mohlo dojít k propojení.

Jak již jsme výše uvedla, za první Peer-to-Peer síť bývá označován *Napster*, vytvořený Shawnem Fanningem r. 1999. Zaměřoval se především na šíření hudebních nahrávek ve formátu MP3; podle některých se r. 2000 počet jeho uživatelů pohyboval kolem 40 mil. Síť byla mnohokrát cílem obvinění hudebního průmyslu, protože porušování autorských práv, které umožňovala, bylo do té doby rozsahem nevídané. Jedním z nejvýznamnějších je spor *RIAA v. Napster*, který se týkal šíření hudby. Proti síti Napster se postavilo sdružení Recording Industry Association of America. Napster se zaměřoval na sdílení hudby, k velké části nahrávek na síti vlastnila licenci právě RIAA. Soudu se podařilo prokázat, že poskytovatel sítě si byl vědom nelegálního šíření autorských děl a Napster byl uznán odpovědným za porušení autorských děl a bylo mu přikázáno, aby zabránil dalšímu porušování. Následkem toho Napster ukončil svoji činnost.¹⁰⁷

V žalobě, která nakonec vedla k ukončení provozu sítě, se uvádělo, že 80 % zveřejňovaných děl bylo chráněno autorským zákonem. Provozovatel sítě se hájil tvrzením, že síť je v podstatě zařízení, které umožňuje naprosto legální užívání a tudíž on jakožto „výrobce“ není zodpovědný za nelegální kroky, které s tímto zařízením podnikají uživatelé. Tento argument nebyl akceptován, mj. proto, že Napster si byl vědom nelegálních aktivit, které uživatelé jeho prostřednictvím

¹⁰⁷ RIAA vs. Napster. Bulk.Resource.Org [online]. 2001 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <https://bulk.resource.org/courts.gov/c/F3/239/239.F3d.1004.00-16403.00-16401.html>

provádějí, a nezamezil jim. Počátkem března 2001 bylo Napsteru zakázáno sdílet hudbu chráněnou autorským zákonem, na základě čehož ukončil provoz.¹⁰⁸

Další Peer-to-Peer sítě, jako např. The Pirate Bay, Kazaa či Grokster pokračují víceméně ve stejných intencích jako Napster, tzn. umožňují uživatelům porušovat autorské zákony. V důsledku porušování autorských práv se i další případy Peer-to-Peer sítí dostaly až před Soud EU. Nejznámější procesy byly vedeny se sítěmi Kazaa, Grokster či The Pirate Bay.

¹⁰⁸ TOPKA, Petr: *Napster, Kazaa, Grokster - významné spory ohledně Peer-to-Peer sítí v zahraničí*. IT právo, server o Internetovém a počítačovém právu, 7. 11. 2006. ISSN:1801-4089. In: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=1931571>

5. Sdílení souborů – on demand

Sdílení souborů je tedy šířením obsahu podle autorského práva. Zde tedy uvedu, jak dochází k nelegálnímu šíření autorských děl na Internetu.

5.1 Soubor jako předmět autorského práva

*Slovem soubor se v informatice označuje pojmenovaná a uspořádaná kolekce dat. Obsahem souboru může být cokoli: může se jednat o text, obrázek, hudební skladbu, počítačový program nebo třeba film.*¹⁰⁹

5.2 Zpřístupňování jako jedna složka sdílení souboru na Internetu

Pokud někdo zpřístupní určitá autorským zákonem chráněná díla na Internetu, neučiní nic jiného, že je nahraje na disk serveru, na kterém je pro tuto konkrétní osobu vyhrazeno místo, data, která dané dílo reprezentují. Protože kdokoliv, kdo má k tomu potřebné technické vybavení, může ono dílo shlédnout, poslechnout si ho nebo vytvořit permanentní kopii tím, že si toto dílo stáhne a uloží na svůj disk, je nutno posuzovat zpřístupnění tohoto díla na Internetu za akt užití díla.¹¹⁰

Zpřístupnění souboru na Internetové síti (nahrání – upload – souboru na Internet) je pouze jednou stranou procesu sdílení. Zpřístupnění je však nezbytnou podmínkou, aby mohlo být dílo dále šířeno mezi dalšími uživateli Internetu. Sdílení souboru je dokonáno druhou částí procesu a to stažením souboru do počítače koncového uživatele. Tímto je proces sdílení dokončen (stažením a uložením na disk dojde k vytvoření kopie - rozmnoženiny)¹¹¹ a autorské dílo se tím dostane od jednoho uživatele k jinému. Tyto procesy probíhají bez jakékoliv

¹⁰⁹ Právní aspekty P2P. *Wwww.ifpi.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.ifpi.cz/pravni-aspekty-p2p/>

¹¹⁰ Internet a autorské právo - otázka určení rozhodného práva a jiné autorskoprávní aspekty Internetu. *Wwww.itpravo.cz* [online]. 2000 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=45621>

¹¹¹ tamtéž

časové či místní limitace. Pod tuto definici sdílení spadá jak jednorázové sdílení souboru mezi několika určitými uživateli, tak sdílení souboru tisíci neznámými uživateli po celém světě.

Je třeba zdůraznit, že ne všechna sdílení souborů je zásahem do autorského práva, např. zpřístupnění svých textů, fotografií, skladeb... Aspektům porušení práva při zpřístupňování souborů se budeme věnovat v dalších částech práce. Na druhou stranu po splnění dalších podmínek však dochází k porušení autorského práva již pouhým zpřístupněním díla na síti, druhý proces (tzn. stahování) již není nutnou podmínkou, aby došlo k zásahu do autorského práva či naplnění skutkové podstaty přestupku či trestného činu.

Nelegální sdílení chráněného obsahu

Na jedné straně této tenze tak stojí potenciaálně neomezený přístup veřejnosti k informacím a ke kulturním statkům, na straně druhé potřeba chránit legitimní, zejména hospodářské zájmy autoru, jakožto těch, kdo tyto kulturní statky vytvářejí.¹¹²

Pro sdílení nelegálního převážně audiovizuálního obsahu se vžil termín pirátství. *Pirátstvím rozumíme jakékoliv neoprávněné užití autorského díla a ostatních předmětů ochrany podle práv souvisejících s právem autorským takovým způsobem, který přísluší pouze nositelům práv k těmto dílům a ostatním předmětům. Pirátství je parazitování na duševním vlastnictví někoho jiného.*¹¹³

Kdo tedy nemá souhlas nositelů autorských práv a zároveň užívá předmět ochrany autorského práva, neoprávněně zasahuje do autorského práva a *měl by si být vědom nepříznivých důsledků, které pro něho z jeho jednání vyplývají*¹¹⁴

¹¹² HECZKO, Tomasz. *Omezení svobody projevu na Internetu z důvodu ochrany autorských práv*. Brno, 2011/2012. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/206464/pravf_m/DP_tomasz_heczko.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

¹¹³ Česká protipirátská unie. *Www.cpufilm.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.cpufilm.cz/piracy.html>

¹¹⁴ tamtéž

6. Ochrana autorského práva na Internetu

Autorské dílo jako nehmotný statek vyžaduje také specifické prostředky ochrany. Tato specifčnost se ještě zvýraznila s příchodem a rozvojem Internetu. Internet umožňuje velké množství různých a dříve nepředpokládaných zásahů do práva na ochranu autorského díla, že bylo nutné začít uvažovat nad další modernizací a úpravou prostředků ochrany autorského díla. Průkopníkem v této oblasti je hlavně USA, kde má Internet i autorské (copyrightové) právo podstatně delší tradici než na Evropském kontinentu. Ač se angloamerické copyrightové právo od kontinentálního autorského práva v mnoha ohledech liší (převážně se jedná monismus a dualismus práv autora k dílu), tak právě v oblasti ochrany díla se některé prostředky ochrany dostaly i do právní úpravy autorského práva v Evropě. Je na místě zdůraznit, že největší legislativní činnost vyvíjí orgány EU. Jednotlivé členské státy své vnitrostátní právní řády s těmito předpisy harmonizují a přijímají je různými formami do svých právních řádů.

6.1 Nástroje ochrany autorského díla obecně

Autorské právo je chráněno především soukromoprávními nástroji – hlavně žalobami podle občanského zákoníku. Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo se může domáhat např. určení svého autorství, vyslovení zákazu ohrožení svého práva, náhrady škody, vydání bezdůvodného obohacení, přiměřeného zadostiučinění...¹¹⁵ Zákon ale umožňuje další prostředky ochrany autorského práva - § 40 AutZ dává autorovi širokou paletu nástrojů, kterými se může dovolat ochrany svého autorského práva, aniž by musel vznést žalobní nárok – autor může žádat, aby se rušitel zdržel zasahování do práv nositele práv k dílu, nebo např. odstranění následků zásahu do práva.

¹¹⁵ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7380-033-8.

Některá porušení mohou dosahovat takového rozsahu, že je nutné použít ochranné prostředky důraznější, těmi jsou hlavně přestupky či správní delikty podle správního práva a jako ultima ratio postihuje zásahy do autorského práva i právo trestní. Skutkové podstaty správních deliktů obsahuje sám autorský zákon v § 105a a následujících. Skutkové podstaty nalezneme v trestním zákoníku (40/2009 Sb.) v § 268 – 271.

Autorské právo je poměrně moderní oblast práva, proto jsou mnohdy prostředky ochrany podle veřejnoprávních norem příliš radikální a neodpovídají požadavkům účastníků autorskoprávních sporů. Zvláště pro oblast Internetového práva, ochrany osobních údajů jsou typické metody alternativních řešení sporů – arbitráž, mediace či „miniproces“.

Autorskoprávní spory se neřeší jen na národní úrovni, stále častěji jsou přesouvány na mezinárodní úroveň, ať už na řešení před Soudním dvorem EU nebo před mezinárodními organizacemi typu WIPO (Světová organizace duševního vlastnictví).

6.2 Veřejné licence – Creative Commons

*Jedná se o soubor předem připravených licenčních smluv, jejichž prostřednictvím držitel autorských práv vyjadřuje podmínky, za kterých je možno se zveřejněným dílem zacházet.*¹¹⁶ Licenční ujednání typu Creative Commons jsou možnou neformální ochranou autorského díla nejen na Internetu. Pomocí ustálených piktogramů autor definuje možné způsoby zacházení se svým dílem, které zveřejnil.

¹¹⁶ Právní aspekty implementace projektu „Creative Commons“ v České republice. Praha, 2008. Dostupné z: http://www.creativecommons.cz/wp-content/uploads/dp_petr_jansa_komplet_xmp.pdf. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce JUDr. Irena Holcová.

Tato licenční ujednání umožňují flexibilní ochranu autorského díla, která lépe odpovídá proměnlivému prostředí Internetu, kde v dnešní době dochází k nejširšímu zveřejňování autorských děl.

Jak již bylo uvedeno, CC licence patří do rodiny tzv. veřejných licencí, které vznikly jako reakce na pohyb autorských děl v prostředí Internetu. Jejich účelem je stanovit jasná pravidla, za kterých by mělo šíření autorských děl probíhat. Společnými znaky veřejných licencí jsou tyto vlastnosti:

- *jsou poskytovány neurčitému okruhu osob*
- *jsou poskytovány po celou dobu ochrany díla*
- *získá je automaticky každý, kdo dílo v souladu s licencí užívá*
- *nabyvatelé licence jsou oprávněni dílo šířit*
- *licence je nabízena bezúplatně¹¹⁷*

Na základě výkladu dospějeme ke zjištění, že licence Creative Commons jsou poskytovány zásadně jako nevýhradní, tzn. licence je možné poskytovat více osobám současně.

Podle českého autorského práva může autor disponovat (konstitutivní převod - uzavírat licenční smlouvy) pouze majetkovými právy k autorskému dílu, z toho vyplývá, že i licence Creative Commons se týkají pouze majetkových práv. Licence Creative Commons tudíž trvají pouze po dobu trvání majetkových práv autora k jeho dílu, tzn. za jeho života a 70 let po jeho smrti (s případnými výjimkami pro dílo neznámého či anonymního autora).

Není však pravdou, že CC jsou alternativou ke copyrightu (autorskému právu). To autorovi díla zůstává zachováno, díky využití CC může autor poskytnout své dílo veřejnosti k užití v rozsahu, způsoby a za podmínek, které sám považuje za nejvhodnější. Je tedy možné poskytnout definovaná oprávnění k užití

¹¹⁷ tamtéž

*svého díla, aniž by sám autor přicházel o autorskoprávní ochranu nebo se vzdával svých práv.*¹¹⁸

Tento typ licencí pochází z USA, kde byly představeny poprvé v roce 2002¹¹⁹. Tyto licence jsou v ČR velmi hojně využívány.

V přílohách IV. a V. je graficky znázorněno, jak CC fungují a jak může nositel práv omezit šíření svého díla.

¹¹⁸ KOMENDA, Martin: Veřejné licence Creative Commons. *Multimediální podpora výuky klinických a zdravotnických oborů* :: Portál Lékařské fakulty Masarykovy univerzity [online] 11.3.2010, poslední aktualizace 31.3.2010 [cit. 2013-04-27] Dostupný z WWW: <<http://portal.med.muni.cz/clanek-538-verejne-licence-creative-commons.html>>. ISSN 1801-6103.

¹¹⁹ Právní aspekty implementace projektu „Creative Commons“ v České republice. Praha, 2008. Dostupné z: http://www.creativecommons.cz/wp-content/uploads/dp_petr_jansa_komplet_xmp.pdf. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce JUDr. Irena Holcová.

7. Kolektivní správa v oblasti Internetu

7.1 Kolektivní správa

Účelem kolektivní správy je sdružovat jednotlivé autory a zastupovat je při spravování jejich majetkových práv.

Zákon Kolektivní správa je velmi důležitou složkou ochrany autorského práva. Tím, že kolektivní správci sdružují velké množství autorů podle zaměření kolektivního správce, umožňují efektivnější ochranu autorských práv. Jednotliví autoři nemusejí uplatňovat svá práva fragmentovaně. S rychlým nárůstem nových technologií došlo také k obrovskému nárůstu uživatelů autorských děl a autoři nemají dostatečnou kapacitu, aby mohli sledovat veškeré uživatele a vybírat odměny za různé způsoby užití děl, podle specifického fungování Internetu to často není vůbec možné.

Kolektivní správu upravuje autorský zákon v § 95 a následujících. Zákon také upravuje v jakých případech jsou práva nositelů autorských práv kolektivně spravována – jedná se zvláště o případy, kdy jsou práva povinně kolektivně spravována na základě zákona a také kdy je kolektivní správa účelnější.

Autorský zákon stanoví, která autorská práva jsou povinně kolektivně spravována:

§ 96

Práva povinně kolektivně spravovaná

(1) Povinně kolektivně spravovanými právy jsou

a) právo na odměnu za

1. užití uměleckého výkonu, zaznamenaného na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání (§ 72 odst. 1),

2. užití zvukového záznamu, vydaného k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání (§ 76 odst. 3),

3. zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu nebo jiného záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu [§ 25 odst. 1 písm. b), § 28 odst. 2, § 71 odst. 3, § 76 odst. 4 a § 80 odst. 3],

4. zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu fyzické osoby nebo pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na papír nebo podobný podklad, a to i prostřednictvím třetí osoby [§ 25 odst. 1 písm. a), § 28 odst. 2, § 87],

5. opětný prodej originálu díla uměleckého (§ 24),

6. půjčování originálu nebo rozmnoženiny vydaného díla podle § 37 odst. 2,

b) právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla či výkonu výkonného umělce zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam,

c) právo na užití kabelovým přenosem děl, živých výkonů a výkonů zaznamenaných na zvukový nebo na zvukově obrazový záznam s výjimkou takových výkonů, jejichž zvukový záznam byl vydán k obchodním účelům [písmeno a) bod 1], a dále právo na užití kabelovým přenosem zvukově obrazových záznamů a zvukových záznamů jiných než vydaných k obchodním účelům [písmeno a) bod 2]; a dále s výjimkou případů, kdy právo na kabelový přenos vykonává vysílatel ke svému vlastnímu vysílání, bez ohledu na to, zda jde o jeho vlastní práva nebo o práva, která vykonává na základě licenční smlouvy uzavřené s nositelem práva.¹²⁰

Zde je ještě důležité, jakou spojitost mají licence Creative Commons a kolektivně spravovaná autorská práva - CC licence jsou koncipovány tak, že nemají vliv na povinně kolektivně spravovaná autorská práva. Naproti tomu u dobrovolné kolektivní správy počítají s tím, že se autor v rozsahu licence poplatků za užití svého díla vzdá nebo je nebude nárokovat. Pro autory zastupované kolektivním správcem na základě smlouvy tak může nastat situace, kdy je

¹²⁰ Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. In: 121/2000. 2000.

*kolektivní správce pověřen vybírat poplatky, kterých se autor podle licence CC vzdává.*¹²¹

7.2 Možné způsoby kolektivní správy v oblasti Internetu

Hlavním rizikem kolektivní správy v oblasti Internetu je národní roztržičnost kolektivních správců. Kolektivní správci operují pouze na oblastech omezených národními hranicemi. Avšak s příchodem Internetu se díla stala šířitelná bez ohledu na státní hranice. návrh směrnice o kolektivní správě u EU

*Tato situace je velmi komplikovaná především v Evropě, kde se v blízkosti sebe nachází mnoho vyspělých ekonomik s odlišnými právními úpravami a suverénními kolektivními správci.*¹²²

Důležitým krokem vpřed by byla harmonizace kolektivní správy na úrovni Evropské unie, aby docházelo ke spolupráci mezi jednotlivými národními kolektivními správci. Došlo by tedy k vytvoření jednotného trhu s chráněnými autorskými díly na území EU.

Evropská komise nyní pracuje na směrnici, která by usnadnila udělování hudebních licencí. Evropská unie je jednotný trh, a proto je zde snaha sjednotit i kolektivní správu. Cílem této směrnice je vytvořit jasně vymezený jednotný digitální trh a také zvýšit transparentnost udělování licencí i rychlejší rozdělování honorářů nositelům autorských práv.¹²³

¹²¹ Otázky pro autory. www.creativecommons.cz [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.creativecommons.cz/483/otazky-pro-autory/>

¹²² MATOUŠEK, Daniel. *Digitální distribuce hudby*. Brno, 2012. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/217426/ff_m/Digitalni_distribuce_hudby.pdf?zpet=https:%2F%2Ftheses.cz%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dkolektivn%C3%AD%20spr%C3%A1va%26start%3D2. Diplomová práce. Masarykova univerzita

¹²³ Management of Copyright and Related Rights. European Commission [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/management/index_en.htm

Teoretickou možností by bylo sjednotit šíření licencí na autorská díla pod komerční subjekty, které by vykonávaly správu nad jednotlivými druhy autorských děl a poskytovaly by licence konečným uživatelům autorských děl.

Na druhou stranu by však toto uspořádání mohlo vést k ohrožení hospodářské soutěže, protože by mohlo dojít k monopolizaci subjektů poskytujících licence k autorským dílům.

Jak je vidět, Evropská komise směřuje cestou úzké spolupráce mezi národními kolektivními správci a snaží se vytvořit jednotný trh, který by umožňoval udělování příhraničních licencí a zásadně zjednodušil vyplácení honorářů autorům. Podle mého názoru je tento krok nezbytným důsledkem stále užší spolupráce mezi státy a také tím, že Internet vytvořil prostor bez hranic.

8. Digitalizace knih

Nejprve bychom měli vymezit obsah pojmu digitalizace. Jedná se o převedení (pomocí různých technických zařízení) tištěné knihy či jiného materiálu do počítačové, tj. digitální podoby. Takto získané dokumenty pak lze prohlížet na nejrůznějších druzích počítačů a tzv. čteček knih.

Zastánci digitalizace argumentují několika hlavními důvody: zpřístupnění digitalizovaných knih na Internetu usnadňuje práci studentům a badatelům, pro něž se řada materiálů rázem stane dostupná. Kromě toho se zabrání poškození či ztrátě vzácných knih, které jsou vytištěny na nevhodném papíře, nevyhovujícími technologiemi či jsou už příliš staré.

S digitalizací knih údajně přišel na svět jako první tzv. *Project Gutenberg*, a to počátkem 70. let minulého století. Jeho cílem bylo digitalizovat významná, volně přístupná díla světové literatury.

Na tento projekt navázala r. 2004 firma Google svým „Google’s Library Project“, později přejmenovaným na „Google Books“. ¹²⁴ Jakkoliv je tento počín širokou veřejností vítán, někteří odborníci se k němu staví kriticky. Např. mezinárodní PEN klub na svém 75. kongresu (Linec, říjen 2009) zveřejnil na návrh své německé sekce rezoluci, v níž kritizuje společnost Google za nerespektování autorského práva: „*Postup Googlu při digitalizaci knih je nepřijatelný. Je neslučitelný s celosvětově uznávanými zásadami autorského práva. Mezinárodní PEN klub vyzývá vlády, aby chránily platné autorské právo svých autorů.*“¹²⁵

Kromě PEN klubu se proti počínání společnosti Google postavilo také americké sdružení knižních autorů (Authors Guild), jehož členové požadují, aby společnost za každou knihu, kterou digitalizuje, zaplatila částku 50 USD.

¹²⁴ E-books. *Www.aktualne.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://wiki.aktualne.centrum.cz/datarama/e-books/>

¹²⁵ Srov. PEN klub se postavil proti digitalizaci knih, kterou dělá Google. *Www.art.ihned.cz* [online]. 2009 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/knihy/c1-38773750-pen-klub-se-postavil-proti-digitalizaci-knih-kterou-dela-google/>

Společnost Google se bránila, s tím, že autorům nevznikla digitalizací jejich knih žádná škoda. Spor byl řešen soudně, obě strany se ho pokusily řešit dohodou (březen 2011), což tehdy odmítl soudce.¹²⁶

V rámci Evropy vznikl na podnět Evropské komise projekt Europeana, který má za cíl zachovat kulturní majetek v Evropě. Europeana tedy sdružuje digitalizované knihy, ale i jiné kulturní a historické dědictví. Tato knihovna a muzeum v jednom byly spuštěny v roce 2008.¹²⁷

V České republice k digitalizaci knih přistoupila také Národní knihovna ČR. V r. 2010 získala totiž grant na vytvoření projektu „Národní digitální knihovna (NDK)“. Partnerem projektu je Moravská zemská knihovna. V rámci podpory knihovny plánují, že do r. 2019 digitalizují cca 300.000 děl převážně českých autorů.

Tento projekt je realizován v rámci programu „Google pro českou kulturu 2011“. Podle jeho tvůrců je Národní knihovna ČR v pořadí dvanáctou evropskou, jejíž knižní fond společnost Google digitalizuje a poté zpřístupní. Přednost mají díla, která vzhledem k datu svého vzniku už nepodléhají autorským právům a lze je tedy zdarma zpřístupnit.¹²⁸

Projekt NDK už byl započat. Je tvořen třemi národními programy: Memoria (historické dokumenty), Kramerius (novodobé dokumenty) a WebArchiv (digitální dokumenty).

Zástupce Národní knihovny ČR, Adolf Knoll, uvedl, že „*V ČR je v současné době digitalizováno přibližně jedno procento dokumentů vytištěných na kyselém papíře a ohrožených degradací (z těch, které je třeba zachovat a zpřístupnit) a asi*

¹²⁶ Digitalizace knih u Google mířila na Amazon, žádná dobročinnost se nekoná. *Www.bookz.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.bookz.cz/wordpress/2012/08/07/digitalizace-knih-u-google-mirila-na-amazon-zadna-dobrocinnost-se-nekona/>.

¹²⁷ Europeana. Europeana [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://www.europeana.eu/>.

¹²⁸ Viz Tisková zpráva Národní knihovny ČR „Národní kulturní bohatství zachovávají nové technologie. Státisíce knih a periodik online“. Praha, 22. 2. 2011.

*1,5 procenta rukopisů a vzácných starých tisků, které si díky své jedinečnosti zaslouží digitální zpřístupnění.*¹²⁹

Jak už jsme zmínili, laická veřejnost projekty digitalizace knih vítá; u té odborné je tomu spíše naopak. Jiří Srstka, ředitel společnosti DILIA, doslova říká: „*Pokud se poučíme z víceméně chmurné a nedávné historie hudebních a audiovizuálních děl, musíme dovodit, že v okamžiku, kdy se dílo dostane do digitální podoby, tedy naskenuje se či se do ní přepíše, je jeho užití na Internetu včetně neoprávněného zpečetěno. Koluje tam poté nekontrolovaně a většinou bohužel mimo oprávněné poskytovatele (uživatele) těchto děl v digitální podobě.*“¹³⁰

Podle Jiřího Srstky jsou v oblasti digitalizace knih největším problémem autorská práva. Uvádí, že lze určit zhruba tři typy autorů: první, údajně početnou skupinu, tvoří starší autoři, kteří nejsou ochotni poskytnout souhlas se zpřístupněním svého díla na Internetu; druhou skupinou jsou ti, kteří jsou si vědomi, že jejich nesouhlas bohužel není pro digitalizaci naprosto nutný a kteří mají zájem aspoň na tom, aby i za tuto formu zveřejnění díla byli odměněni. Třetí skupina autorů nemá s digitalizací problém a je v podstatě vděčná za jakékoliv publikování svého díla – a to i zdarma.¹³¹

Knihy v digitalizované podobě ovšem nejsou určeny pouze studentům či vědcům. Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých se už od r. 1992 pokouší zajistit touto technologií přístup nevidomých klientů ke knižnímu fondu. Digitalizované knihy se totiž daleko snáze převádí do Braillova písma a jsou klientům k dispozici už ne pouze ve formě zvukových nahrávek. Výhoda této formy zpřístupnění má konkrétně pro nevidomé velkou výhodu v tom, že digitalizovaný text lze pomocí kompenzačních pomůcek také editovat. Úspěchy

¹²⁹ Digitalizace knihoven je běh na dlouhou trať. *Www.lupa.cz* [online]. 2007 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/digitalizace-knihoven-je-beh-na-dlouhou-trat/>.

¹³⁰ Autorské právo a elektronické knihy. *Www.autorskepravo.knihovna.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://autorskepravo.knihovna.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=50&Itemid=18.

¹³¹ Autorské právo a elektronické knihy. *Www.autorskepravo.knihovna.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://autorskepravo.knihovna.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=50&Itemid=18.

v této oblasti nakonec vedly k tomu, že už v roce 1993 vznikla knihovna digitalizovaných dokumentů BrailNet.¹³²

Fenoménem digitalizace knih se zabývala také Evropská komise (EK). Navrhla strategii, díky níž se pokusí dosáhnout Internetového zpřístupnění tzv. „osiřelých děl“, podrobně toto téma upravila ve směrnici 2012/28/EU. To jsou taková, u kterých nejsou známi či dosažitelní držitelé autorských práv. Podle odhadů tvoří takováto „osiřelá díla“ velkou část knižních sbírek (podle odhadu Britské knihovny se jedná dokonce až o 40 % knih). Podobný postup chce Evropská komise nastolit také u knih, které již nejsou na trhu dostupné, jejich dotisk se neplánuje, ale autorská práva se na ně vztahují.¹³³

Kromě již zmíněné Evropské komise se otázkou digitálních knihoven zabývá také Rada EU či Evropský parlament. Shodují se na principu, že veškerá digitalizovaná díla musí akceptovat autorská práva, platná jak v uvedeném státě, tak i mezinárodně. V roce 2008 doporučila odborná skupina, zřízená Evropskou komisí, aby členské státy EU zavedly licenční mechanismy, uznávající společné zásady, aby tak byla zaručena jistota, že uživatelé nebudou žalováni držiteli autorských práv.¹³⁴

V souvislosti s používáním digitalizovaných knih se samozřejmě objeví otázka zpoplatnění. Některé instituce, např. Moravská zemská knihovna v Brně, nabízí za poplatek (on-line platba) digitalizaci na objednávku podle katalogu. Cena digitalizace je uváděna za 1 stránku.¹³⁵

¹³² SONS ČR - Digitální knihovna dokumentů pro nevidomé BrailNet. *Www.sons.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.sons.cz/docs/knihovna/>.

¹³³ Evropská komise zpřístupnění a digitalizace osiřelých děl. *Www.proculture.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.proculture.cz/cultureinfo/evropska-unie/evropska-komise-zpristupneni-a-digitalizace-osirelych-del-2753.html>

¹³⁴ FALADOVÁ, Adéla. Autorské právo a digitální knihovny : osiřelá díla . *Knihovna plus* [online]. 2010, č. 1 [cit. 2013-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus101/falad.htm>>. ISSN 1801-5948.

¹³⁵ E-knihy na objednávku. [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.mzk.cz/sluzby/e-knihy-na-objednavku>

Společnost Wooky, která jednak prodává čtečky elektronických knih a jednak se považuje za největší knihovnu e-knih v ČR, uvádí, že elektronické knihy prodává za cca 70% ceny papírové knihy. Tato společnost umožňuje platby jak platební kartou, tak i klasickým bankovním převodem, pomocí mobilního telefonu či kuponem podobným tomu, jímž jsme si donedávna nabíjeli kredit telefonů.¹³⁶

Ve snaze o zachování starých tisků a zároveň o jejich celosvětové zpřístupnění se stále více knihoven uchyluje k digitalizaci knih. Např. knihovna v Göttingenu, druhé největší digitalizační centrum v Německu, digitalizovala do r. 2006 cca 4,5 mil. stránek svých svazků, přičemž asi polovina je volně přístupná. Digitalizační centrum má k dispozici 4 počítačové stanice, které naskenují až 6.000 stran denně. Rychlost přitom není hlavním aspektem této práce – knihovně jde především o kvalitu. Dost času zabere také kontrola, jestli není nějaká stránka vynechaná či naopak naskenovaná dvakrát. Většina starých tisků a časopisů se skenuje černobíle; stopy stáří papíru či jeho poškození zanechávají na skenu stopy, které se odstraňují speciálními filtry. Tam, kde zub času vyhlodal do knihy díry, se písmena počítačem doplňují. V případě skenování starých ilustrací nebo grafík přichází ke slovu ruční práce... Když je dílo hotové, uloží se na knihovní server a vypálí na 4 CD, která se (odděleně) zarchivují.

Momentálně pro „Google Books Library Project“ zpracovává knihy i toto pracoviště. (V USA to jsou mj. univerzity v Harvardu a ve Stanfordu, v Evropě pak ještě britský Oxford. Projekt Google si plánuje zpřístupnit celkem 15 mil. svazků.

Ne všechny výstupy těchto pracovišť se paradoxně vyznačují srovnatelnou kvalitou. Např. digitalizované kopie, které zveřejňuje společnost Google, nejsou podle odborníků zrovna ideální. Při pravidelných setkání pracovišť, která pro projekt Google Books digitalizované kopie pořizují, na to poukazují opakované stížnosti, ovšem marně. Google využívá pouze velkokapacitních skenerů

¹³⁶ Lukáš Novák - Letos čekáme skokový nárůst prodeje e-knih. *Www.bux.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.bux.cz/literarni-kavarna/rozhovory/lukas-novak-letos-cekame-skokovy-narust.html>

zmíněných pracovišť (ne už korekci a ruční práci odborníků) a do výstupů si nenechá od nikoho mluvit.

Některé svazky, které univerzitní pracoviště digitalizují, vyžadují maximální péči a opatrnost. (Aby se vzácný starý papír neponičil, jsou jeho okraje zadržované přisáváním vzduchu.)

Protože digitalizace je finančně náročný proces, připravila některá pracoviště projekt, kde zájemcům umožní stát se kmotrem požadované knihy. Jediným požadavkem je, aby byla vydána před r. 1900 a aby byl její „kmoť“ ochoten zaplatit 25 centů za 1 digitalizovanou stránku. Na oplátku dostane CD s digitalizovanou knihou a jeho jméno je zmíněno v digitalizované verzi.¹³⁷

Jedním z aspektů, který významně ovlivňuje pozici elektronických knih na trhu, je jejich cena. Podle informací, které poskytují prodejci e-knih, se pohybuje od 60% ceny tištěné knihy až po 100%, tj. e-kniha se prodává za stejnou cenu, jako její tištěná verze.

Pro mnohé je představa, že by za elektronickou knihu zaplatili stejně, jako za tištěnou verzi, překvapivá. Z bližšího pohledu ovšem lze tuto strategii pochopit. Jak uvádí např. Jan Macháček v Respektu, hlavní náklady na vydání knihy jsou u elektronických i tištěných stejné: autorský honorář, typografické práce (sazba knihy, návrh obálky apod.), náklady na propagaci, mzdové náklady pracovníků vydavatelství a jeho režie. Navíc, o tištěné knihy klesá zájem, tj. vydavatelé nemohou jejich ceny nastavovat příliš vysoko, což vede k jejich snaze zachovat vyšší ceny aspoň u knih elektronických.¹³⁸

Pro mnohé vydavatele je situace totiž naprosto opačná: ve strachu z budoucnosti, která zřejmě už nepatří tištěným médiím, se snaží zachovat cenu

¹³⁷ Christoph Seidler: Bücher-Digitalisierung: Was Google falsch macht. Spiegel online, 2006. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/netzwelt/tech/buecher-digitalisierung-was-google-falsch-macht-a-416922.html>

¹³⁸ MACHÁČEK, Jan: O cenách elektronických knih. In: Respekt.cz, 20. 4. 2012, rubrika Audit Jana Macháčka. <http://respekt.ihned.cz/audit-jana-machacka/c1-55523190-o-cenach-elektronicky-knih>. ISSN 1801-1446

elektronických knih srovnatelnou (někdy paradoxně vyšší) s knihou tištěnou. Jejich strach je vcelku opodstatněný, jak ilustruje příklad firmy Amazon: když před několika lety uvedl na trh čtečku Kindle, byla její pořizovací cena poměrně vysoká. Aby obchod nalákal zákazníky, prodával e-knihy za naprosto neodpovídající ceny. Tento tah Amazonu vyšel, během několika let ovládl skoro 90% trhu s e-knihami. Což samozřejmě vzbudilo obavy nakladatelů, jejichž byznys s papírovými knihami byl ohrožen. Několik největších se domluvilo s firmou Apple, která začala obchod s e-knihami rozjíždět, a Amazonu dali ultimátum: buď bude prodávat knihy za ceny, jež stanoví vydavatelé (tedy výrazně vyšší, než dosud), nebo vydavatelé nebudou Amazonu poskytovat autorská práva. Vydavatelské domy si totiž byly dobře vědomi, jak dopadl hudební průmysl poté, co se hudba začala stahovat z Internetu...¹³⁹

Kauza má ovšem dohru – americké ministerstvo spravedlnosti obvinilo zmíněná vydavatelství a společnost Apple z porušování obchodních pravidel. Nakladatelé se pod pohrůzkou sankcí museli vzdát možnosti určování cen e-knih, ale – ke zklamání čtenářů – společnost Amazon elektronické knihy nezlevnila. Situace na trhu se totiž obrátila: vzhledem k tomu, že čtečky nabízí více společností, šla jejich cena dolů, takže obchodníci naopak snižují cenu čteček, které dotují z prodeje e-knih...¹⁴⁰

¹³⁹ TŘEŠŇÁK, Petr: Proč jsou tak drahé. In: Respekt.cz, 24. 2. 2013 (aktualizace: 28. 2. 2013), <http://respekt.ihned.cz/c1-59380580-proc-jsou-tak-drahe>. ISSN 1801-1446.

¹⁴⁰ TŘEŠŇÁK, Petr: Proč jsou tak drahé. In: Respekt.cz, 24. 2. 2013 (aktualizace: 28. 2. 2013), <http://respekt.ihned.cz/c1-59380580-proc-jsou-tak-drahe>. ISSN 1801-1446.

9. Sociální média

Sociální média jsou novou kapitolou ve vývoji médií (po tištěných a audiovizuálních). Specifické jsou hlavně tím, že obsahují v určité míře digitální prvek, zjednodušeně se dá říci, že sociální média jsou typická pro prostředí na Internetu. Jejich rozvoj je otázkou přibližně posledního desetiletí, většina sociálních médií pochází z USA, a proto i názvy zůstávají v angličtině, případně dochází k mírnému počeštění (to je dáno také oblibou anglického jazyka mezi mladší generací uživatelů Internetu. Pro lepší představu, mezi sociální média patří například – blogy, sociální sítě, Internetové komunikátory...

Dnes, v digitální době informační společnosti, se téměř každý stává součástí (tvůrcem, mediátorem, perceptorem) obsahu takovýchto médií.¹⁴¹

9.1 Vymezení pojmu sociální média

Sociální média jsou moderním fenoménem, jejichž historie je velmi krátká. Proto i přesná a úplná definice zatím chybí a sociální sítě jsou zatím definovány hlavně pomocí svých pojmových znaků.

Avšak někteří autoři se s tímto termínem snaží pracovat a pokusy o definování tohoto jevu jsou časté.

9.2 Pojmové znaky sociálních médií

Aktuálnost

Sociální média umožňují sdílet informace téměř v reálném čase. Sociální média jsou proto čím dál častěji platformou užívanou pro zpravodajství. Aktuálnost ale také znamená neustálý přísun nových informací, protože informace

¹⁴¹ *Inflow.cz* [online]. 2009 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/socialni-media>

ztrácejí na aktuálnosti již svým uveřejněním („Není nic staršího než včerejší noviny.“).

Hromadná editace obsahu

Sociální média, jak už je z názvu zřejmé, umožňují vytváření komunit. Členové těchto komunit již nejsou jen pasivními příjemci obsahu médií, ale mají velký vliv na tvorbu obsahu a stávají se spoluautory – přinášejí nová témata, prezentují své názory, diskutují... Tato charakteristika se uplatnila v plné šíři v projektu Wikipedie (Internetová encyklopedie), jejíž obsah je kompletně tvořen příspěvky od různých uživatelů, kteří je vytvořili bez nároku na honorář.

Sociální validace

Sociální sítě slouží jako lakmusový papírek pro sebehodnocení. Díky sebezprezentaci na sociálních sítích získává uživatel potvrzení či vyvrácení své reputace. Téměř bez výjimky všechny sociální sítě mají možnost hodnocení.

Sdílení obsahu

Z hlediska této práce se jedná o nejzásadnější vlastnost sociálních médií. Sociální média umožňují sdílet jak vlastní obsah (vytvořený samotným uživatelem), tak i obsah cizí.¹⁴²

Jazykem Internetových sociálních sítí je psané slovo jen ve velmi omezeném rozsahu. Naopak, komunikačním prostředkem jsou často např. fotografie či videa sdílená prostřednictvím služeb jako je např. YouTube.¹⁴³

¹⁴² *Inflow.cz* [online]. 2009 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/socialni-media>

¹⁴³ HECZKO, Tomasz. *Omezení svobody projevu na Internetu z důvodu ochrany autorských práv*. Brno, 2011/2012. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/206464/pravf_m/DP_tomasz_heczko.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

9.3 Sociální sítě

By giving people the power to share, we're making the world more transparent.

Mark Zuckerberg

Zvláštním typem sociálních médií jsou sociální sítě. Pro sociální sítě je typické, že umožňují téměř nelimitovanou možnost propojení velkého množství různých uživatelů. Nejvýznamnějším představitelem této kategorie je pravděpodobně Facebook. Nepatří však mezi první sítě tohoto typu, mezi první a také globálně rozšířenou sociální sítí patřila síť MySpace, která umožňovala mezi uživateli sdílet hudbu. Vývoj sociálních sítí nadále pokračuje a objevují se stále nové sítě – LinkedIn (profesní sociální síť), Twitter (sdílení informací, které je limitované délkou příspěvku), GooglePlus (samostatný projekt společnosti Google) nebo Flickr a Instagram (obě sítě jsou založené na podobném principu – sdílení vlastních fotografií mezi uživateli).

Termín „sociální síť“ má svůj původ v sociologii, která ho definovala v polovině 20. století: „*Síť sociální - množina sociálních subjektů propojených směnnými vztahy. Subjekty jsou uzlovými body sítě, vztahy jsou vyjádřeny spojnicemi bodů. Pojem sociální síť získal odborný status v britské sociální antropologii na přelomu 50. a 60. l. 20. stol. Propracoval jej zejm. J. A. Barnes (1972). Sloužil k podchycení komunitních vztahů, které překračují uzavřené hranice skupin (rodin, spolků, sdružení, spol. organizací, soc. vrstev).*“¹⁴⁴

Na základě tohoto pojmu se definovaly sociální sítě na Internetu – jejich účelem je sdružování uživatelů s převážně stejnými zájmy a umožnit jim výměnu a zprostředkování informací (textů, fotografií apod.). Sítě tohoto typu umožňují různým skupinám sdílet stejné informace, a to buď na bázi přátelství či blízkého vztahu nebo na bázi pracovní (síť propojující zaměstnance firmy apod.).

¹⁴⁴ Viz Velký sociologický slovník. Univerzita Karlova, Karolinum, Praha 1996. ISBN 80-7184-311-3 (soubor)

S rozvojem Internetu umožňují sociální sítě relativně blízké kontakty i lidem, kteří se neznají a nikdy se neviděli.

Nelegální chování na Internetu se dotýká i tohoto typu sítí. Primárním úkolem sociálních sítí je umožňovat neomezenou komunikaci mezi uživateli. Vzhledem k velké otevřenosti některých uživatelů je možné celkem jednoduše získat nejen přehled o jejich životním stylu, zálibách a zájmech, ale také osobní údaje typu adresa, datum narození apod. Často se také stává, že jiný uživatel odcizí fotografie umístěné na profilu jiného uživatele a vytvoří falešný uživatelský profil.

Sociální sítě mají nesporný přínos – umožňují vzájemnou komunikaci mezi lidmi. Někteří se osobně nesetkali, žijí na opačných koncích světa, mají různou barvu pleti, odlišné náboženské vyznání či sociální postavení.

Pro některé skupiny, především pro mládež, je připojení k síti a vlastnictví osobního profilu na síti nepostradatelným znakem příslušnosti k jisté skupině. I tato oblast se může stát místem porovnávání a hodnocení v rámci sociální skupiny.

Vzhledem k anonymitě je síť zároveň místem rizikovým; mezi pravidelnými a poučenými uživateli je známá tzv. *kyberšikana* (cyberbulling): „*Kyberšikana je definována jako úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a komunikačních technologií. (...) Synonymem pro kyberšikanu je také počítačová či virtuální šikana.*“¹⁴⁵ Může se projevovat jako publikování nepravdivých informací, resp. vystupování pod nepravou identitou, osobní či rodinná dehonestace, komentování publikovaných příspěvků apod.

Podle Občanského zákoníku: „*Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. Písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejich projevů osobní povahy smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením. Svolení není třeba, použijí-li se písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky nebo obrazové a zvukové záznamy k účelům úředním*

¹⁴⁵ O kyberšikaně. Projekt UP Olomouc, 2011/12. Dostupné z: <http://www.cyberbullying.eu/>

na základě zákona. Podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy se mohou bez svolení fyzické osoby pořádit nebo použít přiměřeným způsobem též pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní zpravodajství. Ani takové použití však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby.¹⁴⁶

U některých osob zvláště mladšího věku může vzniknout závislost na sociálních sítích, resp. na tzv. „přátelích“. Je prokázáno, že i v případě sociálních sítí lze aplikovat Paretův princip (Paretovo pravidlo) – zjednodušeně řečeno, že 20% uživatelů publikuje 80 % informací.¹⁴⁷

Vytvořením profilu na některé sociální síti nebo vytvořením osobního profilu na Internetu o sobě uživatel prozradí provozovateli značné množství osobních údajů. Např. při registraci na Google uživatel musí souhlasit se Smluvními podmínkami, tj. že bude uvádět pravdivé a aktuální informace. Součástí podmínek je také souhlas s tím, že poskytovatel služeb (např. Google) může poskytovat obsah osobních stránek dalším osobám, společností nebo ho využívat k propagaci svých služeb.¹⁴⁸ Zároveň (konkrétně Google) informuje uživatele, že bude využívat informace, které mu uživatel poskytne buď přímo, nebo prostřednictvím služeb, které využívá. Uživatel přitom má pouze záruku společnosti, že s jeho soukromými daty je nakládáno obezřetně a v souladu se zákonem.¹⁴⁹

Nevýhodou nejen sociálních sítí bohužel je, že pokud na nich uživatel zveřejní svá data, ztrácí přehled o jejich dalším šíření a eventuálním zneužívání. Je potřeba si uvědomit, že tento stav je nezvratný, protože pokud jsou data jednou umístěná na síti, nelze je v podstatě definitivně vymazat. To se týká zvláště (audio)vizuálních dat, která nejsou omezena ani jazykem, pro zahraniční uživatele neznámým.

¹⁴⁶ Viz Občanský zákoník. In: 40/1964. 1964. Ochrana osobnosti, § 11-12

¹⁴⁷ Tzv. *Paretův princip* byl původně vyvinut v souvislosti s rozložením majetku Itálie. Italský ekonom Vilfredo Pareto vypočítal, že 80% objemu italského majetku vlastní 20 % populace. Další výzkumy prokázaly, že v jiných státech byla situace podobná. Paretovo pravidlo se aplikuje v obchodních sférách, v oblasti lidských zdrojů apod.

¹⁴⁸ Zásady ochrany osobních údajů. *Www.google.com* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.google.cz/intl/cs/policies/privacy/>

¹⁴⁹ Zásady ochrany osobních údajů. *Www.google.com* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.google.cz/intl/cs/policies/privacy/>

Osobní údaje na Internetu podléhají stejné ochraně, jako jakkoliv jinak zveřejněná data, tzv. vztahuje se na ně zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.¹⁵⁰ Mimo působnost tohoto zákona staví Úřad na ochranu osobních údajů (UOOU) informace zveřejněné v diskuzích, webových stránkách uživatelů či profilech na sociálních sítích. Není tím řečeno, že by zneužití takto publikované informace nedošlo k porušení osobnostních práv, ale zřejmě nebude nutná reakce UOOU.¹⁵¹

Snadnému zneužívání osobních údajů na Internetu přispívají i sami uživatelé. Vědci provedli demografický výzkum reakcí uživatelů Facebooku a ze získaných dat údajně 58.000 dobrovolníků, kteří poskytli přístup k svým facebookovým profilům, sestavili charakteristiky uživatelů. Podle výsledků je možné s cca 90% pravděpodobností vysledovat pohlaví uživatele, s 95% pravděpodobností jeho rasu, s 85% úspěšností určit jeho politickou orientaci. Vytvořené modely jsou údajně také schopny identifikovat náboženskou příslušnost či sklony k užívání návykových látek.¹⁵²

Právo na ochranu před zneužitím osobních údajů (na Internetu) vychází mj. z Listiny lidských práv a svobod (právo na lidskou důstojnost, osobní čest, dobrou pověst a ochranu jména) a lze ho aplikovat na několik sfér lidského života. V soukromé sféře se jedná o ochranu soukromí, přičemž záleží na konkrétní osobě, jaké informace o sobě poskytne. V této oblasti rozhoduje informační sebeurčení každého jedince. Podle nálezu Ústavního soudu „*právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům.*“¹⁵³

¹⁵⁰ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů ze dne 4. dubna 2000. Úřad pro ochranu osobních údajů, dostupné z <http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=4&submenu=5&loc=20>

¹⁵¹ Viz Stanovisko č.13/2012 z března 2012 (původně K problémům z praxe č. 4/2010) Zveřejňování osobních údajů na Internetu. Úřad pro ochranu osobních údajů, dostupné z: http://uoou.cz/files/stanovisko_2012_13.pdf

¹⁵² MIHULKA, Stanislav: Podle Facebooku poznáš člověka... OSEL (Objective Source E-Learning), Internetový časopis pro popularizaci vědy, Praha, 13. 3. 2013. Dostupné z: <http://osel.cz/index.php?clanek=6780>

¹⁵³ Předpis č. 43/2012 Sb. Nález Ústavního soudu ze dne 20. prosince 2011 sp. zn. Pl. ÚS 24/11 ve věci návrhu na zrušení § 88a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-43>.

Ve sféře společenské, sociální či profesionální toto sebeurčení není zcela garantováno, neboť může ovlivňovat i jiné členy společnosti.

Podle některých údajů (viz příloha č. V) má svůj profil na některé sociální síti cca 600 mil. lidí na celém světě. Na prvním místě je Facebook, který je nejčastější sítí v 115 ze 132 sledovaných zemí. V Evropě má svůj profil na sociální síti cca 73% uživatelů (tj. údajně 374 mil obyvatel); z toho 62% na nejznámějším Facebooku a 16 % na Twitteru. Jakkoliv se zdá poptávka zcela uspokojena a nové sítě mají jen mizivé šance na úspěch, přesto stále vznikají. Podle výzkumů má standardní uživatel Facebooku cca 130 „přátel“, z čehož většinu tvoří skutečně reální známí (rodinní příslušníci, spolužáci, kolegové apod.).¹⁵⁴

Podle posledních dat agentury Eurostat celkem 80% mladých uživatelů Internetu (do 24 let) v Evropské Unii je aktivní na sociálních sítích.¹⁵⁵ Tím vzniká skupina, která může být cílem nelegálního jednání a může být ohrožena na svých právech. Tato skupina většinou není zcela informována o právu duševního vlastnictví, o pravidlech, jak zacházet s osobními údaji či jak se bránit trestnému jednání. Toto procento pravděpodobně ještě poroste a dále se také uživatelé sociálních sítí budou stávat stále mladší jedinci, aby tedy nedocházelo k jejich zneužívání, bude třeba se zaměřit hlavně na vzdělání této skupiny obyvatel.

9.4 Modelový případ – Facebook

Prvotním účelem Facebooku bylo nastolit na Internetu podobné vztahy, jako existují ve skutečnosti. Základní služby této sítě jsou bezplatné.

¹⁵⁴ DOČEKAL, Daniel: *Sociální sítě si podmanily svět (fakta a čísla hlavně o Evropě)*. Lupa.cz (www.lupa.cz), server o českém Internetu. ISSN 1213-0702. 26. 9. 2011. Dostupné na: <http://www.lupa.cz/clanky/socialni-site-si-podmanily-svet-fakta-a-cisla-hlavne-o-evrope/>.

¹⁵⁵ *Epp.eurostat.ec.europa.eu* [online]. 2010 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/4-14122010-BP/EN/4-14122010-BP-EN.PDF.

Založení osobního profilu na této sociální síti je podmíněno uvedením osobních údajů (jméno, datum narození, bydliště, dosažené vzdělání atd.). I Facebook upozorňuje uživatele, že jeho aktivitou o něm získává řadu údajů a informací, které shromažďuje a (údajně anonymně) je poskytuje reklamním partnerům a zákazníkům.¹⁵⁶

Vztah autorského práva a Facebooku nalezneme v Prohlášení o právech a povinnostech, které Facebook vydává. Upravuje nejen podmínky pro sdílení obsahu chráněného autorskými právy, ale také určuje rozhodné právo pro řešení případných sporů.

Toto Prohlášení je smlouvou mezi společností Facebook (Facebook Ireland Limited) a uživatelem, který k této smlouvě přistupuje během registrace do sítě Facebook. Tato smlouva obsahuje i licenční ujednání, kterými uživatel poskytuje licenci společnosti Facebook k užití autorských děl, která uživatel na síť zveřejní.

Odst. 2 Sdílení vašeho obsahu a informací

Jste vlastníkem veškerého obsahu a informací, které na Facebooku zveřejníte, a můžete určit, jakým způsobem budou sdíleny, pomocí nastavení soukromí a nastavení aplikací. Kromě toho:

Hned v úvodu se společnost Facebook zbavuje veškeré odpovědnosti za zveřejňování děl porušujících autorská práva a přesouvá tuto odpovědnost výhradně na uživatele, který toto dílo nelegálně zveřejní. Jakmile tedy uživatel zveřejní určité dílo podléhající autorskoprávní ochraně, prohlašuje, že je autorem, případně, že k dílu vlastní licenci umožňující tento typ užití.

1. Pro obsah chráněný právy k duševnímu vlastnictví, jako jsou fotografie a videa (obsah podléhající duševnímu vlastnictví, DV), nám výslovně udělujete následující oprávnění, v souladu s vaším nastavením soukromí a nastavením aplikací: udělujete nám nevýhradní, přenosnou, převoditelnou, celosvětovou bezúplatnou (royalty-free) licenci na použití veškerého obsahu podléhajícího DV,

¹⁵⁶ Zásady používání dat: Informace, které o vás získáváme. Dostupné na <http://www.facebook.com/about/privacy/your-info>.

který zveřejníte na Facebooku nebo v návaznosti na něj (Licence k DV). Tato licence k DV končí, jakmile svůj obsah podléhající DV odstraníte ze svého účtu, s výjimkou případů, kdy jste tento obsah sdíleli s ostatními (pokud jej také oni neodstranili).

V tomto ustanovení je specifikován typ licence, kterou uživatel společnosti poskytuje. Jedná se o licenci nevýhradní, kterou upravuje autorský zákon v § 47 - *V případě nevýhradní licence je autor nadále oprávněn k výkonu práva užit dílo způsobem, ke kterému licenci udělil, jakož i k poskytnutí licence třetím osobám.*¹⁵⁷

Poskytnutí licence tedy nijak neomezuje uživatele jako autora uveřejněného díla, práva k dílu může nadále vykonávat sám osobně, tak může poskytnout licenci k využití díla i dalším osobám.

Licenci uživatel poskytuje bezúplatně, avšak společnost Facebook může dílo užívat, například také poskytnout třetí straně za licenční poplatek (royalty). Licence je celosvětová, tudíž uživatel ztrácí přehled, jak je s jeho dílem nakládáno. Jeho osobní fotografie tím pádem mohou být poskytnuty pro propagaci produktů, služeb, které jsou uživatelem subjektivně vnímány jako negativní.

V této souvislosti je třeba si uvědomit, že americké právo duševního vlastnictví se od kontinentálního v mnoha aspektech liší, nejvýraznějším rozdílem je, že zde není kladen takový důraz na osobnostní práva autora jako v právu kontinentálním. Podle copyrightového práva (tzn. autorského práva v USA) může autor všechny dílčí oprávnění, která ke svému dílu má, převést na další osoby, ať už výhradně, či nevýhradně.

2. *Pokud publikujete obsah nebo informace s použitím nastavení Veřejné, znamená to, že povolujete všem (včetně osob mimo službu Facebook) přístup k těmto*

¹⁵⁷ Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. In: 121/2000. 2000.

*informacím, jejich použití a jejich spojení s vámi (tj. s vaším jménem a profilovou fotkou).*¹⁵⁸

Toto ustanovení má převážně varovný charakter, upozorňuje uživatele na rizika zpřístupnění informací o své osobě či různá autorská díla.

Duševní vlastnictví

*Společnost Facebook respektuje práva vztahující se k duševnímu vlastnictví a záleží jí na ochraně těchto práv třetích stran. Naše Prohlášení o právech a povinnostech zakazuje všem uživatelům zveřejňovat obsah, který porušuje práva k duševnímu vlastnictví jiných osob. Jakmile obdržíme odůvodněné upozornění na porušení práv k duševnímu vlastnictví, bez zbytečných odkladů takto označený obsah odstraníme nebo k němu znemožníme přístup. Rovněž za patřičných okolností ukončujeme účty osob, které se takového chování dopouštějí opakovaně.*¹⁵⁹

V tomto odstavci se společnost zavazuje zakročit v případě zveřejňování obsahu porušujícího autorské právo. Společnost tedy nevykonává žádný předběžný dozor nad tím, jaká díla jsou zveřejňována, v případě upozornění na nelegální dílo, však toto dílo po prozkoumání odstraní. Avšak kvůli velkému množství uživatelů a tím pádem i velkému množství sdíleného obsahu, je tato následná kontrola pomalá a neefektivní.

Odst. 16 Spory

*1. Veškeré žaloby, soudní řízení nebo spory vůči nám vzešlé z tohoto Prohlášení nebo používání služby Facebook nebo v souvislosti s nimi budete vznášet výhradně u státního nebo federálního soudu v Santa Clara County, USA. Toto prohlášení a vaše případné žaloby na nás se řídí zákony státu Kalifornie, USA, bez ohledu na kolizi právních ustanovení. Souhlasíte, že případné soudní spory budou podléhat jurisdikci soudů v Santa Clara County, Kalifornie, USA.*¹⁶⁰

¹⁵⁸ <http://www.facebook.com/policies/?ref=pf#!/legal/terms>

¹⁵⁹ http://www.facebook.com/policies/?ref=pf#!/legal/copyright.php?howto_report

¹⁶⁰ <http://www.facebook.com/policies/?ref=pf#!/legal/terms>

V tomto článku je závazně stanoveno rozhodné právo, podle kterého se bude postupovat v případě soudních sporů. Veškeré spory týkající se webových stránek Facebook budou řešeny u kalifornských soudů a podle místního práva. Jak již bylo zmíněno výše, anglo-americké autorské právo se od kontinentálního odlišuje, proto se autor, jehož práva byla na stránkách porušena, nemusí dočkat řešení, ke kterému by došlo na půdě evropských soudů.

10. Závěr

Autorské právo je pro veřejnost stále komplikovanou oblastí. Pro mnohé je často velmi obtížné pochopit cíle autorskoprávní ochrany, zvláště v případech, kdy se částky za fotografie či texty pohybují v řádech tisíců a dále, o filmovém průmyslu ani nemluvě. Přesto je porušování autorského práva většinovou společností tolerováno, často dokonce adorováno. S příchodem Internetu veškeré zábrany, které v době tištěných médií, audio- či VHS kazet existovaly, padly a porušování autorského práva se staly samozřejmostí.

Tato práce neměla za cíl zmapovat kompletní problematiku autorského práva a Internetu, protože tato oblast je velmi rozsáhlá. Mým záměrem bylo upozornit na hlavní aspekty tohoto spojení. Ač se nám zdá Internet samozřejmostí, ne všude po světě je tento fenomén tak rozšířený jako v Evropě či USA. Nejde jen o geografickou nerovnoměrnost, ale přístup k Internetu se liší také podle vyspělosti států a jeho rozšíření je různé i mezi jednotlivými sociálními vrstvami. Připojení k Internetu se však stalo v moderním světě téměř esenciální, dokonce se začalo mluvit o tom, že přístup k Internetu patří mezi občanská práva. Zároveň se přístup k Internetu stal jedním z ukazatelů při výzkumech ekonomické situace států.

Ve velké části práce jsem se zabývala autorským právem – stručně jsem nastínila o jakou oblast práva se jedná, co je pro něj typické a zmínila jsem hlavní normy, ať už z oblasti mezinárodního či národního práva. Největší vliv v oblasti právní úpravy autorského práva má v současnosti Evropská unie, která se snaží nejen reagovat na stále se vyvíjející prostředí Internetu, ale také harmonizovat jednotlivé úpravy autorského práva v členských státech EU.

V dalších částech práce jsem se věnovala kolizní problematice autorského práva, která s příchodem Internetu nabrala na zřeteli. Zde jsem jako prioritní zdůraznila princip teritoriality, podle kterého dochází k určení příslušné jurisdikce.

V závěrečných částech práce jsem se rozhodla prozkoumat dva zásadní fenomény, jejichž příchod značně souvisí s rozvojem Internetové sítě. Jedná se o

digitalizaci knih a sociální média. Digitalizace knih patří mezi poměrně konfliktní téma, které aktuálně hýbe veřejným míněním. A nakonec také sociální média, pro které je porušování autorského práva příznačné. Z oblasti sociálních médií jsem se zabývala hlavně sociálními sítěmi, které jsou podmnožinou sociálních médií. Jako modelový případ jsem si zvolila sociální síť Facebook, která patří mezi světově nejrozšířenější síť a velká část uživatelů nemá dostatečné znalosti o fungování autorského práva, ani jak se porušení svých práv bránit.

Internet je prostředí, kde se regulace či alespoň jistá usměrňování zatím moc neujala. Zároveň autorská díla nabývají čím dál vyšší hodnoty, a proto musí být chráněna, aby autorům neunikaly zisky a aby jejich díla nebyla užita způsobem narušujícím jejich práva. Mohutný rozmach porušování autorského práva způsobil příchod Peer-to-Peer sítí, které umožnily snadné sdílení děl mezi uživateli. Velkým rizikem současnosti je vývoj stále vyspělejších mobilních zařízení – technologický vývoj naznačuje, že i mobilní přístroje s vhodným operačním systémem a přístupem k Internetu budou schopny fungovat jako P2P síť.

Seznam použité literatury a pramenů

• Literatura

1. RÁMEŠ, Ivan. *Právní aspekty informační výměny v síti Internet*. Brno, 2006/2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/73182/pravf_m/diplomova_prace.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
2. KOUKAL, Pavel. *Souběh ochrany průmyslových vzorů s ochranou*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/13672/pravf_d/Pavel_Koukal_disertace_soubeh_ochrany__prumyslovyh_vzoru_s_ochranou_autorskopravni_a_znamkopravni.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita.
3. HRABÁNEK, Jiří: *Film z hlediska autorského práva - otázky a odpovědi*. EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo. 20. 3. 2009. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/film-z-hlediska-autorskeho-prava-otazky-a-odpovedi-55613.html>
4. Bulletin SKIP – elektronická verze. 2/2002: Manifest IFLA o přístupu k Internetu. Viz: http://wwwold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/Bull02_23.htm. Vydává Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR. On-line vydání ISSN 1213 - 5828
5. BARTOŠEK, M.: Krátce z historie Internetu. Zpravodaj ÚVT MU. ISSN 1212-0901, 1995, roč. V, č. 3, s. 10-13.
6. MATYSEK, Luděk: Je Internet opravdu k ničemu?. Zpravodaj ÚVT MU. ISSN 1212-0901, 1997, roč. VII, č. 5, s. 9-16. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/100.html>
7. BARLOW, John Perry: *Deklarace nezávislosti Kyberprostoru*. Davos, Švýcarsko 8. 2. 1996. Dostupné z: http://www.pirati.cz/zo/docs/decl_cyb
8. HERCZEG, Jiří, Doc. JUDr. Ph.D., GŘIVNA, Tomáš, JUDr. Ph.D.: *Právo na přístup k Internetu, blokáce stránek a digitální gilotina*. Článek byl publikován v časopise Trestněprávní revue, 2010, č. 5. Vydává Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o., ISSN 1213-5313. Dostupné z:

http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_7107/pravo-na-pristup-k-Internetu-blokace-stranek-a-digitalni-gilotina.aspx#.

9. CEJPEK, Jiří: Co je informační věda. *Knihovnictvi.wz.cz* [online]. 1993 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://knihovnictvi.wz.cz/clanky/Cejpek-Co-je-informacni-veda.pdf>
10. ČINČERA, Jan: Kulturní globalizace. České nezávislé zpravodajství. 1. 12. 2011. Zelená země s.r.o., Praha. ISSN 1803-3806. Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/zona-kultura/jan-cincera-kulturni-globalizace.html>
11. PETERKA, Jiří: Internet jako informační zdroj. Archiv.cz – archiv článků a přednášek Jiřího Peterky. Vyšlo v časopise Telekomunikační revue, č. 3/1998. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/arevue/a803r200.php3>
12. Kritické hodnocení informací na Internetu. Ústřední knihovna Vysoké školy báňské-Technické univerzity Ostrava. 29. 7. 2011. Dostupné z: <http://knihovna.vsb.cz/Internet/kriticke-hodnoceni.htm>
13. ZLATUŠKA, Jiří: *Internet a svoboda projevu. Zpravodaj ÚVT MU. ISSN 1212-0901, 1996, roč. VI, č. 5, s. 1-3.* Dostupný z: <http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/70.html>
14. ČINČERA, Jan: Informační etika, 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2002.
15. SLÁDEK, Jan, LUPAČ, Petr: *Digital Divide v České republice.* Internet & technologie, Praha, 20. 5. 2008. Filozofická fakulta UK, Centrum globálních studií při FF UK a FÚ AV. Dostupné z: http://www.nic.cz/files/nic/doc/it08/Jan_Sladek_IT08.pdf
16. ZOUNEK, Jiří: ICT, digitální propast a vzdělávání dospělých: socioekonomické a vzdělávací aspekty digitální propasti v České republice. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, Studia Paedagogica*, U 11, Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 101– 1118. ISBN 80-210-4143-9. ISSN 1211-6971. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/wupv/home/Documents/sbornik-u11-mpsv-projekt/08Zounek%20U11.pdf>

17. SATRAPA, Pavel: *Anonymní P2P síť - uživatelé vrací úder*. 9. 3. 2006. Lupa.cz (www.lupa.cz), server o českém Internetu. ISSN 1213-0702. In: <http://www.lupa.cz/clanky/anonymni-Peer-to-Peer-site/#ic=articles-related&icc=vymenne-site-od-a-do-z-mute-nodezilla-a-zepp-22957>
18. Zpráva o řízení Internetu: další kroky (2009/2229(INI)), Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku, zpravodaj Francisco Sosa Wagner. Evropský parlament, 7. června 2010, 2009-2014. A7-0185/2010
19. MATOUŠEK, Daniel. *Digitální distribuce hudby*. Brno, 2012. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/217426/ff_m/Digitalni_distribuce_hudby.pdf?zpet=https:%2F%2Ftheses.cz%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dkolektivn%C3%AAD%20spr%C3%A1va%26start%3D2. Diplomová práce. Masarykova univerzita
20. ČERMÁK Karel jr., Koplíková Eva, Lorenc Lukáš: *Metodika a postupy prosazování práv z duševního vlastnictví u jednotlivých orgánů veřejné správy České republiky, v jejichž působnosti je prosazování práv z duševního vlastnictví*. Praha: Elso Group, 2007
21. ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7380-033-8.
22. DIBLÍK, Jan a Francois VEIT. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*. Praha: Linde, 2012, 264 s. ISBN 978-80-7201-863-5.
23. BERÁNEK, Vít. *Právo a Internet*. Brno, 2008/2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
24. Tisková zpráva Národní knihovny ČR „Národní kulturní bohatství zachovají nové technologie. Státisíce knih a periodik online“. Praha, 22. 2. 2011
25. FALADOVÁ, Adéla. Autorské právo a digitální knihovny : osiřelá díla . *Knihovna plus* [online]. 2010, č. 1 [cit. 2013-02-07]. Dostupný z : <<http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus101/falad.htm>>. ISSN 1801-5948.
26. MACHÁČEK, Jan: O cenách elektronických knih. In: Respekt.cz, 20. 4. 2012, rubrika Audit Jana Macháčka. Dostupné z:

<http://respekt.ihned.cz/audit-jana-machacka/c1-55523190-o-cenach-elektronickych-knih>. ISSN 1801-1446

27. TŘEŠŇÁK, Petr: Proč jsou tak drahé. In: Respekt.cz, 24. 2. 2013 (aktualizace: 28. 2. 2013), <http://respekt.ihned.cz/c1-59380580-proc-jsou-tak-drahe>. ISSN 1801-1446.
28. HECZKO, Tomasz. *Omezení svobody projevu na Internetu z důvodu ochrany autorských práv*. Brno, 2011/2012. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/206464/pravf_m/DP_tomasz_heczko.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
29. O kyberšikaně. Projekt UP Olomouc, 2011/12. Dostupné z: <http://www.cyberbullying.eu/>
30. Stanovisko č.13/2012 z března 2012 (původně K problémům z praxe č. 4/2010) Zveřejňování osobních údajů na Internetu. Úřad pro ochranu osobních údajů, dostupné z: http://uoou.cz/files/stanovisko_2012_13.pdf
31. MIHULKA, Stanislav: Podle Facebooku poznáš člověka... OSEL (Objective Source E- Learning), Internetový časopis pro popularizaci vědy, Praha, 13. 3. 2013. Dostupné z: <http://osel.cz/index.php?clanek=6780>
32. Velký sociologický slovník. Univerzita Karlova, Karolinum, Praha 1996. ISBN 80-7184-311-3 (soubor)
33. *Epp.eurostat.ec.europa.eu* [online]. 2010 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/4-14122010-BP/EN/4-14122010-BP-EN.PDF

- **Právní předpisy**

1. Listina lidských práv a svobod. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb.
2. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. In: 121/2000 Sb.
3. Vyjádření komise k obsahům digitálního vnitřního trhu. Europäische Kommission, Brusel, 18. 12. 2012, COM(2012) 789 final, str. 5. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/copyright-infso/121218_communication-online-content_de.pdf
4. Zákon o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti). In: 480/2004 Sb.
5. Ústavní listina ČR, 29. 2. 1920, uvozená zákonem 121/1920 Sb., 1920
6. Všeobecná deklaráce lidských práv. *Www.osn.cz* [online]. 1948 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>
7. *Vyhláška 133/1980 Sb. ministra zahraničních věcí ze dne 8. července 1980 o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914 a revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971. Změna: 19/1985 Sb.* In: <http://www.culturenet.cz/res/data/004/000504.txt>. Institut umění - Divadelní ústav, Praha.
8. Občanský zákoník. In: 40/1964. 1964
9. Zákon o některých službách informační společnosti. In: 480/2004. 2004.
10. Zákon o elektronických komunikacích. In: 127/2005. 2005.
11. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů ze dne 4. dubna 2000. Úřad pro ochranu osobních údajů, dostupné z <http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=4&submenu=5&loc=20>

12. Předpis č. 43/2012 Sb. Nález Ústavního soudu ze dne 20. prosince 2011 sp. zn. Pl. ÚS 24/11 ve věci návrhu na zrušení § 88a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-43>
13. Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980. EURLex [online]. 2005 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:169:0010:0022:CS:PDF>
14. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008. EURLex [online]. 2008 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:CS:PDF>
15. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). EURLex [online]. 2007 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007R0864:cs:HTML>
16. Otevřený internet a neutralita sítí v Evropě Usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. listopadu 2011 o otevřeném internetu a neutralitě sítí v Evropě. EURLex [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:153:0128:01:CS:HTML>
17. Summary of the WIPO Copyright Treaty (WCT). World Intellectual Property Organization [online]. 1996 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/summary_wct.html
18. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. Úřad průmyslového vlastnictví [online]. 1995 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/mez_smlouvy/trips_cze/TRIPS_CZE.pdf
19. Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980. EURLex [online]. 2005 [cit. 2013-06-

18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:169:0010:0022:CS:PDF>

20. Rozsudek Soudního dvora C-70/10. *Curia* [online]. 2011 [cit. 2013-06-19].

Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30db0b6d843b87964d0faa81c8b524f1dc9c.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuLbhf0?text=&docid=115202&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=515541>.

- **Internet**

1. Definice informace. *Web.sks.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://web.sks.cz/users/ku/ZIZ/inform1.htm>
2. Autorské právo. Právní encyklopedie. Legalpartners – Advokátní kancelář JUDr. Libora Vašíčka. 2013. Dostupné na <http://www.legalpartners.cz/pojmy/autorske-pravo-advokat-advokatni-kancelar-pravni-firma>
3. Tvůrčí činnost, jako autorskoprávní pojem. *Www.epravo.cz* [online]. 2010 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/tvurci-cinnost-jako-autorskopravni-pojem-63177.html>
4. ONB-ALEX-Reichsgesetzblatt 1849-1918. *Alex.onb.ac.at* [online]. 2011 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rgb&datum=1887&page=169&size=45>
5. Urheberrecht und verwandte Schutzrechte. *Www.ec.europa.eu* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/index_de.htm
6. ČIČÁK, Matěj: OSN: Mezi lidská práva patří i přístup k Internetu. www.zive.cz – online magazín MfDnes. 21. 6. 2011. Dostupné z: <http://www.zive.cz/bleskovky/osn-mezi-lidska-prava-patri-i-pristup-k-Internetu/sc-4-a-157568/default.aspx>.
7. Internet. *Www.wikipedia.cz* [online]. 2014 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Internet>
8. Historie Internetu v České republice. *Www.fi.muni.cz* [online]. 2000 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>
9. Historie Internetu. *Www.cmsps.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.cmsps.cz/~marlib/Internet/Internet_historie.htm
10. Digitale Gesellschaft: Erhebung zur (kompetenten) Nutzung des Internet. *Sechs Nutzertypen und deren Verteilung in der Bevölkerung*. InitiativeD21 e. V.: Berlin, 19. 2. 2013. Dostupné z: <http://www.initiaved21.de/portfolio/digitale-gesellschaft>

11. Ivo Telec: ACTA nejsou akta ani akty. *Www.jinepravo.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2012/02/ivo-telec-acta-nejsou-akta-ani-akty.html>
12. Jan Činčera: Kulturní globalizace. *České nezávislé zpravodajství*. 1. 12. 2011. Zelená země s.r.o., Praha. ISSN 1803-3806. Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/zona-kultura/jan-cincera-kulturni-globalizace.html>
13. *Václavík Lukáš: Otec Internetu Vint Cerf: „Internet není lidským právem“*. In *Cnews.cz*, 6. 1. 2012. Dostupné z: <http://www.cnews.cz/otec-Internetu-vint-cerf-Internet-neni-lidskym-pravem>. Extra Publishing, s.r.o., 2007-2012, ISSN1804-9826.
14. *Prosazování práv z duševního vlastnictví* [online]. 2003[cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.dusevni-vlastnictvi.cz/assets/vyukove-materialy/prosazovanipravdusevni-vlastnictvi.pdf>
15. Petr Topka: *Napster, Kazaa, Grokster - významné spory ohledně Peer-to-Peer sítí v zahraničí*. IT právo, server o Internetovém a počítačovém právu, 7. 11. 2006. ISSN:1801-4089. In: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=1931571>
16. Právní aspekty P2P. *Www.ifpi.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.ifpi.cz/pravni-aspekty-p2p/>
17. Česká protipirátská unie. *Www.cpufilm.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.cpufilm.cz/piracy.html>
18. Komenda Martin: Veřejné licence Creative Commons. *Multimediální podpora výuky klinických a zdravotnických oborů :: Portál Lékařské fakulty Masarykovy univerzity* [online] 11.3.2010, poslední aktualizace 31.3.2010 [cit. 2013-04-27] Dostupný z WWW: <http://portal.med.muni.cz/clanek-538-verejne-licence-creative-commons.html>. ISSN 1801-6103
19. Otázky pro autory. *Www.creativecommons.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.creativecommons.cz/483/otazky-pro-autory/>
20. EUR-Lex - 32001L0029. *Eur-lex.europa.eu* [online]. 2001 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: [98](http://eur-

</div>
<div data-bbox=)

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0029:CS:HTML

21. Internet a autorské právo - otázka určení rozhodného práva a jiné autorskoprávní aspekty Internetu. *Www.itpravo.cz* [online]. 2000 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=45621>
22. Zákon o některých službách informační společnosti - co přináší telemarketingovým společnostem a v oblasti spotřebitelských smluv. *Www.epravo.cz* [online]. 2004 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zakon-o-nekterych-sluzbach-informacni-spolecnosti-co-prinasi-telemarketingovym-spolecnostem-a-v-oblasti-spotrebitelskych-smluv-28373.html>
23. Teritorialita a kolizní problematika licenčních smluv v IT. [online]. 2009 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/teritorialita-a-kolizni-problematika-licencnich-smluv-v-it-58148.html>
24. Odpovědnost za obsah na Internetu. *www.pravoit.cz*. [online]. 3.9.2007 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://www.pravoit.cz/article/odpovednost-za-obsah-na-Internetu-1-dil>
25. E-books. *Www.aktualne.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://wiki.aktualne.centrum.cz/datarama/e-books/>
26. PEN klub se postavil proti digitalizaci knih, kterou dělá Google. *Www.art.ihned.cz* [online]. 2009 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/knihy/c1-38773750-pen-klub-se-postavil-proti-digitalizaci-knih-ktou-dela-google/>
27. Digitalizace knih u Google mířila na Amazon, žádná dobročinnost se nekoná. *Www.bookz.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.bookz.cz/wordpress/2012/08/07/digitalizace-knih-u-google-mirila-na-amazon-zadna-dobrocinnost-se-nekona/>
28. Digitalizace knihoven je běh na dlouhou trať. *Www.lupa.cz* [online]. 2007 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/digitalizace-knihoven-je-beh-na-dlouhou-trat/>
29. Autorské právo a elektronické knihy. *Www.autorskepravo.knihovna.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z:

http://autorskepravo.knihovna.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=50&Itemid=18

30. SONS ČR - Digitální knihovna dokumentů pro nevidomé BrailNet. *Www.sons.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.sons.cz/docs/knihovna/>
31. Evropská komise zpřístupnění a digitalizace osířelých děl. *Www.proculture.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.proculture.cz/cultureinfo/evropska-unie/evropska-komise-zpristupneni-a-digitalizace-osirelych-del-2753.html>
32. Lukáš Novák - Letos čekáme skokový nárůst prodeje e-knih. *Www.bux.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.bux.cz/literarni-kavarna/rozhovory/lukas-novak-letos-cekame-skokovy-narust.html>
33. E-knihy na objednávku. [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.mzk.cz/sluzby/e-knihy-na-objednavku>
34. Christoph Seidler: Bücher-Digitalisierung: Was Google falsch macht. Spiegel online, 2006. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/netzwelt/tech/buecher-digitalisierung-was-google-falsch-macht-a-416922.html>
35. *Inflow.cz* [online]. 2009 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/socialni-media>
36. Zásady ochrany osobních údajů. *Www.google.com* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.google.cz/intl/cs/policies/privacy/>
37. Daniel Dočekal: *Sociální sítě si podmanily svět (fakta a čísla hlavně o Evropě)*. Lupa.cz (www.lupa.cz), server o českém Internetu. ISSN 1213-0702. 26. 9. 2011. Dostupné na: <http://www.lupa.cz/clanky/socialni-site-si-podmanily-svet-fakta-a-cisla-hlavne-o-evrope/>
38. *Facebook* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: www.facebook.com
39. Česká protipirátská unie. *Www.cpufilm.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.cpufilm.cz/piracy.html>
40. Europeana. Europeana [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://www.europeana.eu/>

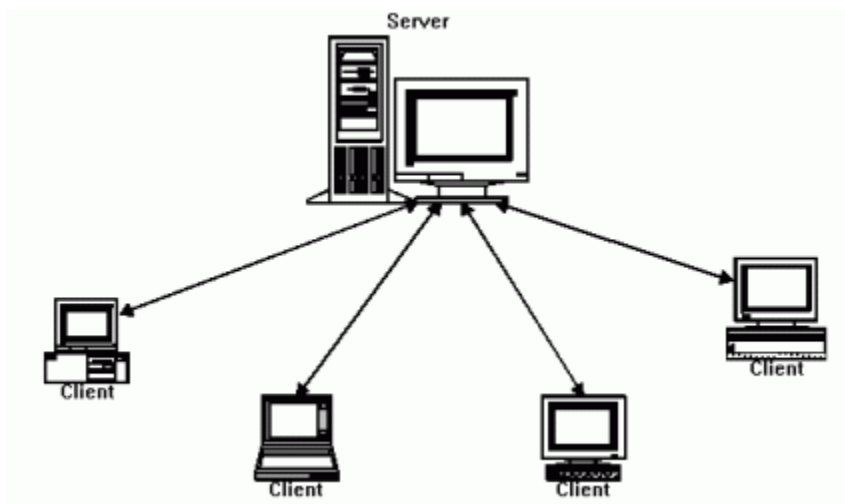
41. Otevřený internet a neutralita sítí v Evropě Usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. listopadu 2011 o otevřeném internetu a neutralitě sítí v Evropě. EURLex [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:153:0128:01:CS:HTML>
42. Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti působících na Internetu. IT právo [online]. 2009 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/?x=2149387>
43. RIAA vs. Napster. Bulk.Resource.Org [online]. 2001 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <https://bulk.resource.org/courts.gov/c/F3/239/239.F3d.1004.00-16403.00-16401.html>
44. Právní aspekty implementace projektu „Creative Commons“ v České republice. Praha, 2008. Dostupné z: http://www.creativecommons.cz/wp-content/uploads/dp_petr_jansa_komplet_xmp.pdf. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce JUDr. Irena Holcová.
45. Management of Copyright and Related Rights. European Commission [online]. 2013 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/management/index_en.htm

Seznam příloh

- I. Centralizované sítě**
- II. Peer-to-Peer sítě**
- III. Creative Commons I.**
- IV. Creative Commons II.**
- V. Rozložení sociálních sítí**

Přílohy

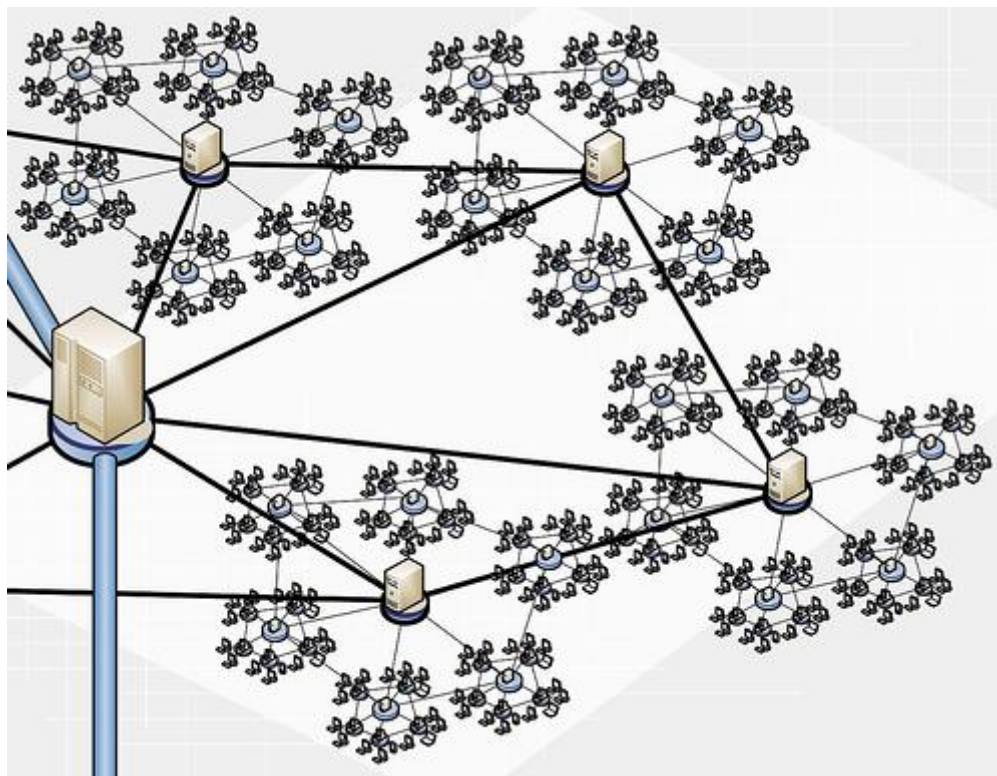
I. Centralizované sítě

Zdroj: The Jxta solution to P2P. *Www.javaworld.com* [online]. 2010 [cit. 2013-04-29].

Dostupné z: <Http://www.javaworld.com/javaworld/jw-10-2001/jw-1019-jxta.html>

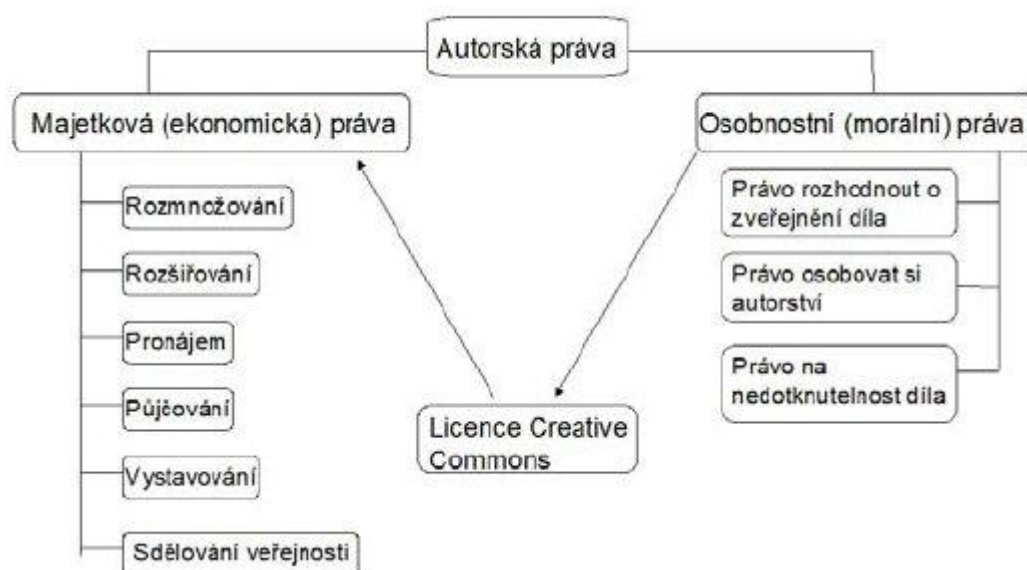
II. Peer-to-Peer síť

Zdroj: Biennial of Lyon. *Beart.wordpress.com* [online]. 2007 [cit. 2013-04-29].

Dostupné z: <http://beart.wordpress.com/2007/11/>

III. Creative Commons I.

Zdroj: GRUBER, Lukáš. Licence Creative Commons v českém prostředí. *Knihovna* [online]. 2009, roč. 20, č. 1, s. 88-94 [cit. 2013-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna91/gruber.htm>>. ISSN 1802-8772

IV. Creative Commons II.

Právo dílo šířit (z angl. Share)

Právo dílo upravovat (z angl. Remix)

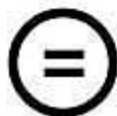
Uvedte autora (z angl. Attribution)

Zachovejte licenci (z angl. Share Alike)

Neužívejte dílo komerčně (z angl. Noncommercial)

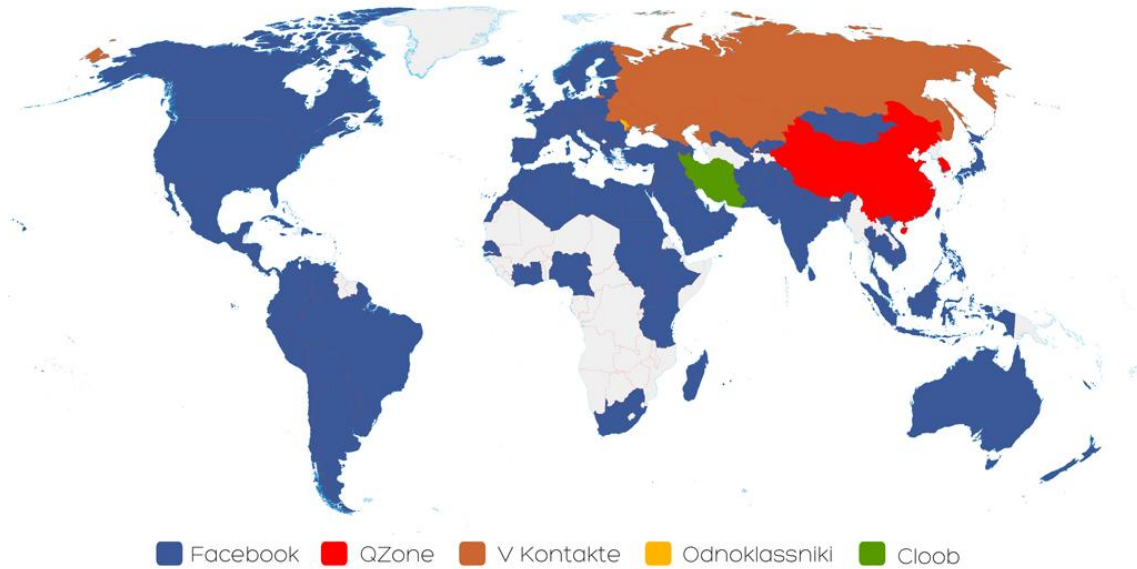
Nezasahujte do díla (z angl. No Derivatives)

Zdroj: GRUBER, Lukáš. Licence Creative Commons v českém prostředí. *Knihovna* [online]. 2009, roč. 20, č. 1, s. 88-94 [cit. 2013-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna91/gruber.htm>>. ISSN 1802-8772

V. Rozložení sociálních sítí

WORLD MAP OF SOCIAL NETWORKS

December 2012

credits: Vincenzo Cosenza vincos.it

license: CC-BY-NC

sources: Alexa

Zdroj: World Map of Social Networks. *Www.vincos.it* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://vincos.it/world-map-of-social-networks/>

Abstrakt

Práce s názvem Internet a autorské právo se zabývá problematikou autorského práva a jeho ochrany po příchodu a masivním rozšíření Internetové sítě po celém světě. Klíčovou počítačovou sítí pro tuto práci je síť Peer-to-Peer, která umožňuje snadné šíření informací mezi jednotlivými uživateli sítě. Původním účelem této sítě bylo přiblížit dříve nedostupné či těžko dostupné informace většímu množství uživatelů, postupem času se na Peer-to-Peer sítích začala šířit díla, k jejichž šíření nebyl dán souhlas či neexistovala licence. Tato práce se snaží zachytit zvláště tuto nelegální stránku Peer-to-Peer sítí a snaží se nabídnout prostředky ochrany, které by přinejmenším omezily zásahy do autorských práv nositelů práv k dílu a zároveň neomezovaly přespříliš právo na svobodný přístup k informacím. Jako zvláštní typ počítačových sítí působících v prostředí Internetu jsou v práci rozebrány sociální sítě, které jsou ve světě stále populárnější. Práce také rozebírá nejdůležitější právní předpisy, ať národní, evropské či mezinárodní, které problematiku autorského práva a internetu upravují.

Abstract

The work named Internet and Copyright focuses on issues of copyright law and its protection after genesis and huge expansion of the Internet network all over the world. The key computer network for this work is the Peer-to-Peer network that enables easy distribution of the information between individual users of the network. The original purpose of this network was to provide larger amount of users with information which had been inaccessible or hardly accessible, as time went on the Peer-to-Peer began to be used for distribution of the works that had no approval for distribution or the license for distribution was not agreed upon. This work tries to capture this non-legal part of data distribution on the Peer-to-Peer networks and at same time tries to offer the tool for protection which could at least limit the infringements into the copyright law of individual authors and which would not restrict the right on free access to information. As the special type of the Computer networks existing on the Internet Social networks are described in this work, these networks have become more and more popular in the whole world. This work also analyses the most important legislation, national, European or international, that regulate the relationship between the copyright law and the Internet network.

Klíčová slova

Počítačová síť, Internet, Peer-to-Peer, Autorské právo, Sociální média, Sociální síť

Computer Network, Internet, Peer-to-Peer, Copyright, Social Media, Social Networks